

Værditabsordningen

- Fremmes den lokale opbakning til vindmøller?

Afgangsprojekt – 4. Semester af kandidatspecialiseringen Land Management

Udarbejdet af projektgruppe L10LM_kbh201202 – Jesper Nielsen og Andreas Hodal

Forord

Spørgsmål om hvordan vi bedst muligt sikrer de kommende års energiforsyning fylder meget i den offentlige debat. På langt sigt prioriteres en uafhængighed af fossile brændsler højt. Et middel til dette kan være en satsning på vedvarende energikilder. Det er den vej Danmark har valgt. Specifikt satses der stærkt på vindenergi, og det er regeringens mål, baseret på et bredt flertal i folketinget, at 50 % af den danske elforsyning skal komme fra vindenergi i 2020. Her i 2012 har vi nået omkring 23 %, så der er et stykke vej endnu. De seneste år er det dog gået hurtigt med opstilling af vindmøller, herunder udskiftning af ældre mindre effektive typer. Udbygningen sker også på havet, hvor der pt. bliver bygget en stor vindmøllepark mellem Djursland og Anholt, der skal kunne forsyne ca. 400.000 husstande. Da moderne vindmøller er store kan man med rette mene, at disse vindmøller hører hjemme på havet, hvor de ikke kan genere umiddelbare naboer. For at nå ovennævnte energimål er det dog ikke tilstrækkeligt med en udbygning af vindmølleparker til havs. Der skal også fortsat opstilles vindmøller på land. Det har naturligvis konsekvenser for de nærområder, hvori de opstilles. Man kan ikke lave omelet uden at knuse æg, men man kan prøve at kompensere for skaden, hvilket sker gennem den såkaldte værditabsordning.

Projektet er skrevet som afgangprojekt på 4. semester af kandidatspecialiseringen Land Management på landinspektørstudiet. Projektet omhandler værditabsordningen i Lov om fremme af vedvarende energi. Det bygger på en analyse af, hvorledes ordningen opfattes blandt dem, der bliver berørt af vindmøllerne, og som er berettiget til erstatning efter værditabsordningen.

Rapporten er udarbejdet af projektgruppe L10LM_kbh201202 ved Aalborg Universitet København i Ballerup, i perioden fra d. 01. februar til d. 07. juni.

Vi vil gerne rette en tak til alle interviewdeltagende lodsejere, som har givet sig tid til at svare på projektgruppens spørgsmål via et skriftligt spørgeskema eller via en telefonsamtale. Derudover takkes de deltagende kommuner, opstillere og andre deltagende interessenter, som ligeledes har givet sig tid til at svare på projektgruppens spørgsmål.

Derudover skal der rettes en særlig tak til Landinspektør Signe Maj Holm fra Energinet.dk Front Office, for løbende at være til rådighed med svar og oplysninger under hele projektforsløbet. Ligeledes skal der rettes en særlig tak til Lars Bracht Andersen, Lektor, PhD ved Århus Universitet, for imødekomme at give projektgruppen indsigt i taksationspraksis ved at lade os deltage i taksationen ved Vildbjerg.

Rapporten er skrevet under kyndig vejledning af Søren Højgaard Mørup, Dr. jur. og professor ved Århus Universitet Juridisk institut samt formand for Taksationsmyndigheden Nordjylland.

Kapitel 1

1	Indledning	5
1.1	Initierende problem / undren	5
2	Projektmetode	6
2.1	Metodisk ramme – Retssociologi	6
2.2	Metodisk fremgangsmåde	7
3	Projektstruktur	9

Kapitel 2

4	Metode – Forundersøgelser	13
4.1	Fremgangsmåde og indsamling af teori	13
5	Værditabsordningen i VE-loven	14
5.1	Værditabsordningens tilblivelse	14
5.2	Selve værditabsordningen i VE-loven	17
6	Naboretten	21
6.1	Naborettens opståen	21
6.2	Den offentligretlige regulering	21
6.3	Naboretlige principper	22
7	Naboretten i forhold til vindmøller og andre tekniske anlæg	24
7.1	Retspraksis på vindmølleområdet	24
7.2	Andre erstatningsprincipper - Nærføringsprincippet	26
8	Naboretten i forhold til værditabsordningen	28
8.1	Værditabsordningen i forhold til den offentligretlige regulering	28
8.2	Værditabsordningen i forhold til den privatretlige regulering	29
8.3	Uensartet retstilstand	29
9	Planlægningsprocessen	30
9.1	Planlægning af arealreservationer til vindmøller	30
9.2	Processen fra ide til opstilling	31
10	Analyse af hidtidige kendelser	32
10.1	Kriterier	32
10.2	Erstatningsniveau fordelt på regioner	38
10.3	Kendelser der vedrører andet end beboelse	39
10.4	Egen skyld	40
10.5	1%-reglen	41
10.6	Forhandling eller fremførsel af synspunkter	41
11	Kendelser i byretssager vedr. værditabsretstatning	42

Kapitel 3

12	Problemformulering	48
12.1	Besvarelse af den initierende undren / problemformulering	48
12.2	Problemformulering	49

Kapitel 4

13	Metode - Analyser.....	52
13.1	Fremgangsmåde og indsamling af empiri	52
13.2	Spørgeteknikker og interviewmetode	54
14	Analyse 1 - Naboers og opstilleres holdning til værditabsordningen	56
14.1	Den generelle holdning til vindmøller	56
14.2	Den principielle holdning til værditabsordningen.....	60
14.3	Hvordan forstås værditabsordningen?	62
14.4	Begrundelse for ansøgning om værditabsstatning.....	64
14.5	Forventninger til værditabsstatningen.....	68
14.6	Selve kendelserne	70
14.7	Gener fra vindmøllerne	72
14.8	Selve taksationen	73
14.9	Har værditabsordningen bidraget til en bredere accept af vindmøller i lokalområdet?	76
14.10	Besvarelse af arbejdsspørgsmål 1 og 2	77
15	Analyse 2 - Kommunernes holdning til værditabsordningen	79
15.1	Kommunernes opfattelse af ordningens indflydelse på naboerne	79
15.2	Politisk betydning	80
15.3	Besvarelse af arbejdsspørgsmål 3	80
16	Analyse 3 - Værditabsordningen i forhold til anlægsudgifter	82
16.1	Værditabsstatning pr. MW.....	82
16.2	Besvarelse af arbejdsspørgsmål 4	84

Kapitel 5

17	Besvarelse af problemformuleringen	86
18	Forslag til forbedringer af værditabsordningen	88
18.1	Orientering.....	88
18.2	Besigtigelsen	91
18.3	Vurderingsgrundlag og kendelserne	92
18.4	Mulighed for anke til højere myndighed.....	92
18.5	Flere sagkyndige tilknyttet	92
18.6	1%-reglen	93
18.7	Samlet forbedringsforslag i henhold til processkema	94
19	Konklusion	95
20	Perspektivering - en radikal ændring af værditabsordningen	96
20.1	Andele for naboskab	96
20.2	Gratis strøm	97
20.3	Fokus bort fra gener	97
20.4	Lokale vindmøllelav	97

Læsevejledning

Havard-metoden er benyttet ved kildehenvisninger. Dette vil sige, at kilden henvises ved forfatter og årstal. Er kilden fra en trykt bog, er desuden tilføjet sidetal f.eks. (Anker, 2008, s. 438). Henvisning til webbaserede kilder foregår ligeledes med henvisning til forfatter og årstal. Henvises der til flere forskellige kilder fra samme forfatter og årstal, tilføjes et referencebogstav til kildehenvisningen f.eks. (Mørup S. H., 2009a)

Er love citeret anføres det med "nr. og årstal" f.eks. (LBKG nr. 1074, 2011)

Anvendt litteratur og elektroniske kilder fremgår af litteraturlisten bagerst i rapporten.

Citater med særlig betydning fremhæves ved at blive indrykket i afsnittet og markeres med kursiv og sat i anførselstegn. F.eks.

"Herefter findes der ikke at foreligge sådanne ganske særlige forhold, at sagsøgeren efter naboretlige regler har krav på erstatning."

Hvis udtalelser, love eller artikler citeres som del af en flydende tekst, anvendes alene kursiv og anførselstegn for at optimere læsevenligheden og sætningsopbygningen.

Ved henvisning til kendelser, anføres Energinet.dk's benævnelse for projektet, samt den konkrete adresse kendelsen omhandler. F.eks. (Søllested, Frisenlundvej 10).

For at undgå løbende at henvide til lovens fulde navn samt nr. og årstal i rapporten benyttes disse populærnavne, eksempelvis: Planloven.

- *Bekendtgørelse af lov om fremme af vedvarende energi* – LBK nr. 1074 af 08/11/2011 (VE-loven)
- *Bekendtgørelse af lov om planlægning* - LBK nr. 937 af 24/09/2009 (Planloven)
- *Bekendtgørelse om støj fra vindmøller* - BEK nr. 1284 af 15/12/2011 (Vindmøllebekendtgørelsen)
- *Bekendtgørelse af lov om offentlige veje* - LBK nr. 1048 af 03/11/2011 (Vejloven)
- *Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse* - LBK nr. 933 af 24/09/2009 (Naturbeskyttelsesloven)
- *Cirkulære om planlægning for og landzonetilladelse til opstilling af vindmøller* - CIR1H nr. 9295 af 22/05/2009 (Vindmøllecirkulæret).

Ved henvisning til bilag er selve bilaget anført med et bogstav f.eks. Bilag A

Til rapporten er der tilknyttet to typer af bilag: Bilag som er vedlagt direkte som bilagsmateriale til sidst i rapporten, og bilag som er vedlagt den medfølgende CD-rom. Af vedlagt Bilag er:

Bilag A – Vindmølleprojekter

Bilag B – Tidsmæssig oversigt over vindmølleprojekter

Bilag C – Kommunebesvarelser

Bilag D – Skema over kendelser som ikke vedr. bolig

Bilag E – Indlæg ved møde af Ellen M. Basse – den ses ikke at være offentlig tilgængelig

Bilag F – Generelt spørgeskema – bruttoskema. Ikke alle respondenter har fået alle spørgsmål.

Bilag G – Fakta-skema over vindmølleprojekter.

Bilag som er vedlagt CD-rom'en, er større regneark, der ligger til grund for det statistiske materiale benyttet i rapporten, transskriberede interviews samt fire byretskendelser vedr. Taksationsmyndighedens afgørelser.

Kapitel 1

- Indledning

1 Indledning

Værditabsordningen, fra Lov om fremme af vedvarende energi, garanterer, at de der bliver nabo til vindmøller, har mulighed for at få erstatning. For at kompensere for det faktum, at en række vilkårlige husejere bliver vindmøllenaboer, er det politisk besluttet, at det værditab, som de potentielt lider, skal erstattes. Ordningen blev allerede ved sin fødsel diskuteret meget og bliver det fortsat. Her knap fire år senere, hvor ordningen har været anvendt i praksis, er dette stadig tilfældet. Den blev evalueret i 2011 og den ministerielle anbefaling er, at den skal fortsætte. Vindmølleindustrien er selvsagt stadig imod ordningen, primært ud fra en betragtning om, at den er med til at give vindmøller et dårligt ry på hjemmemarkedet, men også på eksportmarkederne, hvorved det også skader branchens eksportmuligheder. Det er fortsat selve signalværdien i ordningen, der bekymrer. Ordningen er en principiel nyskabelse indenfor miljøretten og naboretten, med de komplikationer det indebærer af kontroverser på tværs af de enkelte retsområder. Ordningen giver naboer til vindmøller rettigheder, der rækker udover den almindelige naboret, som naboer til andre former for tekniske anlæg er underlagt. På stort set alle andre områder er det den almindelige plan- og miljølovgivning, der håndterer forholdet til naboerne, suppleret med de begrænsninger naboretlige principper giver. Den skal i princippet betragtes helt særskilt fra naboretten – også ud fra den betragtning, at der ikke, som i naboretten, arbejdes med begrebet tålegrænsen. Det er ejendommens fulde værditab der erstattes. Med andre ord er der en mængde forskellige problematikker omkring denne ordning.

I forbindelse med evalueringen af ordningen i 2011 blev der ikke gjort noget forsøg på at evaluere ordningen set fra brugernes side – de naboer som ved ordningen har indgivet anmeldelse om værditab, eller som har haft mulighed for det. Deres opfattelse af vurdering af ordningen vil også have konsekvens for, hvorledes ordningen bidrager til at fremme opstillingen af vindmøller i Danmark.

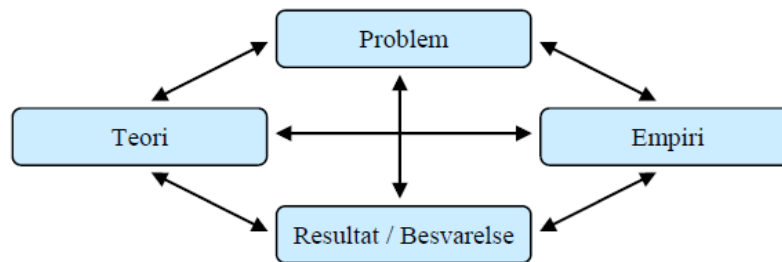
1.1 Initierende problem / undren

Projektidéen kommer sig af en interesse for naboretten og erstatningsfastsættelse samt den retlige sammenhæng med ejendomsretten og miljøretten. Projektgruppen blev gjort opmærksom på værditabsordningen og dens ikke regulære sammenhæng med naboretten gennem en række samtaler i faglige fora. Projektgruppen var i forvejen bekendt med den offentligretlige og privatretlige regulering af nabohensyn og var derfor nysgerrige omkring anvendelsen af værditabsordningen. Nysgerrigheden blev hurtigt erstattet af en undren over ordningens juridiske konstruktion samt dens praktiske anvendelse. Det var åbenlyst, at værditabsordningen skiller sig ud fra den almindelige naboret og vel kan betragtes som en slags knobskydning på naboretstræet, hvilket gav anledning til at sætte skub i projektets undersøgelsesfase. For at få et bredere vidensgrundlag inden for emnets juridiske og praktiske elementer, tager de kommende undersøgelser udgangspunkt i nedenstående formulering af den initierende undren:

Hvilket formål tjener værditabsordningen, hvordan praktiseres den og i hvilket omfang adskiller ordningen sig fra den eksisterende privatretlige og offentligretlige regulering?

2 Projektmetode

Følgende projekt er løsningsorienteret med fokus på besvarelse af et samfundsvidenskabeligt problem. Vidensproduktionen (undersøgelsesprocessen) frem til en løsning af det konkrete problem, består samlet set af en kombination af et teoretisk vidensgrundlag samt en række empiriske undersøgelser. Det er koblingen imellem disse hovedelementer i vidensproduktionen, som afgør projektets metodiske tilgang. Med andre ord er det, hvordan hovedelementerne sammensættes og drejes, der beslutter projektets metode og derved også projektets strukturelle opbygning.¹

Figur 2.1: Vidensproduktionens hovedelementer og deres sammenhæng. Kilde: (Andersen, Ib, 2008)

Ovenstående Figur 2.1 viser udgangspunktet for vidensproduktionens hovedelementers sammenhæng ved undersøgelse/besvarelse af et samfundsvidenskabeligt problem. Tanken bag modellen er den, at en fuldstændig sammenhæng elementerne imellem, er en nødvendighed for at løse problemet - besvare problemformuleringen. Problemet kan i visse tilfælde opdeles i et initierende, som ønskes belyst igennem teoretiske undersøgelser, og en endelig problemstilling specificeret af den nye teoretiske viden. Et teoretisk vidensgrundlag indsamles hovedsageligt gennem litteraturstudie og er nødvendigt for at danne en grundlæggende forståelse for projektets emne. De empiriske data indsamles gennem undersøgelser, hvor den praktiske tilgang til det teoretiske emne belyses. Den konkrete indbyrdes sammenhæng afhænger af projektets endelige udformning og metodiske ramme.

2.1 Metodisk ramme – Retssociologi

Da projektets hovedformål er at afdække, hvorledes værditabsordningen fungerer i praksis på forskellige niveauer, så er det nødvendigt at betragte den ud fra et retssociologisk perspektiv. Retssociologien tager netop fat i, hvorledes ret opstår og hvordan den udmønter sig i praksis og deles derfor op i to hovedbegreber: Genetisk retssociologi og operationel retssociologi².

Den **genetiske retssociologi** beskæftiger sig med, hvordan ret opstår og ser bl.a. på hvilke samfundsmæssige processer og faktorer, der fører til ny ret eller regulering af eksisterende. Altså hvordan retten bliver til. Den beskæftiger sig også med, hvem der er de væsentlige aktører i den forbindelse og dermed også magtrelationer disse imellem³. Især når der, som tilfældet er med værditabsordningen, er tale om nye tiltag indenfor et bestemt retsområde er det interessant at afdække, hvorledes disse er opstået og dermed blevet til en idé, der implementeres i lovgivningen.

Den **operationelle retssociologi** ser på, hvordan retten indvirker på samfundet og hvilke konsekvenser den har, samt hvilke konsekvenser den IKKE har. Bag al lovgivning ligger et eller andet formål, som gerne skulle kunne aflæses direkte som resultat i borgernes ageren eller i myndighedernes håndtering af loven. Dette formål skulle gerne kunne aflæses ved konkrete undersøgelser af, hvordan den enkelte lov virker, herunder hvordan den opfattes blandt dem loven er rettet imod.

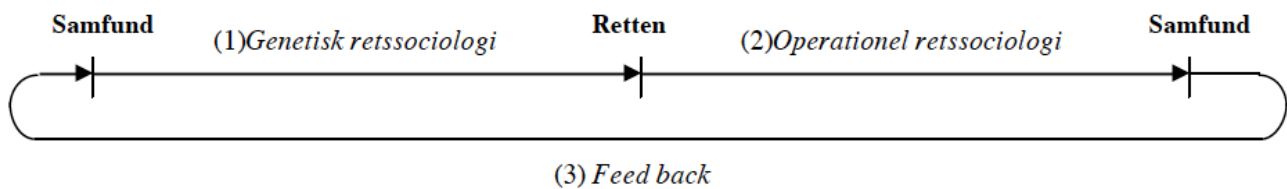
¹ (Andersen I., 2008, s. 23)

² (Dalberg-Larsen, 2005, s. 44)

³ (Dalberg-Larsen, 2005, s. 209)

For værditabsordningen gør det sig gældende, at den er en del af et større lovkompleks, hvilket gør, at det kan være svært eller umuligt at adskille de enkelte deles virkning. Det er et generelt metodisk problem i retssociologien⁴. For at identificere retsreglernes virkning på samfundet kan man vurdere en række faktorer, der influerer på hvorledes retsreglen fungerer i praksis⁵. Dermed er det de faktorer, man bør observere og analysere for at få et overblik over, hvorledes og hvorfor lovens virkninger manifesterer sig, som de gør. De belyste faktorer defineres nærmere under de enkelte undersøgelser og analyser.

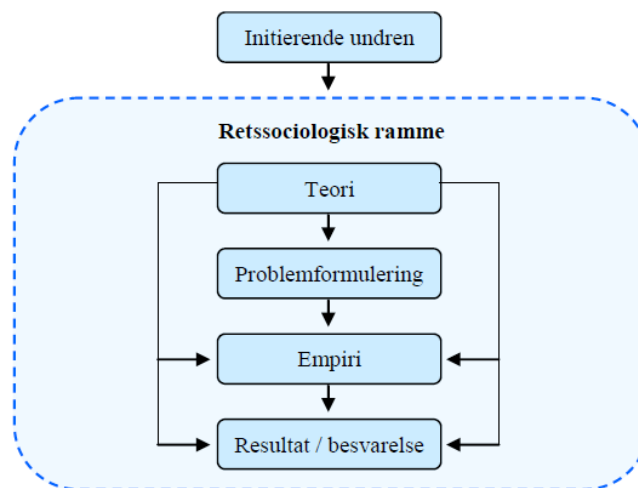
I nedenstående Figur 2.2 illustreres det beskrevne forhold mellem genetisk og operationel retssociologi. Figuren beskriver bl.a. hvordan samfundet ligger til grund for ny eller eksisterende lovgivning, som hermed undersøges af den genetiske retssociologi. Dette betyder, at samfundets politiske, økonomiske eller sociologiske faktorer er med til at bevare lovens gældende regler og herved danne loven⁶. Efterfølgende anvendes den operationelle retssociologi til at undersøge rettens virkning på samfundet. For at kunne besvare projektets initierende undren, og senere den konkrete problemformulering, er det netop vigtigt at kunne identificere de faktorer, der ligger til grund for retsreglernes virkning på samfundet. Som nedenstående Figur 2.2 ligeledes illustrerer, er der tale om en cirkulær proces, hvor besvarelserne i de operationelle retssociologiske undersøgelser anvendes til eventuelt at revidere loven gennem feedback af undersøgelsens resultater.

Figur 2.2: Retssociologiens arbejdsfelter: kilde: Fra Dalberg-Larsen, s. 45f, bearbejdet af M.T. Sørensen⁷.

2.2 Metodisk fremgangsmåde

Nedenstående illustreres projektets metodiske fremgangsmåde, hvor vidensproduktionens metodestruktur suppleres af projektgruppens valg af projektopbygning, samt tilføjet den retssociologiske ramme.

Figur 2.3: Vidensproduktionens hovedelementer og deres sammenhæng i dette projekt

Projektet tager udgangspunkt i et initierende problem/undren over værditabsordningens retsvirkning i Danmark. Denne undren ønskes belyst yderligere, hvorfor der er et behov for et solidt teoretisk vidensgrundlag

⁴ (Dalberg-Larsen, 2005, s. 240)

⁵ (Dalberg-Larsen, 2005, s. 234)

⁶ (Dalberg-Larsen, 2005, s. 44ff)

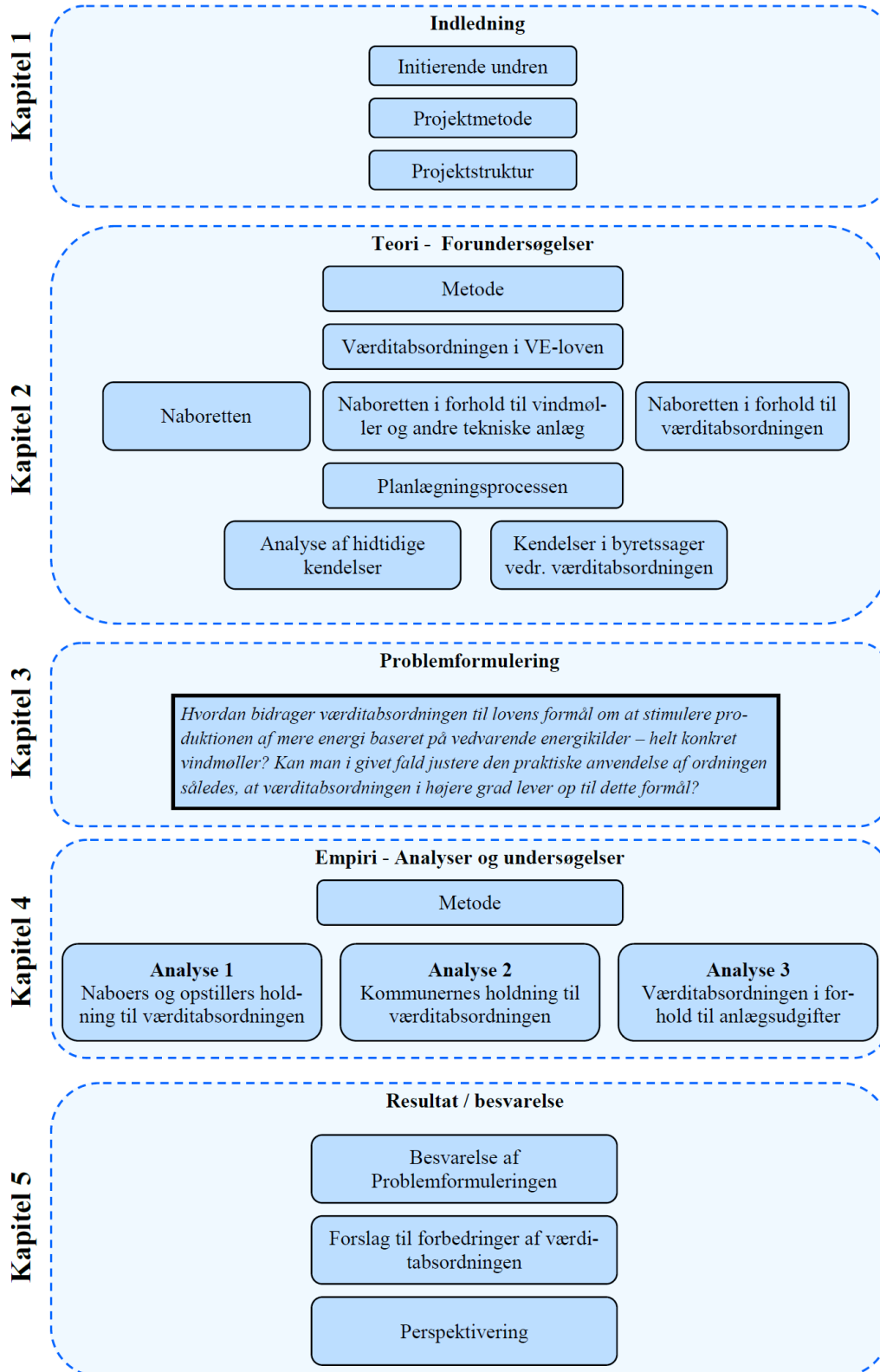
⁷ (Sørensen, 2004, s. 19)

om emnet. Herved undersøges de vigtigste elementer inden for emnet, så et konkret problem kan formuleres på baggrund af en tilstrækkelig teoretisk og til dels også empirisk viden. Det konkrete problem, der ønskes løst formuleres gennem en problemformulering. Problemformuleringen fastlægger og styrer projektets hovedfokus, hvorefter projektet arbejder hen imod en besvarelse af denne – løsning af det konkrete problem.

Problemformuleringen ønskes besvaret ud fra en række empiriske analyser, som undersøger og analyserer de involverede parter holdning til værditabsordningen. Disse data indsamles via en række interviews og undersøgelser, som kan foretages på baggrund af det teoretiske vidensgrundlag. De empiriske undersøgelser resulterer i en besvarelse/løsning af problemformuleringen/problemet. Overordnet set bliver projektet udarbejdet inden for en rettssociologisk ramme.

3 Projektstruktur

På nedenstående diagram ses projektets strukturelle opbygning fordelt efter rapportens overordnede opbygning. Rapportens særskilte underafsnit indgår derfor ikke i diagrammet, hvorfor der henvises til rapportens indholdsfortegnelse.

Figur 3.1: Diagram over projektets strukturelle opbygning

3.1.1 Ad. Kapitel 1 – Indledning

Initierende undren: Baggrunden for valg af projektemne kommer sig af en initierende undren som ønskes belyst gennem projektarbejdet. Ved at blive grundigt belyst af projektets forundersøgelser, leder den initierende undren frem til projektets endelige problemformulering. Den initierende undren er en del af projektets indledning, hvor en *metodebeskrivelse* og *projektstruktur* ligeledes indgår.

3.1.2 Ad. Kapitel 2 – Teori - Forundersøgelser

Metode: Her beskrives den metodiske fremgangsmåde til alle forundersøgelserne, samt metoden bag indsamlingen af teorien.

Værditabsordningen i VE-loven: Her beskrives selve værditabsordningen, og hvordan den tænkes anvendt. Det undersøges, hvad værditabsordningen indeholder af særlige elementer, og hvordan den anvendes i praksis. Hertil undersøges det, hvordan ordningen spiller sammen med lovens andre elementer. Derudover vil Taksationsmyndighedens behandlingsproces blive gennemgået og beskrevet. Afsnittet vil ligeledes indeholde en undersøgelse af lovens forarbejder, herunder ministerens lovforslag med bemærkninger, samt 1, 2 og 3 behandling. Dette skal belyse, hvilke konflikter og overensstemmelser, der har været knyttet til ordningens tilblivelse. Hvilke politiske holdninger ligger egentlig til grund for lovens endelige vedtagelse.

Naboretten: En gennemgang af den almindelige naboret i Danmark, herunder en historisk beskrivelse samt en beskrivelse af den privatretlige og offentligretlige regulering. Hertil en beskrivelse af naboretten i forhold til vindmøller og andre tekniske anlæg. Derudover beskrives naboretten i forhold til værditabsordningen.

Planlægningsprocessen: Her vil den samlede opstillingsproces blive beskrevet. Fra de første plandokumenter åbner op for muligheden for at opstille vindmøller, til vindmøllen står færdigopstillet.

Analyse af hidtidige kendelser: Her udarbejdes en simpel analyse over de sager, som har givet erstatning, set i forhold til dem som ikke har. Analysen bearbejder de fakta, som ligger til grund for en erstatning. Hermed bliver det muligt at opstille en oversigt over de parametre, som har størst indflydelse på om der skal gives erstatning eller ej.

Kendelser i byretssager vedr. værditabsordningen: Her behandles de byretskendelser, som er kommet på baggrund af værditabsordningen afgørelser. Det vil blive beskrevet, hvilken indflydelse kendelserne har og kan få for det videre arbejde med værditabsordningen.

3.1.3 Ad. Kapitel 3 – Problemformulering

Projektets endelige problemformulering opstilles i rapportens 3. kapitel og er udgangspunktet for det videre analysearbejde. Problemformuleringen beskriver en problemstilling, som ønskes løst ud fra en række analyser og undersøgelser. For at simplificere løsningsopgaven suppleres problemformuleringen af yderligere fire arbejdsspørgsmål, som vil konkretisere det der ønskes besvaret. Dette vil fremgå nærmere af afsnit 12.2

Problemformulering

3.1.4 Ad. Kapitel 4 – Empiri - Analyser og undersøgelser

Efter at have opstillet projektets problemformulering, påbegyndes analysearbejdet. Projektets analyse- og undersøgelsesdel består af tre selvstændige analyser. Hver analyse har til formål, at besvare et eller flere af problemformuleringens tilknyttede arbejdsspørgsmål, for til sidst at indgå i en samlet besvarelse af den overordnede problemformulering.

Metode: Her beskrives analysernes metodiske afgrænsning og deres fokusområde. Derudover beskrives den metodiske tilgang til dataindsamlingen teoretisk, hvilket sætter rammerne for analysernes dataanvendelse.

Analyse 1 - Naboers og opstillers holdning til værditabsordningen: Gennem interviews og spørgeskemaundersøgelser med naboer fra syv vindmølleprojekter, redegøres der for deres generelle holdning til værditabsordningen, vindenergi og Taksationsmyndighedens sagsbehandling. Endvidere skal der rettes henvendelse til en række centrale opstillere af vindmøller, for ligeledes at høre dem om værditabsordningen. Undersøgelserne skal efterfølgende analyseres, for herved at skabe et overblik over den generelle holdning til værditabsordningen. Ved at vise naboernes og opstillernes holdning til værditabsordningen, vil det være muligt at belyse, hvorvidt værditabsordningen har en positiv eller negativ indflydelse på VE-lovens formål om at fremme vedvarende energi. Altså har værditabsordningen den forventede effekt, set ud fra naboerne og opstillerne.

Analyse 2 - Kommunernes holdning til værditabsordningen: Ligeledes skal kommunernes syn på ordningen vurderes, for at undersøge hvorvidt værditabsordningen har indflydelse på den kommunale planlægning af vindmøller. Derfor er otte "store" vindmøllekommuner blevet interviewet vedr. værditabsordningens indflydelse på den kommunale planlægning.

Analyse 3 – Værditabsordningen i forhold til anlægsudgifter: Denne analyse ønsker at belyse de økonomiske forhold i en opstillingssag. Ved at vurdere og analysere en opstillingssags budget, omkostninger og erstatning, forventes det at kunne vise, i hvilket omfang erstatning via værditabsordningen har indflydelse på opstillers ønske om at opstille vindmøller. Ved at besvare dette spørgsmål, er det muligt at vurdere ud fra et økonomisk perspektiv, hvorvidt værditabsordningen bidrager til at øge implementeringen af vedvarende energi (Lovens formål).

3.1.5 Ad. Kapitel 5 – Besvarelse / løsning

Besvarelse af problemformuleringen: Arbejdet med projektets tre analyser vil resultere i en samlet besvarelse af projektets problemformulering og supplerende arbejdsspørgsmål. Altså i hvilken grad værditabsordningen bidrager til en øget implementering af vedvarende energi?

Forslag til forbedringer af værditabsordningen: Efterfølgende vil en række konkrete løsningsforslag blive præsenteret. Løsningsforslagene vil være et bud på en række konkrete ændringer som kan optimere værditabsordningens anvendelse i praksis for herved at imødekomme analysens problemstillinger.

Perspektivering: Til slut udarbejdes en perspektivering, hvor problemstillingen vedr. værditabsordningen angribes på en anden måde end det, der ligger til grund for afsnit 18 *Forslag til forbedringer af værditabsordningen*. Dette vil sige, at perspektiveringen beskriver andre måder, hvorpå lovens politiske mål kan opfyldes.

Kapitel 2

- Forundersøgelser

4 Metode – Forundersøgelser

Følgende afsnit har til formål, at redegøre og beskrive den metodiske fremgangsmåde til at kunne svare på den initierende undren gennem projektets forundersøgelser. Afsnittet skal belyse grundlaget for de valg, der tages undervejs i forundersøgelserne, og beskrive den metodiske tankegang der ligger bag behandlingen af teorien. Projektgruppen tilgår forundersøgelserne med et teoretisk perspektiv, som tager udgangspunkt i den viden, som projektgruppen har tilegnet sig gennem landinspektørstudiets ni forrige semestre.

4.1 Fremgangsmåde og indsamling af teori

For at kunne belyse den initierende undren, er der behov for at skabe et solidt vidensgrundlag inden for de områder, som dækker denne undren. For at kunne identificere kilden til denne undren, og hermed finde frem til den egentlige problemstilling, belyses og behandles værditabsordningen og naboretten i forundersøgelserne. Dette gøres ud fra et retssociologisk synspunkt, hvor der er behov for at analysere en række af de faktorer, der medvirker til at belyse ordningens funktion i praksis. De faktorer der undersøges på baggrund af er:

- Ordningen som den er formuleret i loven
- Dens samspil med eksisterende lovgivning og retspraksis
- Taksationsmyndighedens håndtering i praksis i henhold til de afsagte kendelser.

Da den initierende undren ikke ligger i selve lovens ordlyd, men snarere i lovens politiske formål, tolkes lovens formål ud fra en gennemgang af forarbejderne til loven. Forarbejderne er netop vigtige i denne sammenhæng, da forarbejderne i særlige tilfælde godt kan ændre betydningen af en bestemmelse.⁸ Det er kun i forarbejderne, at lovens og ordningens egentlige formål kommer til udtryk. Derfor er der behov for en gennemgang af de politiske forhandlinger vedr. værditabsordningen i 2008, samt en tolkning af lovens høringssvar. Dette belyses ud fra en genetisk retssociologisk tilgang til processen. Efter at have afdækket lovens egentlige formål, tolkes lovens relevante bestemmelser særskilt, ud fra en simpel formålsfortolkning. På denne måde tolkes og beskrives ordningens særskilte bestemmelser og deres funktioner. Som supplement til den juridiske tolkning af VE-loven, anvendes særligt juridisk litteratur i form af artikler og præsentationer. Dette anvendes for netop at forstå de enkelte detaljer i loven, som ikke nødvendigvis er åbenlyse i fortolkningen, men som kan have stor betydning i en sammenhæng.

Da det initierende problem bygger på en undren omkring, hvordan værditabsordningen adskiller sig fra den almindelige naboret, bliver den offentligretlige og privatretlige regulering belyst efterfølgende. Da den almindelige naboret ikke er en retskilde i sig selv, anvendes juridisk litteratur for at give en samlet forståelse af begrebet. Som supplement til den juridiske litteratur, benyttes de enkelte love som litteraturen henviser til i den offentligretlige regulering, for herved at give en tydelig forståelse for begrebet. Ved at forstå den privatretlige regulering, undersøges og behandles de konkrete kendelser, som litteraturen ligeledes henviser til. Herved dannes der et solidt forståelsesgrundlag for den almindelige naboret.

Som den initierende undren indledningsvis lægger op til, sammenlignes værditabsordningen og den almindelige naboret. Dette gøres ud fra den nye tilegnede viden suppleret med den samme metodiske fremgangsmåde, som blev anvendt ved undersøgelsen af den almindelige naboret. Altså juridisk litteratur suppleret med henvisninger til konkrete love og kendelser.

Efter at have undersøgt og tolket værditabsordningen juridisk, er der behov for at forstå ordningens anvendelse i praksis. Derfor undersøges og behandles alle Taksationsmyndighedens hidtidige kendelser, for herved at forstå, hvordan lovens bestemmelser anvendes.

⁸ (Evald, 2005, s. 35f)

5 Værditabsordningen i VE-loven

Værditabsordningen er en nyere foreteelse i dansk miljøret, og den kom til under ganske særlige omstændigheder, hvilket har betydning både for, hvorledes den blev modtaget og for så vidt også hvorledes den er opfattet i dag. Derfor er målet med dette afsnit at beskrive ordningen og sætte den i kontekst med miljøretten, herunder specifikt naboretten, i almindelighed.

5.1 Værditabsordningens tilblivelse

VE-loven (LBKG nr. 1074, 2011) var resultatet af et bredt forlig⁹ på energiområdet i 2008. I lovens formålsparagraf fastlægges en række målsætninger for den danske energiproduktion; herunder specielt at den vedvarende energi i langt højere grad skal være en del af produktionen.

- § 1. *”Lovens formål er at fremme produktion af energi ved anvendelse af vedvarende energikilder i overensstemmelse med klima- og miljømæssige samt samfundsøkonomiske hensyn med henblik på at nedbringe afhængigheden af fossile brændstoffer, sikre forsyningssikkerheden og reducere udledningen af CO₂ og andre drivhusgasser.*
- Stk. 2. Loven skal særlig medvirke til at sikre opfyldelse af nationale og internationale målsætninger om at forøge andelen af energi, som produceres ved anvendelse af vedvarende energikilder.*
- Stk. 3. I år 2010 og 2011 skal kommunerne under ét udarbejde og vedtage kommuneplantillæg med arealreservation for en samlet vindmøllekapacitet på 75 MW i hvert af årene.”¹⁰*

Det konkrete hovedmål for det daværende energiforlig var, at 20 % af bruttoenergiforbruget i 2011 skal være dækket af vedvarende energi¹¹. Loven beskæftiger sig hovedsageligt med vindenergi, hvilket angiver energipolitikens primære fokus. Andre vedvarende energiformer er også en del af loven, men spiller entydigt mere perifer rolle jf. lovens kap. 6. Konkret lanceres fire ordninger, som hver især skal være med til at fremme vedvarende energiproduktion.¹²

- **Værditabsordningen** (VE-lovens §§ 6-12): Ordningen sikrer erstatning for den tabte ejendomsværdi til de naboer, som lider et værditab på deres ejendom, som resultat af generne fra nyopstillede vindmøller.
- **Køberetsordningen** (VE-lovens §§ 13-17): Mindst 20 % af et vindmølleprojekt i henhold til VE-loven skal udbydes på andele til folk, der bor indenfor en afstand af 4,5 km fra nærmeste mølle. Opstiller skal udbyde andelene i en periode på fire uger, hvorefter han frit kan disponere over ikke-afsatte andele. Andelene skal afsættes til kostpris, og skal udbydes inden møllerne opstilles.
- **Den grønne fond** (VE-lovens §§ 18-20): For hver kWh for 22.000 fuldlasttimer øremærkes 0,4 øre til opstillingskommunen. En 2MW-mølle vil derved potentielt udløse 176.000kr. Kommunen skal herefter ansøge om midler fra ordningen efter en række kriterier, der overordnet har til formål at styrke de landskabelige eller rekreative værdier i kommunen eller kulturelle aktiviteter der har til formål at fremme accepten af udnyttelsen af vedvarende energi.
- **Garantifond til lokale vindmøllelavs forundersøgelser mv.**(VE-lovens § 21): Nystartede vindmøllelav kan søge om midler (max 500.000kr) til diverse forundersøgelser. Der er krav om lokalt tilhørsforhold.

⁹ Enhedslisten stod som eneste parti udenfor forliget. De forholdt sig især kritiske til værditabsordningen, som de foreslog helt skulle udgå af lovforslaget. Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti og Det Radikale Venstre havde helst undgået ordningen, men stemte for som del af det samlede forlig.

¹⁰ (LBKG nr. 1074, 2011)

¹¹ (Energiaftale, 2008, s. 1)

¹² (LSF 55, 2008, s. afsnit 1)

Udover disse rummer VE-loven også en række andre tiltag. Herunder er især pristillægget i VE-lovens § 36 med til at styrke opstillingen af vindmøller. Alle vindmøller, der opstilles efter VE-loven får et pristillæg på 25 øre pr. kWh for de første 22.000 fuldlasttimer. For ovennævnte 2MW-mølle svarer det til 11mio.kr. hvilket er så stor en andel af møllens samlede pris, at det i sig selv vil fremme opsætningen.

Værditabsordningen blev bragt ind i VE-loven som et ultimativt krav fra Dansk Folkeparti¹³. Den var en særlig mærkesag i forhandlingerne om energiforliget. DF ønskede ikke at støtte op omkring energiforliget, med mindre en særordning for naboer til vindmøller blev indført i loven. Der ser ud til, at idéen til ordningen blev undfanget, eller i hvert fald konkretiseret, som resultat af et besøg Dansk Folkepartis gruppeformand og finansordfører Kristian Thulesen Dahl foretog ved Kappel på Lolland, hvor der skulle opstilles en række store forsøgsvindmøller til naboernes utilfredshed¹⁴. For Kristian Thulesen Dahl handlede det om at synliggøre den besparelse, der er ved at opstille på land i forhold til på havet. Hans synspunkt var, at en del af besparelsen er den omkostning, som naboerne betaler ved, at de bliver naboer til de store møller. Fra Dansk Folkepartis side blev ordningen endvidere begrundet med, at hvis man lider et økonomisk tab, så skal det dækkes. Under 1. behandlingen af loven udtalte Dansk Folkepartis energiordfører Morten Messerschmidt:

*"Hvor man tidligere, hvis man måtte opleve, at der skulle sættes vindmøller op ved siden af ens ejendom, måtte tåle et ejendomsværditab uden at kunne gøre noget videre gældende, uden at kunne gøre indsigelse gældende, uden at kunne gøre et krav gældende, fordi man var under den grænse, som det siges man må tåle som et led i samfundsudviklingen, så bevæger vi os nu ind i en helt ny tidsalder, hvor de folk, som oplever et økonomisk tab, får det dækket."*¹⁵

Det signalerer et ønske om at gøre op med de daværende gældende principper i den almindelige naboret, når det gælder vindmøller. Dansk Folkeparti mente desuden, at værditabsstatningen vil være med til at skabe langt mere forståelse for vindmølleprojekter og de gener de medfører, hvis naboerne fik en erstatningsgaranti for deres ejendomsværditab¹⁶. Dette ville således imødekomme lovens formål om at fremme vedvarende energi i Danmark og dermed gavne alle parter.

Dansk Folkeparti ønskede dog ikke lignende ordninger for andre tekniske anlæg. Deres argument for ikke at lade princippet gælde andre områder med generende tekniske anlæg, såsom biogasanlæg, motorveje o.a. var, at der specifikt for vindmøller bliver givet store offentlige tilskud i form af PSO¹⁷, som alle el-forbrugere betaler til.

Man kan derved sige, at ordningen kom til veje på basis af en enkeltsag¹⁸, hvilket er med til at forklare det, at der ikke er sammenhæng mellem værditabsordningen og retspraksis. Helle Tegner Anker¹⁹ mener, at loven er kommet til uden at man har foretaget tilstrækkelige juridiske undersøgelser af den eksisterende retstilstand

¹³ Oppositionen (S, SF og R) havde helst set, at værditabsordningen ikke blev gennemført, men at man klarede det via de almindelige planlægningsprincipper – evt. ved at øge afstandskravene mellem møller og nabo. Regeringen havde dog lovet Dansk Folkeparti en værditabsordning mod, at de gik med i energiaftalen (Det energipolitiske udvalg, 2008, s. 2)

¹⁴ (Aagaard, 2007, s. 14)

¹⁵ (Messerschmidt, 2008)

¹⁶ Venstres ordfører, Lars Christian Lilleholt, lader ikke til at være helt enig, idet han nævner værditabsordningen adskilt fra de ordninger der skal fremme vedvarende energi i Danmark i sin ordførertale ved lovens førstebehandling.

¹⁷ PSO står for Public Service Obligations, er en afgift der skal dække de udgifter Energinet.dk har i forhold til sine forpligtelser. Den betales af alle el-forbrugere. Taksten er aktuelt (1. Kvartal 2012) 11,3øre/kWh. Heraf er langt den største støtte til vedvarende energiproduktion og vindmøller er specifikt støttet med 25øre/kWh for møller tilsluttet efter 21/2 2008 (VE-lovens § 36 stk. 2)

¹⁸ Kristian Thulesen Dahl nævner i et interview, hvor han begrundet værditabsordningen, at han ser det som Dansk Folkepartis rolle at varetage den lille mands interesse (Aagaard, 2007, s. 15).

¹⁹ Helle Tegner Anker er Professor, Cand. Jur. PhD. ved Københavns Universitets Fødevareøkonomisk Institut, Forbrug, Sundhed og Etik.

med henblik på at skabe sammenhæng på området²⁰. De grundige overvejelser og analyser, der ellers bør foretages for at sikre en fornuftig implementering med eksisterende lovgivning, lader ikke til at være foretaget, hvilket resulterer i et stykke lovgivning, der ikke harmonerer med praksis.

5.1.1 Høringssvar i henhold til det oprindelige lovforslag

I høringsperioden vedr. det oprindelige lovforslag til VE-loven blev der fremsendt en række høringssvar fra forskellige aktører²¹. Hovedparten af disse var stærkt kritiske overfor værditabsordningen og ønskede ordningen helt ud af loven. Da ordningen var et ultimatum for gennemførelse af det politiske energiforlig var dette selvsagt ikke en mulighed, men en del af de ændringsforslag som høringssvarene gav, blev implementeret i den endelige lovtekst. Argumenterne mod ordningen henviste især til, at denne ville være direkte skadelig for den fortsatte udbygning af vindmøller i Danmark, da ordningen ville være medvirkende til at vindmøller får et dårligt ry og rygte. Det var selve signalværdien i ordningen, der bekymrede. Det er desuden et overvejende argument mod ordningen, at det er en særordning, der kun gælder vindmøller og der udtrykkes undren over, at man skal have en sådan netop for vindmøller. Dette argument står i direkte kontrast til Dansk Folkepartis oprindelige argumentation, hvilket tydeligt fremstiller ordningen som et tiltag, der deler vandene. Vindmølleindustrien udtrykker ligeledes bekymring over de økonomiske aspekter af en sådan ordning:

"I modsætning til de andre nye tiltag, vil en erstatningsordning ikke fremme udbygningen, men have den modsatte effekt, bl.a. pga. den økonomiske og tidsmæssige usikkerhed, som ordningen vil skabe for investorerne. Den vil i modsætning til lokalt medejerskab ikke styrke den lokale opbakning, men tværtimod skabe en negativ tilgang til fremtidens, helt nødvendige udbygning med vindkraft på land. Endvidere vil ordningen virke konkurrenceforvridende i forhold til andre energiteknologier."²²

Kun CO-Industri og Dansk Ejendomsmæglerforening gav udtryk for støtte til forslaget ud fra nogle ret snævre interesser, der ikke relaterede specifikt til, at der var tale om en ordning relateret til vindmøller. Dansk Ejendomsmæglerforening har helt konkret set muligheden for et helt nyt forretningsområde, hvilket ganske vist ikke udtrykkes i deres høringssvar.

Efter høringen fremkom en del ændringsforslag, der blev implementeret i det endelige lovforslag.

- Krav fra naboer skal stilles tidligere i forløbet. Det skal være muligt for opstiller at have et fuldt overblik over det værditab, der skal dækkes inden den endelige beslutning om at foretage investeringen foretages.
- Vurderingen af værditabet skal foretages af både en ikke-lokal ejendomsmægler og en juridisk sagkyndig. Der blev rejst bekymring om hvorvidt en lokal mægler kunne være neutral i vurderingen af ejendommen og derfor blev dette ændret til en ikke-lokal.
- Grundejerne skal selv rejse kravet. I det oprindelige forslag skulle opstiller kontakte de naboer der kunne tænkes at blive udsat for værditab. Det blev ændret efter høringen.
- Gebyret for at stille krav blev fastsat til 4000kr for naboer, der bor længere end seks gange møllehøjde væk. Oprindeligt krav var 5000kr.

Usikkerheden i ikke at vide konkret, hvad der kan kræves erstatning for, har givet en del bekymringer hos vindmølleopstillerne. Denne usikkerhed kommer man til gengæld delvist i møde ved netop at placere taksationen så tidligt i forløbet, som tilfældet er.

På trods af den ret voldsomme modstand i stort set alle høringssvarene, lykkedes det ikke for modstanderne at få afskaffet ordningen, men det var en naturlig konsekvens af det politiske forligs betingelser.

²⁰ (Anker, 2008, s. 438)

²¹ (Energistyrelsen, 2008)

²² (Vindmølleindustrien, 2008, s. 1)

I det endelige lovforslag blev rækkefølgen af ordningerne i loven desuden ændret, således at værditabsordningen blev rykket frem som den første af de fire ordninger, hvor den overtog pladsen fra køberetsordningen. Det er uvist hvorfor dette skete, men det er med til at indikere, hvor meget bevågenhed ordningen havde under forhandlingerne om loven, som det også fremgik af mængden af hørings svar.

5.2 Selve værditabsordningen i VE-loven

VE-loven blev vedtaget i december 2008 og efterfølgende revideret flere gange – senest i november 2011. Værditabsordningen har dog ikke været udsat for ændringer og består i den form den indgik i den oprindelige VE-lov (LOV nr. 1392, 2008). VE-loven har til formål, som titlen angiver, at fremme vedvarende energi i Danmark. Dette fremgår naturligvis af VE-lovens formålsparagraf - § 1. Af VE-lovens § 2 fremgår det endvidere, at loven særligt finder anvendelse på "2) foranstaltninger til fremme af udbygningen af vindmøller(..)". Lovens overordnede mål er derved lagt fast, hvorfor alle dens elementer bør medvirke til at sikre dette mål – derved også værditabsordningen.

Værditabsordningen omfatter konkret kun landvindmøller, der over 25m høje. Vindmøller der er i statsligt udbud er undtaget²³. Det er typisk dem, der indgår i havvindmølleparker samt de, der er opstillet som forsøgsmøller.

Der ligger en række hovedprincipper til grund for værditabsordningen. Overordnet så skal man, som vindmølle-opstiller, erstatte det værditab, der forårsages på naboejendomme²⁴, jf. VE-lovens § 6, stk. 1. Der er tale om et såkaldt objektivt erstatningsansvar²⁵, der ligger udover den erstatning, der eventuelt kunne ydes i henhold til naboretten, der traditionelt regulerer området. Objektivt ansvar indebærer, at opstiller tildeles erstatningsansvaret på trods af at gældende love og regulativer for vindmøllernes placering er overholdt. Af bemærkningerne til loven fremgår det at "Værditabet fastsættes efter de almindelige erstatningsretlige principper, (...)"²⁶. Hermed må der menes det princip, at værdien vurderes ud fra ejendommens værdi med og uden skade, og at værditabet der dermed er differencen. Det virker også som om det er det princip, der anvendes af Taksationsmyndigheden.

Der er et par undtagelser fra reglen om at værditab erstattes. Hvis der er tale om **egen skyld** kan erstatningen bortfalde, jf. VE-lovens § 6, stk. 2. Der sigtes til den situation, at anmelder selv har medvirket til opstilling af møllerne. Af lovens forarbejder fremgår det at "(..)naboer til nye vindmøller principielt kan modtage betaling for værditab efter den foreslåede værditabsordning, selvom de har købt andele i møllen efter køberetsordningen. Der kan dog ikke udelukkes at Taksationsmyndigheden eller domstolene vil finde, at der i særlige situationer kan være grunde, der taler for, at betalingen kan nedsættes eller bortfalde, hvis en nabo benytter muligheden for at erhverve andele ud fra en betragtning om medvirken til skaden"²⁷ Af en principiel udtalelse fra Taksationsmyndigheden (Døstrup, Finderupvej 54) fremgår det, at det faktum, at både værditabsordningen og køberetsordningen skal ses som ordninger, der bør fremme accepten af vindmøller, taler for at udnyttelse af køberetten ikke udelukker værditaberstatning. Udtalelsen skyldes opstillers anmodning i den konkrete sag. Det er dog et spørgsmål, der deler vandene blandt opstillere. En anden opstiller udtaler direkte, at han opfordrer naboerne til at investere

²³ Det gælder dog ikke de vindmøller, der skal opstilles i Østerild i henhold til § 17 i Lov om et testcenter for store vindmøller ved Østerild (LOV nr 647, 2010).

²⁴ Naboejendomme skal forstås bredt som alle ejendomme, der tænkes at måtte lide værditab i forhold til den pågældende vindmølle uden nogen form for geografisk afgrænsning.

²⁵ Objektivt ansvar skal forstås modsat et culpa-ansvar, hvor det kræves at skadevolder har handlet uagtsomt. Der er tale om objektivt ansvar, hvis der er tale om årsagsforbindelse mellem handling og skade, men ikke tale om nogen form for uagtsomhed (Moe, 2007, s. 173f)

²⁶ (LSF 55, 2008, s. afsn. 2.3) Professor Dr. Jur. Ellen Margrethe Basse erklærer sig uenig i dette (Basse, 2011, s. 296, note 39)

²⁷ (LSF 55, 2008, s. afsn. 2.3.2)

deres tilkendte erstatninger i andele for derved at maksimere udbyttet. I dette spørgsmål bør man skelne mellem ejer og ejendom. Værditabet tilkendes ejendommen og er jo direkte udtryk for at ejendommens handelsværdi er reduceret, mens indtægter fra erhvervede andele til enhver tid følger ejeren, hvilket taler for at betragte det to ting helt adskilt og derved ikke lade det ene hindre det andet.

Den anden direkte undtagelse i loven er, at værditab, der samlet ikke overstiger 1% af ejendomsværdien²⁸, ikke erstattes, jf. VE-lovens § 6, stk. 3. Man kan kalde dette ordningens **bagatelgrænse**. Hvorfor det lige er 1%, der er grænsen fremgår ikke af lovens forarbejder. Hensigten med 1%-grænsen er at undgå, at alle der har det mindste udsyn til de respektive møller søger om erstatning. Man ville kunne argumentere for at blot synet at en vindmølle i horisonten vil udløse et værditab – omend et meget lille et. Det vil derfor blive en nærmest uoverskuelig opgave at skulle taksere alle disse små værditab, og derfor er de på forhånd sorteret fra. Som det ses af praksis afholder det dog ikke en lang række grundejere fra at søge alligevel.

Jf. VE-lovens § 7 skal et eventuelt **værditab** fastsættes af Taksationsmyndigheden, der består af en jurist, som er formand og en udpeget sagkyndig i vurdering af fast ejendom. Juristen skal kunne opfylde betingelserne for at kunne blive udpeget til dommer, og den sagkyndige skal have gennemgået et kursus i værditabsordningen. De sagkyndige er ejendomsmæglere og må ikke have professionel tilknytning til det område, hvori taksationen foregår. Dette er for at undgå, at disse skal vurdere ejendomme hos lodsejere, der potentielt senere vil kunne blive kunder hos den pågældende ejendomsmægler. I modsat fald kunne der opstå interessekonflikter hos den enkelte ejendomsmægler i henhold til erstatningsniveauets størrelse eller i vurderingen af ejendommens værdi. Der er tilknyttet seks formænd til Taksationsmyndigheden. En for hver region og en ekstra til aflastning, hvor arbejdsbyrden er størst. Der er dog ikke tale om at disse stringent kun behandler sager, der vedrører den region, som de principielt er tilknyttet. De dækker hinanden ind. Arbejdsbyrden er således også markant højere i Midtjylland end i de øvrige regioner.

I henhold til VE-lovens § 7, stk. 1 opfordres der til, at opstiller søger **forlig** med naboer med henblik på erstatning. Det må dog anses for problematisk at anvende muligheden, med mindre der kan opnås forlig med alle naboer. Hvis Taksationsmyndigheden alligevel skal ind over og afgive kendelser i enkelte sager risikerer man uoverensstemmelse mellem forlig og kendelser. Hvis dette forlig ikke lader sig indgå kan sagen bringes for Taksationsmyndigheden. Muligheden er med for at sikre, at opstiller så tidligt som muligt har det økonomiske overblik over et givent projekt. Ligeledes kan Taksationsmyndigheden fungere som mægler mellem opstiller og naboer og på denne måde medvirke til at der indgås forlig. Så vidt vides er det ikke en ordning, der anvendes i praksis.

Selve forligsmuligheden anvendes stort set ikke. Opstillerne afviser²⁹ generelt at anvende muligheden, da det blot giver problemer, hvis nogen indgår forlig, mens andre får tilkendt erstatning via Taksationsmyndigheden og der ikke er overensstemmelse mellem de to beløb.

Energinet.dk fungerer som **sekretariat** for Taksationsmyndigheden, jf. VE-loven § 8, stk. 1. Det betyder, at Energinet.dk varetager de praktiske opgaver omkring selve værditabsordningen fra godkendelse af orienteringsmateriale fra opstiller til naboer, håndtering af værditabsanmeldelserne, planlægning af taksationsforretninger til varetagelse af Taksationsmyndighedens hjemmeside, hvor de afsagte kendelser offentliggøres. Sekretariatet er også det sted, hvor man, som nabo til kommende vindmøller, rettelig bør henvende sig med spørgsmål, hvis man har sådanne. Sekretariatet kan desuden stille med supplerende juridisk bistand til taksationsformændene.

²⁸ Det er ikke den offentlige vurdering, der bør lægge til grund for denne, men den helt konkrete værdi som Taksationsmyndigheden fastsætter på for ejendommen. I mange (de fleste) tilfælde vil det dog ikke være relevant at fastsætte en konkret værdi, da det vil være tydeligt, at værditabet klart overstiger eller ikke er i nærheden af 1 % af ejendomsværdien.

²⁹ Afvisningen sker allerede i lovens høringssvar fra Danmarks Vindmølleforening (Danmarks Vindmølleforening, 2008).

I henhold til VE-lovens § 9, stk. 1 skal krav om erstatning anmeldes til Energinet.dk senest fire uger efter afholdelse af orienteringsmødet. Orienteringsmødet skal være afholdt inden fire uger før høringsfristen for den VVM-redegørelse, der evt. måtte skulle finde sted³⁰ eller senest fire uger efter offentliggørelsen af den kommunale beslutning om at anlægget ikke er VVM-pligtigt. Det vil dermed sige, at fristen for værditabsanmeldelse vil udløbe senest samtidig med udløbet af høringen af VVM-redegørelsen og dermed også i god tid inden den kommunale behandling af projektet, der typisk finder sted nogle måneder senere. Der kan dispenseres for fristen i særlige tilfælde eks. i forbindelse med anmelderens sygdom eller bortrejse. Tilsvarende er der i mulighed for efterfølgende (seks uger efter at møllen er sat i drift) at anmelde krav i særlige tilfælde, jf. VE-lovens § 10

Annoncering af værditabsordningen skal foregå i lokale aviser. Energinet.dk skal godkende alt orienteringsmateriale fra opstiller. Det gælder både annoncer, og det der anvendes ved orienteringsmøderne. Specifikt skal dette bl.a. indeholde en oversigt over de ejendomme der ligger indenfor 6 gange møllehøjde. Desuden er der specifikke krav til annonceringens øvrige indhold.

En stor del af anmeldelserne er indkommet for sent³¹, hvilket antyder, at annoncering ikke er tilstrækkeligt til at fange alle dem, der ønsker at få deres værditab vurderet. Det fremgår dog ikke af evalueringen, hvor mange af de for sene anmeldere, der bor indenfor seks gange møllehøjde. Hvis man som for sen anmelder efterfølgende kan konstatere at naboen, hvis ejendomsforhold er sammenlignelige i henhold til vurdering af værditab, får tildelt erstatning, kan det bidrage til den eventuelle negative stemning, der er omkring vindmøllerne.

Hvis der anmeldes værditab for ejendomme, der ligger længere væk end seks gange møllehøjde, skal der indbetales et **gebyr** på 4000 kr., jf. VE-lovens § 9, stk. 4.. Dette skal modsvare de udgifter, der er ved Taksationsmyndighedens behandling af anmeldelsen. Gebyret refunderes, hvis der tilkendes værditab, men er tabt for anmelder, hvis dette ikke er tilfældet.

I øvrigt er det opstiller, der afholder alle udgifter til taksation for så vidt der er tale om et berettiget krav, jf. VE-lovens § 11. Alternativt dækkes udgifter af det ovennævnte gebyr på 4000 kr. eller af Energinet.dk. Der må i dette gebyr ligge en formodning om, at naboer, der bor indenfor en afstand af seks gange møllehøjde, har et berettiget krav. Det må derved betragtes som en måde, hvorpå man indirekte frasorterer uberettigede krav.

Det er en væsentlig pointe ved ordningen, at kendelser **ikke kan ankes** til en højere administrativ myndighed, men skal indbringes direkte for domstolene, jf. VE-lovens § 12. Her vil det være en sag mellem opstiller og nabo. Der er ikke krav om, at administrative afgørelser skal kunne påklages en højere myndighed, men det et almindeligt gældende princip, der grundlæggende sikrer borgerens retssikkerhed. Det ses eksempelvis indenfor ekspropriationsretten, hvor både der er mulighed for at anke både beslutninger om taksation og erstatningens størrelse til en højere myndighed³². Dette er undladt i værditabsordningen for at sikre et enkelt system, hvor opstiller ikke risikere at skulle afholde udgifter til en række instanser samt sikre, at der hurtigt kan træffes afgørelse om, hvorvidt projektet skal gennemføres på den udvalgte lokalitet³³.

5.2.1 Selve processen vedr. værditabsordningen

Ved anmeldelse om værditab på en naboejendom er det Taksationsmyndighedens opgave at fastsætte dette værditab. Taksationsmyndigheden er en uafhængig offentlig myndighed og skal som sådan handle efter de

³⁰ I henhold til Bekendtgørelse om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet (VVM) i medfør af lov om planlægning, Bilag 1 Anlæg omfattende af § 3, stk. 1, pkt. 38.: *Vindmøller over 80 m totalhøjde eller grupper af vindmøller med flere end tre møller.*

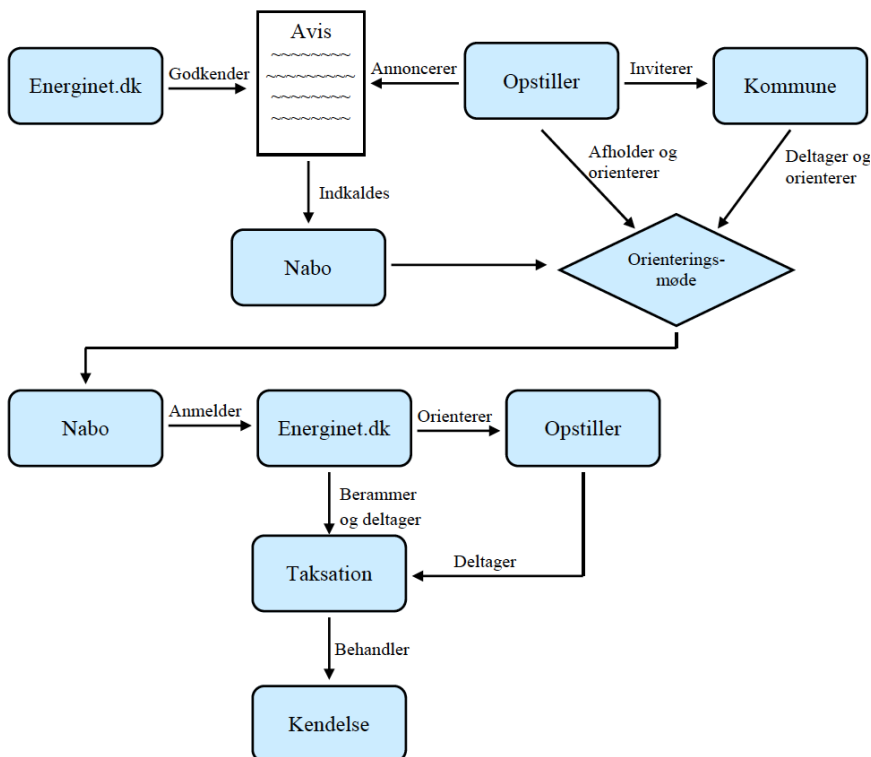
³¹ Energistyrelsens opgørelse pr. 1/3-2011 nævner, at 32 anmeldelserne er indkommet for sent. Det svarer til 11,6 % af alle anmeldelser. Der er kun givet dispensation til fire af disse (Klima- og Energiministeriet, 2011, s. afsn. 3.1.3).

³² Det gælder både ekspropriationer efter Planlovens § 47 og efter Vejlovens § 43 om end fremgangsmåderne er forskellige.

³³ (LSF 55, 2008, s. 35)

almindelige principper for myndighedsbehandling og forvaltningsloven. Når der anmeldes krav om erstatning for værditab på en ejendom, skal Taksationsmyndigheden foretage en individuel vurdering af forholdene, og på denne baggrund træffe afgørelse om værditabets størrelse.

For naboernes vedkommende starter ordningen, når de indbydes til orienteringsmøde om projektets konsekvenser for ejendommene omkring – her under værditabsordningen (se Figur 5.1). Anmeldelse om værditab skal indsendes til Energinet.dk senest fire uger efter orienteringsmødets afholdelse. Det kan gøres online. Udover almindelige oplysninger skal naboen kort angive "hvorfor ejendommen taber i værdi ved opstilling af de nye vindmøller"³⁴. Herefter vil anmeldelsen blive registreret og en kopi vil blive videresendt til opstilleren. Under hele anmeldelsesforløbet er der mulighed for at indgå en frivillig aftale om et erstatningsbeløb, hvorefter dette skal meddeles skriftligt til Energinet.dk. Bliver der ikke indgået en frivillig aftale, vil Taksationsmyndigheden blive kontaktet med henblik på at foretage en ejendomsvurdering af den pågældende ejendom. Først når det endelige plangrundlag for vindmølleprojektet er vedtaget af Kommunen, har Taksationsmyndigheden mulighed for at besigtige ejendommen. Ved besigtigelsen er anmelder, opstiller og en repræsentant for Energinet.dk til stede. Opstiller redegør for projektet og den enkelte nabo har mulighed for at give sit synspunkt til kende overfor Taksationsmyndigheden. Denne er, som andre myndigheder, underlagt officialprincippet, i henhold til hvilket den har pligt til selv at opsøge alle de oplysninger, der er nødvendige for at kunne træffe beslutning i den enkelte sag.³⁵ Det bør altså ikke komme anmelderen til skade, at han ikke får redegjort for alle de forhold, som han mener, influerer på værditabet (eller at han ikke kan være til stede!) Besigtigelsens formål er alene at fastsætte det mulige værditab på ejendommen. Ejendomsværdien og det mulige værditab fastsættes ud fra et individuelt skøn foretaget af Taksationsmyndigheden på baggrund af en række parametre, som vil blive nærmere beskrevet i afsnit 10 *Analyse af hidtidige kendelser*.

Figur 5.1: Sagsgangen vedr. værditabsordningen

³⁴ Onlineanmeldelse: <http://www.taksationsmyndigheden.dk/DA/Erstatning/Sider/Erstatning.aspx>

³⁵ (Olsen & Anker, 2011, s. 231)

6 Naboretten

Værditabsordningen kan betragtes som et supplement til naboretten. Naboretten omhandler de muligheder man har som ejer af fast ejendom og de begrænsning man ufrivilligt kan blive pålagt af den råden ens naboer udøver. Det være sig i form af gener eller andet, der indvirker på ens mulighed for at udnytte sin ejendoms muligheder. Hvis begrænsningerne overstiger en vis tålegrænse kan man, via naboretlige regler, opnå kompensation evt. i form af erstatning, hvis det ikke er muligt, at nedbringe generne eller bringe dem til ophør.

6.1 Naborettens opståen

Naboretten opstod inden plan- og miljølovgivningen tilbage i 1800-tallet, hvor en lang række retssager var med til at sætte dagsordenen for, hvor meget man som nabo til en forurenende³⁶ virksomhed skulle tåle³⁷. Det var især det faktum, at det ikke foregik inden for rammerne af en offentlig fysisk planlægning, hvorved industri blev etableret lige op ad boliger, der gjorde, at der var mange sager. Herved blev der efterhånden udviklet en standard, som i sagens natur benævnes ”dommerskabt”. Den dømte i naboretssager kunne enten påbydes at bringe forholdene til ophør, reducere ulemperne eller evt. udbetale erstatning til skadeslidte i tilfælde, hvor ulempen ikke lader sig fjerne eller reducere i tilstrækkeligt omfang.

6.2 Den offentligretlige regulering

Den offentligretlige regulering er i dag den grundlæggende sikring af den enkelte nabos rettigheder mod en udnyttelse af ejendomsretten, der måtte genere naboer. Når det drejer sig om vindmøller, eller tekniske anlæg generelt, varetages de naboretlige hensyn gennem den offentlige arealforvaltning og den områdespecifikke regulering. Gener for naboer opstår som udgangspunkt pga. placeringen af det forurenende anlæg i forhold til naboejendommen. En hensigtsmæssig placering bør derfor sikres igennem den offentlige arealforvaltning, hvilket reguleres af Planloven samt relevant natur- og miljølovgivning. Modsat den privatretlige regulering, er den offentligretlige regulering en lovbestemt sikring mod nabogener.

Den offentligretlige regulering er, som udgangspunkt, erstatningsfri, hvis reguleringen ikke anfægter ejeren hidtidige (lovlige) anvendelse af ejendommen, men alene angår ændringer³⁸. Reguleringen kan derimod være så indgribende, at den udløser erstatning. Dette er eksempelvis tilfældet ved en ekspropriation, hvor lodsejeren typisk afgiver ejendom eller rettigheder over samme. Så er han erstatningsberettiget. Fredninger i henhold til Naturbeskyttelseslovens kap. 6 er ligeledes erstatningsgivende for så vidt disse påfører lodsejeren et tab. Tilsvarende udløser lokalplaner ikke erstatning, da de i sig selv ikke pålægger lodsejeren nogen handlepligt, men blot er en ændring af de rammer indenfor hvilke han kan agere.

På vindmølleområdet reguleres opstillingen af Vindmøllecirkulæret og støjniveauet af

Vindmøllebekendtgørelsen. Der er hermed faste rammer for, hvilke krav man som opstiller skal leve op til for at måtte opstille vindmøller. Det udelukker dog ikke, at man som nabo kommer til at lide under ulemper eller gener, selvom alle krav er overholdt. Derfor er der, gennem naboretten, mulighed for at anlægge sag mod opstilleren, om end dette endnu ikke har givet sig udslag i yderligere erstatning³⁹.

Den offentligretlige og den privatretlige regulering supplerer herved hinanden. Hvis alle regler er overholdt, kan man som forurettet have en svær sag om end det ikke skal kunne udelukkes, at man kan forlange lovliggørelse. Der findes flere eksempler på det fra retspraksis⁴⁰. Orla Friis Jensen⁴¹ nævner specifikt vindmøllerparker som

³⁶ Forurening skal forstås i ordets bredeste forstand; røg, støj, møg og i øvrigt alt hvad der kan tænkes at være til gene.

³⁷ (Evald, Naboret, 2010, s. 379)

³⁸ (Pagh, 2009, s. 165)

³⁹ Herunder (U.2009.2680H). Sidstnævnte dom slog fast, at ”naborettens almindelige regler finder anvendelse ved siden af den offentligretlige regulering” (Evald, Naboret, 2010, s. 385) En række nylige sager er anlagt på grundlag Taksationsmyndighedens kendelser og dermed med udgangspunkt i VE-loven, se afsnit 11 Kendelser i byretssager vedr. værditabsersatning.

⁴⁰ Eksempelvis (U.2006.1290H).

⁴¹ Orla Friis Jensen er ekstern lektor og Dr. Jur. ved Aalborg Universitet

eksempel på dette: *"Eksempelvis vil en vindmøllepark – trods godkendelse efter den offentligretlige lovgivning og overholdelse af afstandskrav mv. – kunne fremtræde så dominerende at der bør ydes erstatning."*⁴²

6.3 Naboretlige principper

Naboretten har udviklet sig over de seneste mange år. De overordnede principper har løbende ændret sig i retspraksis. Der har endvidere været forskel på, hvorledes principperne har været anvendt alt efter hvilket fagligt område, det har handlet om. Der ses dog nu at være konsensus på området.

6.3.1 Tålegrænsen

Vagn Carstensen⁴³ definerer naboretten i henhold til en såkaldt grundsætning om naboulempen: *"Med hjemmel i denne dommerskabte naboret kan der reageres mod ulemper, der i sig selv er væsentlige, og som i væsentlig grad overstiger, hvad der bør tåles efter kvarterets almindelige beskaffenhed."*⁴⁴ Et centralt begreb for forståelsen af, hvorledes naboretten skal forstås er "tålegrænse". Som nabo skal man kunne tåle en vis ulempe i form af gener, men der er en grænse for, hvor meget der skal tåles. Det er endvidere en væsentlig forudsætning for vurdering af tålegrænsen, hvor henne problematikken findes. På landet forventes man at skulle tolerere gener relateret til landbrugserhvervene, mens der i bynære områder ofte vil være større gener fra eksempelvis trafik, hvorved tålegrænserne respektivt er højere⁴⁵.

Tålegrænsen vil dog ligge langt over den 1%, som værditabsordningen fastlægger som minimum for erstatningsudbetaling. Orla Friis Jensen skriver i en kommentar til værditabsordningen, at *"(..)den i retspraksis fastlagte tålegrænse... ligger betydeligt højere"*⁴⁶. 1%-reglen er dermed i sig selv et direkte udtryk for, at værditabsordningen giver erstatning udover hvad de almindelige naboretlige principper berettiger til. På vejområdet er det gældende praksis, at erstatning for støj taksæres til et sted mellem halvdelen og en tredjedel af det anslåede værditab.⁴⁷

I en sag vedr. anlæg af cykelsti forbi en landejendom kommenterer byretten, at et værditab på 400.000kr kan være en indikation af, at tålegrænsen er overskredet, men at det i sig selv ikke er udslagsgivende. Værditab bestrides ikke, men det konstateres, at tålegrænsen ikke er overskredet⁴⁸. Der skal dermed ganske meget til for, at tålegrænsen er overskredet.

6.3.2 "Ganske særlige forhold"

I 1988 blev det lagt fast ved den såkaldte Skræ-dom, at hvis et vejanlæg skulle kunne udløse erstatning for gener(støj), ville det kræve "ganske særlige forhold"⁴⁹. Dommen bliver efterfølgende stærkt kritiseret af jurister for at skelne mellem naboer, hvor kun den ene udsættes for ekspropriation, uagtet at begge er udsat for gener. Det var altså skelnen mellem erstatningen på ekspropriationsmæssigt og naboretligt grundlag, der blev kritiseret. Henrik Zahle⁵⁰ mener at det *"(..)ikke er nødvendigt at vælge mellem de to regelsæt."*⁵¹ Dette princip blev gældende retspraksis gennem det meste af 1990'erne. Der henvises til princippet i adskillige højesteretsdomme og det anvendes efterhånden indenfor andre grene af naboretten end den, der relaterer til vejforhold.

I 1995 afgjorde Højesteret en sag vedr. et rensningsanlæg ved Thisted⁵². Landsretten havde afgjort at en række ejendomme, der havde fået udsigt til et nyt rensningsanlæg i Limfjorden ikke skulle have erstatning som følge af

⁴² (Jensen, 2006, s. 104)

⁴³ Vagn Carstensen var Professor, Cand. Jur. ved Århus Universitet

⁴⁴ (Carstensen, 2004, s. 137)

⁴⁵ (Evald, Naboret, 2010, s. 381)

⁴⁶ (Jensen, 2010, s. 364)

⁴⁷ (Faarup, 2007a, s. 312)

⁴⁸ (MAD 2005.1634B) Ejendommens offentlige vurdering i 2002, hvor stien blev anlagt var 2.050.000kr.

⁴⁹ (U.1988.547 H)

⁵⁰ Henrik Zahle var Professor og Dr. Jur. ved Københavns Universitet samt dommer ved Højesteret.

⁵¹ (Zahle, 1988)

⁵² (U 1995.466H)

det værditab ejendommene måtte lide. Kendelsen var begrundet i, at der ikke var foretaget ekspropriation og dermed en meget stringent tolkning af Skræ-dommen⁵³. Højesteret slår fast, at sagen skal afgøres efter naboretten og tilkender lodsejerne erstatning som disse oprindeligt var tildelt af taksationskommission og overtaksationskommission. Højesteret udtaler endvidere, at der er tale om ganske særlige forhold, hvorved værditab skal erstattes. Princippet blev anvendt frem til 1999, hvor der skete et skifte⁵⁴.

6.3.3 Samfundsudviklingskriteriet

I et par domme vedr. støj i forbindelse med en ny anlagt motorvej defineres begrebet "tålegrænsen"⁵⁵. Grundlæggende var dommenes hovedfokus, hvorvidt gener skal erstattes lige for en nabo, hvad enten der er tale om, at lodsejeren har afgivet jord ved ekspropriation eller ej. Med hensyn til ulempernes størrelse siger Højesteret:

*"Såfremt ulemperne overstiger, hvad der med rimelighed må påregnes som led i den almindelige samfundsudvikling på trafikområdet, bør der ydes erstatning. Ved bedømmelsen af, om denne grænse er overskredet, må der foretages en konkret vurdering på grundlag af bl.a. støjniveauet, bygningernes afstand til vejanlægget, trafikintensiteten, områdets karakter samt ejendommens beliggenhed og karakter. I det omfang, ulemperne overstiger denne grænse, skal der ydes erstatning for tabet herved."*⁵⁶

Et nyt kriterium mht. til naboretten var født og har efterfølgende sat sit aftryk på domspraksis indenfor alle områder af naboretten. Tålegrænsen skal herved ses i forhold til almindelige samfundsudvikling og vil derfor ændre sig over tid. Det har været nævnt, at begrebet kunne være i strid med grundlovens § 73 om fuldstændig erstatning ved ekspropriation, da man hermed har hævet grænsen for hvad man skal tåle som nabo til et teknisk anlæg. Lene Pagter Sørensen⁵⁷ tilbageviser dog, at det er tilfældet ved at referere til rimeligheds- og lighedshensyn⁵⁸.

Princippet slås fast af en senere dom vedr. opstilling af en telemast⁵⁹. En nabo til en telemast bliver tilkendt erstatning i forbindelse med, at der opstilles en mast få meter fra hans grund. Der er ganske vist dissens i Højesteret, men samfundsudviklingskriteriet anvendes af alle dommere. Dissensen går på hvorvidt tålegrænsen var overskredet eller ej. Kendelsen er desuden et af de senere års bedste eksempler på hvorledes der kan tilkendes erstatning på et naboretligt grundlag selvom alle offentligretlige tilladelser er overholdt.

⁵³ (Faarup, 2007b, s. 95)

⁵⁴ (Mørup S. H., 2009a, s. 255)

⁵⁵ (U.1999.353H) (U.1999.360H)

⁵⁶ (U.1999.353H)

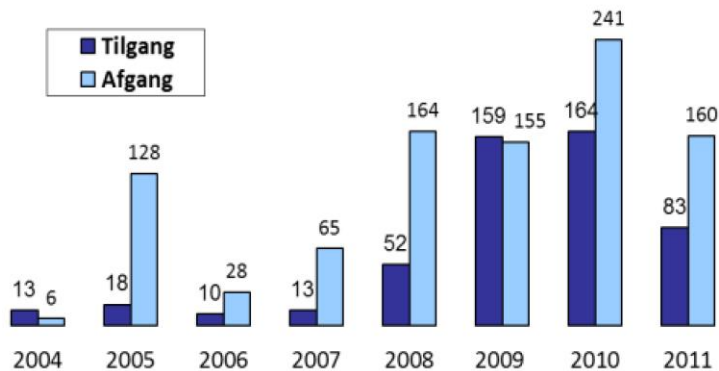
⁵⁷ Lene Pagter Kristensen er dommer ved Højesteret

⁵⁸ (Kristensen, 2000)

⁵⁹ (U.2006.1290H)

7 Naboretten i forhold til vindmøller og andre tekniske anlæg

Der er blevet opstillet strømproducerende vindmøller i Danmark gennem mange år. Så mange at første generation er ved at være udtjente og derfor skal nedtages. Samtidig er det sket en udvikling af møllerne således, at disse i dag er langt større end de møller, der blev opstillet for 20 år siden. Det betyder, at der i dag står færre møller end på noget tidspunkt de seneste 10 år, men samtidig har produktionskapaciteten aldrig været større, da vindmøllerne i dag er langt større og mere effektive.

Figur 7.1: Til- og afgang i antallet af vindmøller ⁶⁰

De seneste par år er der kommet mere fokus på, hvorledes vindmøllerne er til gene for naboerne. Dette er ret sikkert en konsekvens af de noget større og dermed visuelt mere dominerende vindmøller i dag. Dette afsnit skal hermed være med til at afdække, hvordan (rets-)praksis har været vedr. værditab på naboejendomme før værditabsordningens ikrafttræden. Et af de større ankepunkter i forbindelse med værditabsordningen er, at det er en særordning kun for vindmøller, men ikke andre former for tekniske anlæg såsom vejanlæg, telemaster, højspændingsledninger, biogasanlæg m.m., der også kunne tænkes at ville afstedkomme værditab på naboejendomme. Dette afsnit giver derfor også et eksempel på, hvorledes geneerstatninger gives i henhold til højspændingsanlæg, hvor der findes en fast praksis.

7.1 Retspraksis på vindmølleområdet

For at få et indblik i, hvordan gener pga. vindmøller er blevet behandlet før værditabsordningen, er der behov for at se nærmere på en række tidligere kendelser. Der har været en række sager, hvor naboer til vindmøller har sagsøgt vindmølleejeren med henblik på, at få erstatning for de gener vindmølle(-parke-)n har medført.

En sag fra 1997 afgjort ved Vestre Landsret omhandler fire vindmøller (46,5 m høje), hvor den nærmeste er placeret 350m fra sagsøgers bolig⁶¹. Syn og skøn (to stk.) vurderer, at der er et værditab på lidt over 10 % af ejendomsværdien. Det forholder Landsretten sig dog ikke til, men konstaterer at eksisterende støjgrænser er overholdt, at lysgener er begrænsede, og at vindmøller idet hele taget ikke er så dominerende, at tålegrænsen er overskredet.

"Herefter findes der ikke at foreligge sådanne ganske særlige forhold, at sagsøgeren efter naboretlige regler har krav på erstatning." ⁶²

Endnu en dom med direkte referencer til kriteriet om, at der skal være ganske særlige forhold for, at det kan udløse erstatning. En lille måned senere blev en stort set enslydende dom ligeledes afsagt af Vestre Landsret. Den omhandler en enkelt mølle, der blev opstillet 120 m. fra en nabobolig. Landsretten kommer igen frem til, at støjgrænser er overholdt, og at møllen i øvrigt ikke fremtræder så dominerende i en sådan grad at:

⁶⁰ (Danmarks Vindmølleforening, 2012)

⁶¹ (MAD 1997.875V)

⁶² (MAD 1997.875V)

"(..)det rækker udover, hvad der er påregneligt i et område som det omhandlede og derfor i mangel af særlige regler må tåles i naboforhold."

Der foreligger herefter ikke for så vidt angår støj, lysvirkning eller dominanseffekt - heller ikke efter en samlet bedømmelse af de nævnte faktorer - sådanne ganske særlige gener, at sagsøgerne efter almindelige naboretlige regler kan kræve erstatning herfor hos sagsøgte."⁶³

Allerede tilbage i 1997 er der en klar tendens til, at hvis møllen i øvrigt overholder de krav, der ligger i den offentlige regulering, så er det ikke muligt som nabo til møllen at få nogen form for erstatning for gener. Værditab på ejendomme er ikke noget retten forholder sig til, selvom det anføres i begge sager. Fire år senere, og efter at man på vejområdet har indført samfundsudviklingskriteriet, falder der dom i endnu en sag ved Vestre Landsret. Endnu en gang er der intet at hente for sagsøger.

"Det må antages, at der ved kommunens beslutninger om lokalplan og byggetilladelse, efter en afvejning af de modstridende interesser, i alt væsentligt er taget hensyn til graden af de ulemper, som vindmøllerne påfører appellanten. Dette udelukker dog ikke, at der, såfremt ganske særlige forhold gør sig gældende, kan foreligge et ansvarsgrundlag for de indstævnte på naboretligt grundlag. Det bemærkes i den forbindelse, at den retspraksis, der har udviklet sig i forbindelse med anlæg af motorveje og højspændingsledninger, ikke uden videre kan overføres til tilfælde, hvor der opføres vindmøller."⁶⁴

Igen er det tydeligt at retten finder, at den offentligretlige regulering gør, at ulemperne må tåles. Dog henviser retten samtidig til, at der kan forekomme "ganske særlige forhold" som kan resultere i et erstatningskrav. Kriteriet er derved ikke forladt på vindmølleområdet tilbage i 2001, og det fremgår således også specifikt, at man ikke finder, at retspraksis fra vejområdet kan overføres til vindmøller. Synspunktet uddybes dog ikke, og det kan være svært at argumentere for det.

Som indledningsvist nævnt, holdt princippet omkring "ganske særlige forhold" heller ikke i det lange løb, og i 2009 overtog Højesteret også på vindmølleområdet det princip, der var blevet dømt efter de foregående 10 år på vejområdet. Det ændrer dog i praksis ikke noget for de naboer, der havde anlagt sagen. Stadig er det væsentligste argument, at alle regulativer vedr. placering af vindmøller er overholdt. Højesteret udelukker dog ikke, at der kan være omstændigheder, som ville kunne gøre, at der skulle foreligge en erstatning.

"Efter dansk rets almindelige regler ydes der erstatning for værditab som følge af varige naboulemper fra anlæg af almen samfundsmæssig værdi, i det omfang ulemperne overstiger, hvad der med rimelighed må påregnes som led i den samfundsmæssige udvikling på det ulempeforvoldende område. Højesteret finder, at dette også gælder på vindmølleområdet. Hvad en nabo må tåle, beror på en konkret rimelighedsvurdering af ulempens karakter, væsentlighed og påregnelighed sammenholdt med ejendommens karakter og beliggenhed og områdets karakter. Ved denne vurdering må der tillige tages hensyn til den offentligretlige regulering af den ulempeforvoldende virksomhed.

Ved bedømmelsen af, hvad naboer med rimelighed må tåle af visuelle og støjmæssige ulemper fra en vindmøllepark som den foreliggende, må det tillægges væsentlig betydning, at der efter den særlige miljøregulering af sådanne anlæg til beskyttelse af naboer blandt andet stilles præcise krav om minimumsafstand til naboer og maksimal støjbelastning af naboer. Højesteret lægger som ubestridt til grund, at vindmølleparken er etableret i overensstemmelse med lovgivningens krav herom, herunder i henseende til bl.a. afstand til nærmeste nabobeboelse og støj."⁶⁵

⁶³ (MAD 1997.890V)

⁶⁴ (U.2001.929V, 2001)

⁶⁵ (U.2009.2680H)

Selvom sagen blev behandlet af Højesteret efter vedtagelsen af VE-loven, så udgør denne ikke en del af lovgrundlaget.⁶⁶ Søren H. Mørup⁶⁷ bemærker, at der er to elementer i kendelsen – både det almene naboretlige og det specifikke for vindmølleområdet⁶⁸. Dommen udtaler sig generelt om naboretten som princip i forhold til den offentligtregulerede regulering og siger entydigt, at der skal lægges stor vægt på om alle regulativer er overholdt. Højesteret forholder sig ikke direkte til om reglerne i sig selv er tilstrækkelige, men blot at det er de regler, som forholdet mellem vindmøller og naboer skal reguleres efter. Netop det faktum, at der på vindmølleområdet er reguleret meget omfattende for placering mv., gør, at der skal lægges ekstra vægt på dette. Desuden slår den fast, at samfundsudviklingskriteriet er det princip naboretlige sager skal behandles efter. Dommen udtaler sig generelt om, hvilke kriterier der skal vurderes ved vindmøller, og det er klart, at ændringen skal ske i den regulering, der findes i vindmøllecirkulæret, hvis afstands-, støjkrav mm. skal ændres.

Samlet set er der dermed intet i hidtidig retspraksis, der giver naboer erstatning efter naboretlige principper. Det er ret entydigt i de få sager, der er behandlet ved domstolene. Vurderingskriterierne har ændret sig de seneste 10 år, men der er ikke ændret på resultatet for vindmøllenaboerne.

7.2 Andre erstatningsprincipper - Nærføringsprincippet

Der findes et enkelt eksempel på en ordning, der fast regulerer erstatningsforholdet ved tekniske anlæg. Mellem ledningsejere og landbrugets organisationer eksisterer landsaftalen⁶⁹, der med faste takster, fastlægger hvor stor erstatning, der skal gives ved anlæg, der forstyrrer eller ødelægger driften af landbrugsjorden. Man kan sige, at det, i henhold til højspændingsledninger, er sammenligneligt med det at blive nabo til vindmøller. Det benævnes nærføringsprincippet.

Med hensyn til naboretlige gener som støj og forringelse af herlighedsværdien, reguleres vilkår og erstatning efter naboretten. Ved placering og opførelse af elektriske anlæg på landbrugsjord, har Landbrug og Fødevarer, Dansk Energi samt Energinet.dk indgået en aftale om standardiserede principper og takster for erstatning. Væsentligt for erstatning ved nabogener fra luftledninger, er parternes fælles aftale om en såkaldt *nærføringserstatning*. Nærføringserstatningen betyder, at der kan ydes erstatning for værditab, hvis der placeres en højspændingsledning tæt på ens ejendom og ikke nødvendigvis på selve ejendommen. Erstatningen fastsættes alene på baggrund af afstanden til anlægget, hvor afstandskrav og erstatningskriterier bliver nærmere specificeret i landsaftalen. Dette betyder, at erstatningsprincipperne i landsaftalen er det praktiske erstatningsgrundlag for nabogener af luftledninger, hvad både angår støj og forringelse af herlighedsværdien. Princippet i nærføringserstatningens afstandskrav er, at afstanden er inddelt i zoner, hvorefter erstatningen fastsættes efter, i hvilken afstandszone driftsbygningen eller boligen er placeret. Hvis en bolig er placeret i erstatningszone 1, inden for 80 meter til luftledning, tilbyder ledningsejeren (Energinet.dk) at købe hele ejendommen. I de efterfølgende zoner, er der tale om en procentdel af ejendomsværdien, som ligger til grund for erstatningen⁷⁰.

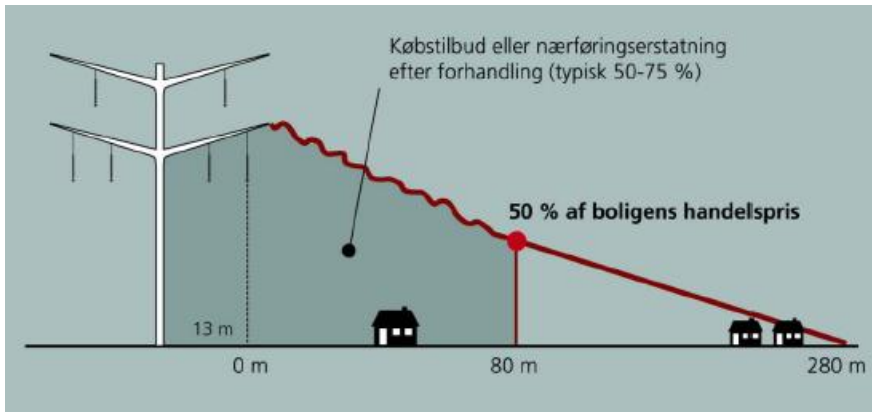
⁶⁶ (U.2009.2680H)

⁶⁷ Søren H. Mørup er professor, Dr. Jur. ved Århus Universitet og formand for Taksationsmyndigheden.

⁶⁸ (Mørup, 2009, s. 257)

⁶⁹ (Dansk Energi, 2011)

⁷⁰ (Dansk Energi, 2011, s. 7)

Figur 7.2: Princippet for nærføringserstatning - 400kV ledninger⁷¹

Nærføringsprincippet er altså et markant tiltag inden for værditabsersatning på baggrund af et teknisk anlæg. Princippet præsenterer en konkret beregningsmetode til at fastsætte et evt. værditab, og der er derfor ikke behov for et (måske usikkert) skøn af værditabet. Et lignende princip blev også af flere høringsvar anbefalet som brugbart i forbindelse med vindmøller som alternativ til værditabsordningen.

Det er dog også, så vidt vides, det eneste område, hvor erstatningen er reguleret så fast. For andre tekniske anlæg, på nær vindmøller, reguleres forholdet af den almindelige naboret.

⁷¹ (Miljøcenter Odense og Århus, 2010)

8 Naboretten i forhold til værditabsordningen

Siden værditabsordningen blev vedtaget 1. januar 2009, har den været omdrejningspunktet for en masse debat og er blevet voldsomt kritiseret for dens udefinerbare placering i forhold til den almindelige naboret. Flere jurister og miljøretlige eksperter har udtalt sig bestemt, og til tider voldsomt omkring ordningens indflydelse på den offentligretlige regulering, såvel som den privatretlige. Følgende afsnit vil derfor forsøge at redegøre for den debat, der har været, og give et overblik over værditabsordningens betydning for naboretten og relevante miljøretlige emner. Eftersom værditabsordningen blev indført på baggrund af et politisk ultimatum, er der flere juridiske eksperter⁷² som sætter spørgsmålstegn ved overvejelserne bag ordningen. Helle Tegner Anker skriver bl.a.:

”Det er problematisk, at (den politiske idé om) erstatningsordningen forekommer fuldkommen løsrevet fra den eksisterende offentligretlige og privatretlige regulering. Navnlig synes et så elementært spørgsmål som, om der overhovedet er behov for at supplere de gældende regler med en erstatningsordning, ikke at være belyst.”⁷³

Helle Tegner Anker henviser her til den manglende politiske debat omkring værditabsordningens sammenhæng med den almindelige naboret. Hun stiller sig uforstående overfor, at værditabsordningen ikke er genstand for yderligere opmærksomhed under forhandlingerne til energiforliget. Særligt da et responsum⁷⁴ vedr. vindmøller og naboret blev udarbejdet til det Energipolitiske Udvalg med det formål, at vurdere de naboretlige konsekvenser af sådan en ordning. Af flere omgange blev der gjort opmærksom på, at ordningen ville bryde med den offentligretlige og privatretlige regulering. Hvordan ordningen bryder med disse, samt hvilke naboretlige konsekvenser der henvises til, vil blive beskrevet i det følgende:

8.1 Værditabsordningen i forhold til den offentligretlige regulering

Siden begyndelsen af 70'erne i Danmark har modstående interesser i arealanvendelsen været sikret og er blevet reguleret gennem den fysiske planlægning, herunder Planloven. Det har hermed været almen praksis, at værditab ikke kan forventes dækket, hvis det forurenende anlægs beliggenhed er sikret af en kommuneplan og lokalplan. Se mere i afsnit 6.1 *Naborettens opståen*. Endvidere har især natur- og miljølovgivning samt supplerende sektorplaner fastsat rammerne for arealanvendelsen i Danmark. Den generelle holdning blandt eksperterne er derfor den, at Danmark har et solidt fungerende plansystem, som sikrer ejendomsretten imod nabogener, hvorfor de føler det som et unødvendigt indgreb i den fungerende lov- og retspraksis. Dr. jur. Ellen Margrethe Basse Professor udtaler bl.a. følgende:

De (værditabsreglerne red.) er også direkte i strid med den logik, der ligger bag planloven og bag den øvrige miljølovgivning!⁷⁵

Ellen Margrethe Basse⁷⁶ støtter altså den eksisterende retspraksis, hvor det ikke skal være muligt at få tildelt erstatning for værditab, hvis generne er et resultat af, hvad der må forventes af den generelle samfundsudvikling jf. tidligere afsnit 6.3 *Naboretlige principper* og U.2009.2680H. Værditabsordningen tillader netop, at naboer kan få tildelt erstatning, hvis Taksationsmyndigheden fastslår et værditab på ejendommen, uanset om vindmøllerne overholder de miljøretlige krav og planforhold. Hermed bryder værditabsordningen med den offentligretlige regulering og tillader en kontroversiel ændring af den almindelige naboret.

⁷² Se Ellen M. Basse »Fremmer VE-loven anvendelse af vedvarende energi?« vedlagt som bilag E

⁷³ (Anker, 2008, s. 434)

⁷⁴ (Hessner, 2007), Responsummet er udarbejdet på initiativ af vindmølleindustrien.

⁷⁵ Bilag E – Fremmer VE-loven anvendelse af vedvarende energi

⁷⁶ Ellen Margrethe Basse er Professor, Dr. Jur. og Jur. Dr. (h.c.) ved Århus Universitet.

8.2 Værditabsordningen i forhold til den privatretlige regulering

Naboretten bliver ikke alene sikret gennem den offentligretlige regulering, men sikres også igennem et samspil med den privatretlige regulering. Gennem årene har domsafgørelser været den afgørende faktor for retspraksis inden for den privatretlige regulering af nabosager. Som det også fremgår af afsnit 6.1 *Naborettens opståen*, har en beskyttelse af ejendomsretten imod naboforurening aldrig været lovfæstet, udover hvad der reguleres af plan- og miljølovgivningen. Denne sikring beror alene på domsafgørelser og følger derfor gældende domstolspraksis. Denne domstolspraksis tilsidesættes umiddelbart med værditabsordningen, idet den lovfæster de ulovbestemte naboretlige erstatningsmuligheder ved at give en erstatningsmulighed i situationer, hvor generne ikke nødvendigvis overskrider samfundsudviklingskriteriet. Hermed bryder værditabsordningen med den privatretlige regulering og komplicerer ydermere samspillet med den offentligretlige regulering.

8.3 Uensartet retstilstand

En anden problemstilling knyttet til værditabsordningens "indgreb" på den almindelige naboret, er en uensigtsmæssig, men uundgåelig vægtning af naboer til tekniske anlæg. Værditabsordningen indfører så og sige den første lovbestemte sikring af ejendomsretten imod naboforurening, hvilket ikke er tilfældet for naboer til andre tekniske anlæg end vindmøller⁷⁷. Hermed skabes der en uensartet retstilstand, hvor politiske holdninger pludselig ligger til grund for en prioritering af nabohensyn. Dette medfører umiddelbart en skævvridning af den almindelige naboret, idet det bliver svært for den privatretlige og offentligretlige regulering at varetage nabohensyn ud fra et ensartet grundlag. I forbindelse med første udspil til VE-loven udtaler Anders Hessner⁷⁸ følgende:

*"I dag kan naboer kun få erstatning for værditab, hvis ulemperne overstiger et niveau, som folk må regne med at tåle som led i den almindelige samfundsudvikling. Fremover skal det ikke gælde for naboer til lige præcis vindmøller. Det betyder, at naboer til andre anlæg med rette vil kunne kræve samme behandling."*⁷⁹

Der gives altså udtryk for en bekymring om, hvorvidt denne ordning kan få langsigtede konsekvenser for naboretten i Danmark, hvilket i sidste ende kan blive resultatet af værditabsordningens indførelse i den danske lovgivning.

⁷⁷ Naboer til højspændingsledninger er dog sikret af nærføringsprincippet for hvilket der ligger en privatretlig aftale jf. afsnit 7.2 *Andre erstatningsprincipper - Nærføringsprincippet*

⁷⁸ Anders Hessner er Cand. Jur. PhD.

⁷⁹ (Andersen & Langhoff, 2008)

9 Planlægningsprocessen

Følgende afsnit har til formål at redegøre for den fysiske placeringsplanlægning af vindmøller i Danmark. Ved at danne et overblik over planlægningsprocessen fra ide til opstilling, skabes et solidt grundlag for den videre behandling af problemstillingens analyseemner. Særligt vil et kendskab til planlægningsprocessen være nødvendigt for at forstå vindmølleprojekternes placeringsmuligheder i forhold til omkringliggende naboer.

9.1 Planlægning af arealreservationer til vindmøller

Før den kommunale strukturreform i 2007, var det de daværende amters opgave at planlægge for det åbne land, herunder placering af tekniske anlæg. Dette blev ændret ved strukturreformen, hvorefter opgaven overgik til de nydannede kommuner. Dette resulterede bl.a. i, at kommuneplanen skulle indeholde retningslinjer for placeringen af tekniske anlæg jf. Planlovens § 11a, stk. 1, nr. 5. Denne bestemmelse blev således kommunernes lovgrundlag for planlægning af vindmøller. På baggrund af en energipolitisk aftale fra februar 2008, blev der bl.a. stillet en lang række supplerende krav til vindmølleplanlægningen i Danmark. Den energipolitiske aftale udmøntede sig i VE-loven, hvori kommunerne blev stillet over for nye planlægningskrav:

§ 1, stk. 3 *"I år 2010 og 2011 skal kommunerne under ét udarbejde og vedtage kommuneplantillæg med arealreservation for en samlet vindmøllekapacitet på 75 MW i hvert af årene."*⁸⁰

Denne bestemmelse betyder, at kommunerne ikke længere kan nøjes med at indskrive placeringsmulighederne i kommuneplanens retningslinjer, men skal derudover udarbejde et kommuneplantillæg med konkrete arealreservationer til en samlet vindmøllekapacitet på 75MW hvert år⁸¹. Hvor kommunerne lovligt kan reservere arealer til vindmølleprojekter, afhænger af en række forskellige love og planer.

Først og fremmest skal kommunernes reservation af arealer til vindmøller overholde kravene fra gældende plan-, natur- og miljølovgivning, samt andre relevante sektorlove og sektorplaner. Vindmøllers særlige placeringsbehov underminerer ikke beskyttede områder eller fredede arealer, hvorfor den almindelige lovgivning som udgangspunkt skal overholdes⁸².

Derudover bliver kommunernes vindmølleplanlægning reguleret ved Vindmøllecirkulæret og tilhørende vejledning (VEJ nr. 9296, 2009). Cirkulæret og den supplerende vejledning danner de gældende retningslinjer for den kommunale vindmølleplanlægning og indeholder blandt andet retningslinjer for afstand til andre vindmøller, afstand til naboer samt hensynstagen til natur, landskab og kulturhistorie.

Udover ovennævnte lovgivning, reguleres planlægningen af vindmøller også af Vindmøllebekendtgørelsen. Heri fastsættes en lang række krav til vindmøllernes støjbelastning, og supplerer dermed vindmøllecirkulæret med en tålegrænse for naboer til vindmøller.

For at opsummere bliver den kommunale planlægning for arealreservationer til vindmøller reguleret ved:

- VE-loven
- Vindmøllecirkulæret
- Vindmøllebekendtgørelsen.
- Planloven
- Supplerende sektorlovgivning og sektorplaner.

⁸⁰ (LBKG nr. 1074, 2011)

⁸¹ Målet blev rigeligt nået. Alene i Ringkøbing-Skjern kommune blev der i 2011 nettilsluttet 55 MW. Det siger ganske vist ikke direkte hvor meget der blev udlagt i kommuneplaner, men giver et billede på at der bliver planlagt for mange vindmøller. Af Energinet.dks årsrapport fremgår det at Energinet.dk i 2011 behandlede vindmølleprojekter, der samlet havde et omfang af 562 MW, hvilket var 34 % mere end i 2010 (Energinet.dk, 2012, s. 34)

⁸² En undtagelse for dette er testcenteret ved Østerild, men i dette projekt foreligger en særlov (LOV nr 647, 2010)

9.2 Processen fra ide til opstilling

Første skridt af vindmølleopstillingsprocessen er, som det fremgår af foregående delafsnit, de kommunale arealreservationer. Det er alene disse arealer, som vindmølleopstillere kan forespørge omkring ved ønsket om at realisere et vindmølleprojekt. Vindmølleopstilleren fremsender herefter en detaljeret projektbeskrivelse til kommunen, som efterfølgende udarbejder et debatoplæg, der sendes mindst to uger i offentlig høring. Debatoplægget beskriver det forestående vindmølleprojekt og beskriver ligeledes det kommende plan- og miljøvurderingsarbejde, hvortil naboer og interesserede kan komme med forslag til vindmølleprojektet og indhold i den senere VVM-redegørelse.⁸³

Efter debatoplæggets høringsperiode og før opstillingen kan påbegyndes, skal opstilleren og kommunen udarbejde et forslag til en VVM-redegørelse samt et forslag til kommuneplanens retningslinjer, hvis det antages at påvirke miljøet væsentligt. Dette fremgår af Planlovens § 11g:

§ 11g *"Enkeltanlæg, der må antages at påvirke miljøet væsentligt, må ikke påbegyndes, før der er tilvejebragt retningslinjer i kommuneplanen om beliggenheden og udformningen af anlægget med tilhørende redegørelse (VVM-pligt), jf. § 11 e, stk. 3."*⁸⁴

Nævnte planforslag vedr. kommuneplanens retningslinjer og supplerende VVM-redegørelse skal efterfølgende sendes til offentlig høring i otte uger jf. Planlovens § 24. Sideløbende med den offentlige høring af planforslaget og VVM-redegørelsen, sendes et konkret lokalplanforslag for vindmølleprojektet ligeledes i offentlig høring. I forbindelse med høringsperioden afholder opstilleren (ofte sammen med kommunen) jf. Lov om fremme af vedvarende energi § 9, et borgermøde for naboer og interesserede vedr. konsekvenser for de omkringliggende naboejendomme, herunder oplysning omkring lovens værditabsordning og køberetsordning. Når plangrundlaget for vindmølleprojektet er blevet vedtaget af byrådet, kan opstilleren søge om byggetilladelse til opstilling af vindmøller.⁸⁵

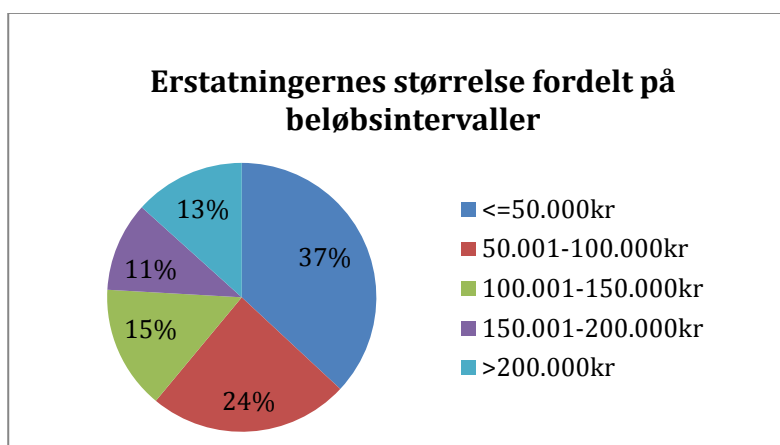
⁸³ (Herning Kommune, 2012)

⁸⁴ (LBKG nr. 937, 2009)

⁸⁵ (Ikast-Brandø Kommune, 2011)

10 Analyse af hidtidige kendelser

Værditabsordningen trådte i kraft pr. 1/1 2009 og juli samme år kom de første kendelser fra Svovldrups Kær i Nordjylland. Disse var imødeset med spænding – især af opstillerne, da erstatningen fremover ville blive en fast post i budgettet. Status i foråret 2012⁸⁶ er, at der er afsagt kendelser i 409 sager i 35 projekter. Af de 409 kendelser er der tilkendt erstatning i 189 sager. Heraf var værditabet i 23 af sagerne 1% eller under af ejendomsværdien, således at dette ikke ville blive erstattet. I 220 sager blev der således ikke tilkendt nogen erstatning.

Figur 10.1: Erstatningernes størrelse. (Der er ikke taget hensyn til, at enkelte ikke kommer til udbetaling pga. 1%-reglen.

Der er tilkendt erstatning for 23.022.500kr. Heraf kommer 2.805.000kr ikke til udbetaling, da beløbene ikke overstiger 1%-grænsen, eller fordi det vurderes, at anmelder selv har medskyld i værditabet. Derudover kan det forekomme, at projekter bliver aflyst efter taksation, som tilfældet er med Kappel, der alene står for 3.592.500kr af det samlede beløb. Foreløbig er der dermed udsigt til, at ca. 16 mio.kr samlet er udbetalt eller kommer til udbetaling i forbindelse med de hidtidige projekter under værditabsordningen. Som det fremgår af Figur 10.1, så er de fleste erstatninger beløb, der er mindre end eller lig 100.000kr. Dette afsnit har derfor til formål, at forsøge at finde en systematik i de tilkendte erstatninger med henblik på at kunne besvare; hvad der skal til for at få erstatning?

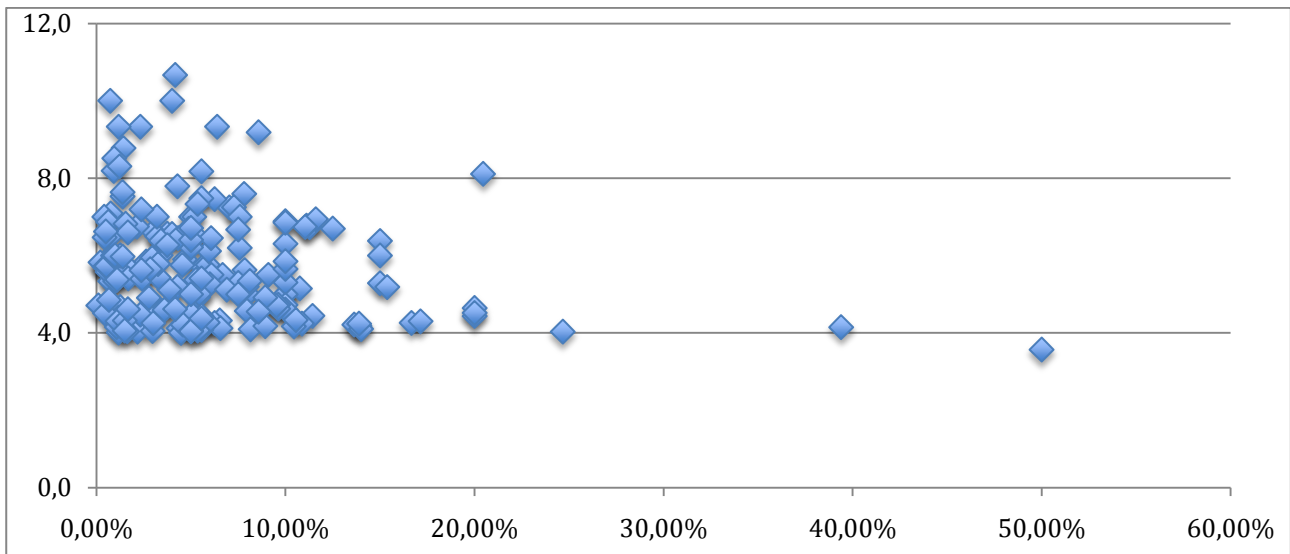
10.1 Kriterier

Overordnet er der tre genetyper fra møllerne, som vurderes af Taksationsmyndigheden, og som menes at påvirke værditabet. Det hele sker på baggrund af visualiseringsmateriale, støj- og skyggeberegninger samt besigtigelse af ejendommene. Følgende vil beskrive de kriterier, som det mulige værditab på en fast ejendom, vurderes ud fra.

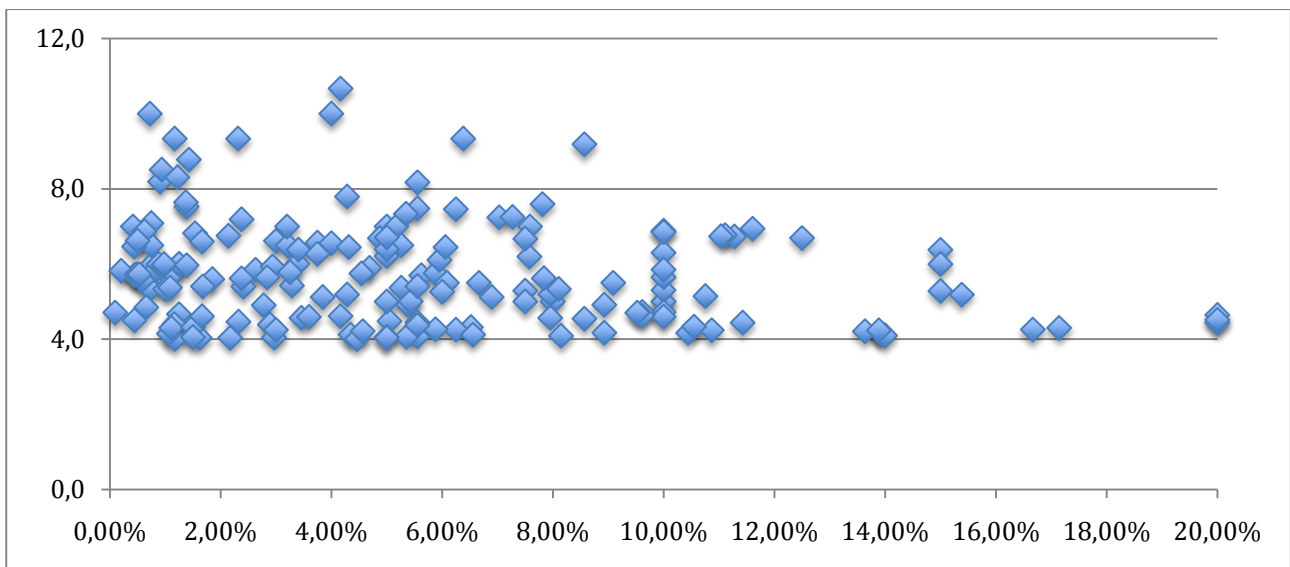
10.1.1 Afstand til mølle

På nær et par enkelte undtagelser, så angiver alle kendelser boligens præcise afstand til nærmeste mølle. Afstanden er naturligvis et kriterium, men samtidig lægges den ikke til grund for erstatningen, hvis det ikke er udsigts-, skyggekast eller støjgener eller andre særlige forhold, der gør sig gældende. Nedenstående diagrammer viser forholdet mellem erstatningsbeløbet som procentdel af ejendomsværdien og afstanden til nærmeste mølle.

⁸⁶ Status pr. 1/4-2012. Kendelserne fra Haslund Kær og Ilshøj er eksempelvis offentliggjort i løbet af april, men ikke medtaget i denne oversigt. Det samme gælder kendelser fra Gilbjergvej og Trøllundvej fra maj måned. De er dermed heller ikke i det statistiske materiale, der i øvrigt fremgår af denne rapport. Det udelukker dog ikke henvisninger til disse for så vidt det eksemplificerer pointer med hensyn til praksis.

Figur 10.2: Forholdet mellem erstatningsbeløbet som procentdel af ejendomsværdien og afstanden af møllehøjden til nærmeste mølle.⁸⁷

Figur 10.3: Forholdet mellem erstatningsbeløbet som procentdel af ejendomsværdien og afstanden af møllehøjden til nærmeste mølle. Værdier over 20% er frasorteret for bedre at kunne illustrere en eventuel systematik.

Som det ses af Figur 10.2 og Figur 10.3, så klumper værdierne sig en smule sammen. Specielt er det tydeligt omkring 10 %, at en del erstatninger er givet ud fra en procentsats af ejendomsværdien. Det er dog et slags mønster, der ikke umiddelbart lader sig finde andre steder i figuren. Hvis man gør antallet af tilkendte erstatninger op i forhold til antallet af anmeldelser, så tegner der sig også et billede her.

⁸⁷ 12 kendelser fra Mintebjerg er ikke medtaget da afstanden til nærmeste mølle ikke fremgår af kendelsen.

Afstand i møllehøjde	Anmeldelser	Tilkendt værditab	Relativ andel
ml. 4 og 5	83	62	75 %
ml. 5 og 6	104	52	52 %
ml. 6 og 7	67	39	58 %
ml. 7 og 8	41	17	41 %
Over 8	82	13	16 %
I alt	377 ⁸⁸	183	

Tabel 1: Ejendomme der tilkendes erstatning efter afstand fra nærmeste vindmølle

Tabellen skal læses med det forbehold, at andelen af anmeldere aftager med afstanden, hvorved tallene for de forskellige afstande ikke umiddelbart kan sammenlignes. Det må dog antages, at langt de fleste af dem, der har mulighed for at søge uden at betale gebyr generelt gør det. Hermed kan det også konkluderes, at de fleste af dem, der bor under fem gange møllehøjde væk tilkendes erstatning. Dermed også sagt, at en beliggenhed tæt på møllerne ikke er en garanti for værditabsersatning. I langt de fleste sager er ejendommen vendt væk fra møllerne således, at der ikke er et naturligt kig til disse (se eksempelvis Troldhede, Videvangsvej 6). Når man bevæger sig mellem fem og seks gange møllehøjde falder andelen til omkring halvdelen. Da der ud fra en statistisk betragtning vil være mindst lige så mange ejendomme⁸⁹ i området mellem seks og syv gange møllehøjde, ses antallet af ejendomme, der tilkendes erstatning tydeligt at falde som konsekvens af den øgede afstand. Det kan ikke siges at overraske jf. ovenstående betragtninger om afstand.

Der gives meget få erstatninger, hvis ejendommen ligger længere væk end otte gange møllehøjden fra den nærmeste mølle. Faktisk er det kun sket i 13 tilfælde⁹⁰. Dette skal ses i forhold til, at der er behandlet 82 sager, hvor det i kendelsen angives, at afstanden til nærmeste vindmølle er over otte gange møllehøjde⁹¹. Af disse 13 bortfaldt tre, da erstatningen ikke oversteg 1%. Blandt de resterende 10 er det, for de fleste ejendommers tilfælde, helt særlige forhold, der tages i betragtning og udløser erstatning. Det er enten, at de visuelle gener vurderes til at blive voldsomme, at ejendommen har en helt særlig karakter, eller at der er knyttet jagtinteresser til ejendommen. På nedenstående Tabel 2 ses de respektive kendelser af ejendomme længere væk end otte gange.

⁸⁸ Tallet stemmer ikke overens med de tidligere nævnte 409 kendelser, men statistikken bygger her på afstanden til vindmølle. Denne fremgår ikke af alle kendelser, hvorved disse ejendomme ikke er en del af denne statistik.

⁸⁹ Arealet af dette område vil være omkring 18 % større end området mellem fem og seks gange møllehøjde, hvis man kun betragter det for en enkelt vindmølle.

⁹⁰ Udover at værditabet som oftest er mindre desto længere man bevæger sig væk, er det naturligvis også udtryk for at gebyret på 4000kr. afholder nogen fra at søge, som måske kunne være kommet i betragtning til erstatning. Antallet er mindre end det der fremgår af Klima- og Energiministeriets evaluering. Det skyldes bl.a. at der i evalueringen benyttes de korrekte afstande mht. Kappel, hvor der her er regnet med 200m for alle møller.

⁹¹ Tallet skal tages med et vist forbehold. Forholdet er opgjørt i henhold til den afstand, der angives i kendelsen divideret med møllehøjden. Det er muligt, at den afstand der afgør om, der skulle betales gebyr, er kortere på trods af, at det udtrykkeligt fremgår af evalueringen af værditabsordningen at *"Det er således ikke tilstrækkeligt, at ejeren har jord eller lign. inden for grænsen, såfremt det er stuehuset, der udsættes for værditab."* (Klima- og Energiministeriet, 2011, s. pkt. 3.1.2) Af lovens § 9, stk. 4 fremgår det at der ikke skal betales gebyr for *"(..)ejendomme, som helt eller delvis er beliggende i en afstand af op til seks gange højden af den planlagte mølle."* (LBKG nr. 1074, 2011). Da det i samme evaluering konstateres at der betales gebyr i ca. 29 % af anmeldelserne (baseret på 220 anmeldelser) må det konstateres at sekretariatet administrere bestemmelsen i overensstemmelse med loven og dermed mindre restriktivt end formuleringen fra evalueringen lader tro.

Projekt	Ejendom	Erstatning i forhold til ejd. værdi	Afstand	Bemærkninger fra kendelse Citat eller resumé
Hagesholm	Gislingevej 16, 4520 Svinninge	20,45 %	8,1	"..udsigt til de projekterede møller", "..støjgener som vil medføre en værdiforringelse..", "..mindre landhus, der er under gennemgribende renovering."
Kappel	Knubbeløkkevej 11, 4900 Nakskov	5,56 %	8,2	"..fra udsigt og 1 .salen få direkte udsyn..", "..lysgener fra markeringsmasterne, der vil medføre et værditab.."
Bindesebøl	Vejlevej 46, 6880 Tarm	8,57 %	9,2	Liebhaveejendom, "..væsentlig påvirkning af udsigten fra ejendommen.."
Fjordsidevej	Grenholmvej 5, 7660 Bækmarksbro	1,43 %	8,8	"Visuelt må møllerne antages at blive oplevet som markante..", frit udsyn fra sydvendt terrasse.
Lem Kær	Holmager 1, 6940 Lem	6,38 %	9,3	"Fra den del af boligen, der har udsyn mod nord og nordøst samt fra opholdsarealet på husets nordside, vil der være frit udsyn..", "Møllerne vil.. påvirke landskabet væsentligt visuelt"
Lem Kær	Nygaardsvej 9, 6940 Lem	4,00 %	10, 0	Lystejendom med stor herlighedsværdi. Direkte udsyn til møllerne fra indendørs opholdsarealer og terrasser mod sydvest i ellers rekreativt værdifuldt landskab.
Lønborg Hede	Fjerbækvej 11, 6880 Tarm	4,17 %	10, 7	"..unik ejendom med stor herlighedsværdi..", "Den visuelle påvirkning vil være markant fra primære opholdsarealer både ude og inde.."
Lønborg Hede	Fjerbækvej 14, 6880 Tarm	2,31 %	9,3	"..ejendommen har en meget unik beliggenhed..", "De projekterede møller vil..have en særlig dominans i landskabet..", "mølleprojektet vil have indvirkning på ejendommens jagtmæssige interesser...", Udsyn fra primære udendørs opholdsarealer
Lønborg Hede	Gundesbølvej 7, 6893 Hemmet	1,17 %	9,3	Selve boligen påvirkes ikke, "..mølleprojektet må formodes at have indvirkning på de jagtmæssige interesser i ejendommen.."
Quistrup	Vinderupvej 18, 7600 Struer	1,22 %	8,3	"..en vis betydning for ejendommens værdi, at man fra dele af stuen samt ejendommens terrasse og haven mod syd vil have et direkte udsyn.."

Tabel 2: Kendelser hvor der er givet erstatning til ejendomme længere væk end seks gange møllehøjde.

Som det også fremgår af nedenstående Tabel 3, så er der ganske få ejendomme, der får dækket et værditab der overstiger 20 % af ejendomsværdien.

Projekt	Ejendom	Erstatning i forhold til ejd. værdi	Afstand	Bemærkninger fra kendelse Citater eller resumé
Hagesholm	Gislingevej 16, 4520 Svinninge	20,5 %	8,1	"..udsigt til de projekterede møller", "..støjgener som vil medføre en værdiforringelse..", "..mindre landhus, der er under gennemgribende renovering."
Kappel	Gottesgabe Strandvej 4, 4900 Nakskov	39,4 %	4,1	"..meget belastet pga. nærheden.", "..både fra opholdsrum, terrasse og have vil vindmølleopstillingen fremstå synligt meget markant og dominerende..", "..såvel støj- som lysgener..", "..pragfuld beliggende ejendom..", "..flot udsigt ud over dige og havet."
Kappel	Gottesgabe Strandvej 2, 4900 Nakskov	24,7 %	4,0	"..meget belastet af vindmølleopstillingen på grund af dens nærhed.", "..fra hovedlængen med 1. sal og store dele af de primære udendørs opholdsarealer vil vindmøllerne...fremstå synligt meget markante og dominerende..", "..forekommer såvel støj- som lysgener..", "..charmerende 3-længet bondehus med stråtag i dårlig stand.", "..anvendes som sommerbolig.."
Kappel	Ravnegravene 1, 4900 Nakskov	50,0 %	3,6 ⁹²	"..nærmeste ejendom, der ikke allerede har fået et købstilbud.", "..direkte udsyn til vindmølleopstillingen fra stue, terrasse og de primære opholdsarealer...ejendommen vil lide et stort værditab, hvis projektet realiseres.", "..vil blive meget belastet af støj- og skyggekastgener..", "..velbeliggende ejendom, tæt på vand og kysten.", "..et velholdt, ældre, charmerende hus af god størrelse..."

Tabel 3: Kendelser over ejendomme der er blevet tilkendt en erstatning, der overstiger 20 % af ejendomsværdien.

Kappel-projektet er ganske vist blevet aflyst, så den eneste ejendom hvor erstatningen er kommet til udbetaling er førstnævnte. I de tre fra Kappel giver kendelsen til udtryk, at der er tale om helt specielle typer ejendomme – nærmest liebhaveri for alles vedkommende. Det gør, at det kan antages, at værditabet er relativt større end for andre "almindelige" ejendomme⁹³.

10.1.2 Visuel dominans

Det primære fokus i kendelserne er på, i hvor høj grad vindmøllerne er synlige fra primære opholdsarealer. Det være sig både indendørs og udendørs. Dette er det væsentligste kriterium for, om der tilkendes værditabsersatning. Det lader til, at der lægges lige stor vægt på dominansen i kendelserne. Forskellen kommer til udtryk i, hvorledes dette takseres jf. afsnittet om erstatningsniveauet. Det er selvklart svært, at graduere de visuelle gener. Som det fremgår af Figur 10.3 og Tabel 2 så kræver det nærmest direkte udsyn til møllerne fra primære opholdsarealer, hvis man bor længere end otte gange møllehøjde væk.

10.1.3 Andre tekniske installationer

Det er meget væsentligt for værditabets størrelse om udsigten er præget af andre former for tekniske anlæg. Dette er ganske logisk ud fra den betragtning, at de eksisterende former for tekniske anlæg ikke giver nogen form for erstatning, og at området dermed er belastet i forvejen.

⁹² Afstandsfaktoren er beregnet ud fra største møllehøjde. Kappel er et forsøgsområde, hvilket gør, at der kan opstilles møller i forskellige højder. Der var kun meningen, at der skulle opstilles en mølle på 200m, hvilket i så fald ikke er den, der skal stå nærmest denne ejendom. Afstandskravene må derfor antages at være overholdt.

⁹³ Den samme pointe kommer af pilotprojektet vedr. værditabsordningen (Orbicon A/S, 2008)

Det kommer især til udtryk i kendelserne fra Quistrup (se eksempelvis Quistrup, Hjermevej 82). I kendelserne herfra nævnes det, at området i forvejen domineres af tekniske installationer (givetvis højspændingsledninger), en jernbane der løber forbi og en nærliggende svinefarm med de lugtgener det måtte give. Ligeledes fremgår det af alle kendelser fra Brorstrup, at eksisterende møller fylder mere rent visuelt end dem der kommer, hvilket gør, at der ikke menes at finde værditab sted.

10.1.4 Støj

I stort set alle kendelser er de beregnede støjværdier anført, som for at understrege at støjgrænserne er overholdt. Det nævnes dog tilsvarende i mange kendelser, at der kan være støjgener alligevel. I en enkelt kendelse fremgår det endda, at der er værditab selvom støjniveauet er 38,4db(A) ved 8m/s i forhold til støjgrænsen på 44db(A) (Hagesholm, Gislingevej 16). I den modsatte ende af skalaen er eksempler på at et beregnet støjniveau på 42,9db ved 8 m/s ikke udløser noget værditab (Døstrup, Døstrupvej 136). Begge kendelser er fra efteråret 2011. Det lader til, at Taksationsmyndigheden ikke er helt afklaret med hensyn til hvilken linje, der lægges her. Ganske vist spiller også andre elementer ind, herunder især ejendommens orientering i forhold til møllerne, men det gør næppe hele forskellen, når differencen er så meget som mellem 38,4db og 42,9db.

En nyere kendelse fra maj 2012 lader til at tage i betragtning, at vindmøllen afgiver støj, selv når der er vindstille; *"Det formodes, at mange omkringliggende træer vil sløre støjgen fra vindmøllerne, men i vindstille perioder vil ejendommen påføres støjgener"* (Trøllundvej, Ørnsbjergvej 19). Det må antages, at Taksationsmyndigheden lægger noget andet i begrebet "vindstille" end det almindeligvis gøres. Samme kendelse tager dog også i betragtning af ejendommen er ekstra belastet som konsekvens af beliggenheden og de primære vindretninger i Danmark. Det er første gang, at det nævnes specifikt at beliggenheden i relation til verdenshjørner har betydning.

10.1.5 Skyggekast

Der er i Danmark ikke nogen form for maksimumskrav til antallet af skyggetimer, mens der eksempelvis i Sverige er et krav om, at der ikke må være skyggekast mere end 10 timer pr. år. på en ejendom. Det ser ud til at være blevet almindelig praksis i Danmark de seneste år at det ligeledes er den værdi man forholder sig til. Det fremgår af mange kendelser, at møllen påsættes automatisk møllestop således at ingen er udsat for skyggekast mere end 10 timer.

Ved en af de senest behandlede projekter, Tornbygård, bliver der endda stoppet for vindmøllen ved skyggekast over fem timer. Det ses ikke af kendelserne om der er specielle forhold, der gør sig gældende.

Generelt vurderes det, at skyggekast ikke betyder værditab for ejendommen, når dette ikke overstiger 10 timer. Det har dog betydning, hvornår på døgnet og året dette rammer. Eksempelvis så udløser et skyggekast omkring kl. 21 på terrassen ved Skt. Hans værditabsstatning, selvom det samlede skyggekast over året kun er 1:13 timer (Kraggerup Gods, Krogsagervej 4B).

Tilsvarende vurderingen af det visuelle tillægges skyggekastet kun vægt, hvis det ikke skærmes af bevoksning, bygninger mm (se eksempelvis Åsted, Ll. Thorumvej 23). Det skal påvirke opholdsarealer.

Det lader til, at der er en ensartet praksis for de fem regioner på dette område.

10.2 Erstatningsniveau fordelt på regioner

Region	Nordjylland	Midtjylland	Syddanmark	Hovedstaden	Sjælland	I alt/middel
Antal projekter	6	16	6	4	3	35
Antal anmeldelser	38	197	48	94	31	409
Antal anmeldelser pr. projekt i gennemsnit	6,3	12,3	8,0	23.5 ⁹⁴	10,3	
Erstatningsniveau – gennemsnit	3,97%	3,92%	5,90%	9,04%	9,34%	6,17%

Tabel 4: Erstatningsniveau – andel af ejendomsværdien. Gennemsnit for hver af de 5 regioner i relativ andel af ejendomsværdi.

Der er forskel på erstatningsniveauerne på Øst- og Vestdanmark⁹⁵. Der er endog tale om en markant forskel, som det fremgår af Tabel 4. Antallet af projekter i Østdanmark (Hovedstaden og Sjælland) udgør kun 20 % af det samlede antal, mens antallet af anmeldelser udgør 30 % af det samlede antal. Det kunne muligvis tages til udtryk for, at befolkningstætheden er større i Østdanmark, men på den anden side, så er Widex-projektet det eneste, der reelt er lokaliseret tæt på de tættest befolkede dele af Sjælland. Kappel udgør derudover et særtilfælde med hele 54 anmeldelser, hvilket er langt flere end noget andet projekt. Derfor er det ikke muligt entydigt at konkludere, at fordi at befolkningstætheden er højere, så følger erstatningsniveauet med op.

Der er placeret langt flere vindmøller i Jylland end på øerne, hvilket primært skyldes de bedre vindforhold. Det betyder dog også, at der generelt er en større accept af vindmøller, da man gennem mange år har vænnet sig til dem. De folk, som vælger at bosætte sig i det vestlige Danmark, vil derfor i højere grad være indstillet på, at de kan bosætte sig i områder hvor der er eller bliver opstillet vindmøller. Det kan være medvirkende til at værditabene vurderes lavere i Vestdanmark. Antallet af potentielle købere svinder ikke ind på samme måde, hvis en ejendom bliver nabo til et vindmølle projekt, som det er tilfældet i Østdanmark.

På den anden side er de vindmølleprojekter, der er blevet behandlet af Taksationsmyndigheden (på nær Widex) primært lokaliseret i områder, der betegnes som yderområder, og derved er områderne sammenlignelige med kommunerne i Jylland. Kvadratmeterpriserne i henholdsvis Lolland (Kappel) og Kalundborg (Lerchenborg) Kommuner ligger således under dem for Ringkøbing-Skjern, hvilket direkte er en indikation af efterspørgselen på boliger i de pågældende områder.

Kommune (eksempel på vindmølleprojekt)	Kvadratmeterpris kr./m ²
Allerød (Widex)	21.504
Ringkøbing-Skjern (Lem Kær)	12.048
Herning (Vildbjerg)	11.717
Kalundborg (Lerchenborg)	11.557
Sønderborg (Mintebjerg)	10.532
Mariagerfjord (Døstrup)	10.307
Lolland (Kappel)	7.161

Tabel 5: Kvadratmeterpriser udvalgte kommuner.⁹⁶

⁹⁴ Kappel udgør et særtilfælde med 54 anmeldelser hvilket er med til at skævvride statistikken. Uden Kappel vil gennemsnitstallet for Sjælland være 13,3.

⁹⁵ Pilotprojektet viser store kommunale forskelle, men underligt nok med en Sjællandsk kommune, Slagelse, som det sted hvor der ville skulle tilkendes de laveste erstatninger i forhold til ejendomsværdi! (Orbicon A/S, 2008, s. Figur 10)

⁹⁶ www.boliga.dk/kvadratmeter-priser-kommuner.html

Det er derfor svært at komme med et entydigt svar på, hvorfor erstatningsniveauet er så meget højere i det østlige Danmark, men den mest nærliggende forklaring kan findes i at "vindmølleforskrækkelsen" er større her, og dermed indsnævres det potentielle købergrundlag for ejendommene.

Det gør dog ikke, at det umiddelbart kan være svært at forstå, at det skulle være så meget værre, at blive nabo til en vindmølle på Sjælland end i resten af Danmark.

10.3 Kendelser der vedrører andet end beboelse

Langt de fleste anmeldelser angår værditab på boliger. Ind imellem er der dog også kendelser der angår værditab på andre former for fast ejendom. VE-loven rummer da også mulighed for dette da § 6 stk. 1 kun anvender begrebet "fast ejendom", hvilket på alle måder må siges at være en bred definition. Lovens forarbejder definerer det lidt nærmere:

"Ved fast ejendom forstås en matrikuleret ejendom. Dette indebærer, at også matrikler uden bebyggelse er omfattet af bestemmelsen".⁹⁷

Morten Messerschmidts ordførertale i forbindelse med 1. behandlingen af lovforslaget giver heller ikke anledning til at tolke ordningen til kun at gælde specifikke former for fast ejendom. Han taler om at "(..)hvis man forvolder økonomisk skade på andre folks ejendom, skal det selvfølgelig erstattes"⁹⁸. Morten Messerschmidt og dermed Dansk Folkeparti antyder altså ikke direkte, at der skal være nogen form for afgrænsning af hvilke former for fast ejendom, der kan komme i betragtning til værditabsersatning. Inden da nævner forarbejderne hvilke forhold, der skal tages i betragtning når værditabet vurderes:

"Lovforslaget fastlægger ikke kriterier for udmåling af værditabet, men det er forudsat, at Taksationsmyndigheden ved sin vurdering af værditabet bl.a. skal tage hensyn til områdets karakter og områdets huspriser. Det kan ligeledes have betydning, om der i forvejen er opstillet vindmøller i området, eller om der er andre tekniske anlæg i nærheden. I bedømmelsen vil det tillige være naturligt at tage hensyn til vindmøllens afstand fra bebyggelsen og til møllehøjde og forventede genevirkninger. Det er dog samtidigt i lovforslaget forudsat, at fastsættelsen af værditabet foretages på baggrund af et konkret, individuelt skøn baseret på de konkrete, lokale forhold."⁹⁹

Ligeledes fremgår det af de generelle bemærkninger til lovforslaget at: "(..)det ikke er tilfældige husejere, der skal bære et eventuelt værditab som følge af opstillingen."¹⁰⁰ Af dette skinner det igennem, at der primært tænkes på almindelige boliger, og at det er det rent visuelle indtryk, der skal vurderes. Der er altså forhold, der taler både for og imod, at det er andet end boliger (og "matrikler uden bebyggelse"), der kan søges erstatning for. Bent Ole Gram Mortensen¹⁰¹ redegør for, at ejendomsbegrebet skal forstås bredt, og at vindmøller også er fast ejendom¹⁰². Artiklen er skrevet for at udrede den praksis Taksationsmyndigheden har lagt for dagen, og som der er stillet spørgsmålstegn ved fra opstillerside. Han konkluderer, at Taksationsmyndigheden lægger den almindelige tingsretlige forståelse af begrebet til grund for kendelserne.

⁹⁷ (LSF 55, 2008, s. 31)

⁹⁸ (Messerschmidt, 2008)

⁹⁹ (LSF 55, 2008, s. 31)

¹⁰⁰ (LSF 55, 2008, s. 22)

¹⁰¹ Bent Ole Gram Mortensen er Professor, Cand. Jur. PhD, samt formand for Taksationsmyndigheden.

¹⁰² (Mortensen, 2011)

Vindmølleprojekt	Adresse	Type	Kendelse	Erstatning
Ålestrup	Ll. Restrupvej 70-71, 9620 Aalestrup	Ejendom hvor det bliver afholdt bryllupper o.lign.	Ingen betydning for den del af ejendommen der vedrører erhvervet.	Ingen*
Brorstrup	Rodhøjvej 25, 9610 Nørager	Eksisterende vindmølle	Ejer har udvist egen skyld. Han vidste at der muligvis ville komme flere møller.	Ingen
Døstrup	Blushøjvej 1, 9500 Hobro	Jagthytte	Forringet jagtoplevelse	15.000kr

Tabel 6: Et udpluk af de kendelser der ikke vedrører boliger. De resterende kendelser kan ses i bilag D

Der søges værditabsersatning på en række forskellige grundlag om end værditab på bolig er langt den hyppigste. Danmarks vindmølleforening stiller spørgsmål ved lødigheden af en række af disse anmeldelser¹⁰³ Samlet set må det siges, at der kun tilkendes værditab i få tilfælde, der ikke vedrører boliger. Det gør sig gældende ved produktionstab for eksisterende vindmøller, der er opstillet i nærheden af kommende. De to kendelser er ret klare, og der ligger grundige beregninger til grund for de tilkendte beløb. At der for vindmøllerne ved Brorstrup er angivet et beløb til trods for at erstatningen falder på princippet om egen skyld er, kun med til at understrege, at Taksationsmyndigheden vil fastholde det som et princip ved behandlingen af den slags anmeldelser.

Tilsvarende er der tale om værditab ved jagt for så vidt, at ejendommen rummer en jagthytte. I de to sager, hvor det har været tilfældet, har det udløst værditab. Tilsvarende er der i de sager hvor der er anmeldt tab på jagt ikke tilkendt noget. Selve jagtmulighederne menes ikke at blive forringet, men det er oplevelsen af at være til stede. Det er man i højere grad, hvis der er en jagthygge på arealet.

Alle former for erhverv har ikke udløst nogen form for erstatning (hvis man ser bort fra muligheden af at udleje jagt). Det er tydeligvis en ret konsekvent linje fra Taksationsmyndighedens side.

Særligt for Kappel gør sig gældende, at de lysmaster der skulle have været opstillet i forbindelse med vindmøllerne medvirker til værditabet pga. lysgener (Kappel, Gottesgabe Strandvej 2). Om det også gælder andre såkaldt accessoriske anlæg i forbindelse med vindmølleanlæggene såsom transformere o.a. er endnu uvist, da der ikke er blevet behandlet sager desangående.

10.4 Egen skyld

I henhold til VE-lovens § 6 stk. 1, 2. pkt. kan erstatningen bortfalde eller nedsættes, hvis anmelderen selv er skyld i værditabet. Der er tænkt på den situation, hvor anmelder har solgt jord til opstilling af møllerne. Der henvises til bestemmelsen i alle kendelser. Kun i et par tilfælde har det være relevant at anvende bestemmelsen til afvisning af erstatning. I projektet Fjordsidevej har ejeren af Grenholmvej 17 solgt jord til opstiller og på denne baggrund har han afskåret sig selv fra at modtage værditabsersatning. Dette virker rimeligt ud fra den betragtning, at vedkommende selv bevidst har bragt sig i den situation, der gør at hans ejendom lider værditab. Samtidig overstiger hans indtægt fra salget af jord ret sikkert det værditab hans ejendom lider. Tilsvarende har ejeren af Søndergårdsvej 19 ved Ilshøj solgt jord fra en anden ejendom til opstilling af en af de syv møller i projektet. Det bemærkes, at ejeren ved salg af jord fra den anden ejendom "(..) opnår en betydelig gevinst sammenholdt med det værditab, som vindmøllerne samlet set vil påføre ejendommen Søndergårdsvej 19. (Ilshøj, Søndergårdsvej 19)

¹⁰³ (Danmarks vindmølleforening, 2010)

10.5 1%-reglen

Reglen rammer især landmænd, hvis ejendomme har en betydelig værdi. Det er denne, der skal lægges til grund, uanset at det eventuelt kun er værditab på beboelsesdelen, der gøres gældende. Problemet påpeges allerede i Oticons pilotprojekt¹⁰⁴. Der er forskel på, hvorledes 1%-reglen anvendes af taksationsformændene. Der er tre scenarier (der findes flere eksempler på de tre end de her angivne):

1. Taksationsmyndigheden fastsætter værdien på ejendommen og værditabet. Derefter konstateres at værditabet ikke overstiger 1%, og som konsekvens deraf kommer det ikke til udbetaling (Døstrup, Finderupvej 31)
2. Taksationsmyndigheden fastsætter værditabet og konstaterer efterfølgende, at ejendommens samlede værdi overstiger 100 gange værditabet (Hvide Sande Nordhavn, Metheasvej 5)
3. Taksationsmyndigheden fastsætter ejendommens værdi og konstaterer at værditabet med sikkerhed ikke overstiger 1% af ejendomsværdien (Haslund Kær, Haslundkærvej 38)

De første to kan der næppe stilles spørgsmålstejn ved. Den 3. metode er mere tvivlsom. I henhold til lovens ordlyd, jf. § 7, stk. 1, vil man kunne mene, at anmelderen har krav på at få fastsat værditabet uanset, at det ikke overstiger 1%. Det gør, at man må konstatere, at den 3. metode næppe er overensstemmelse med den praksis lovgiver har ønsket.

10.6 Forhandling eller fremførelse af synspunkter

Af de første kendelser fra Svovldrup Kær (juli 2009) nævnes det, at der foregik en "mundtlig forhandling" i forbindelse med taksationen. Begrebet anvendes også i senere kendelser bl.a. Mintebjerg, mens andre domme blot nævner at parterne fik "(..)mulighed for at fremføre deres synspunkter.". (Søllested, Frisenlundvej 10). Dette er givetvis også mere i overensstemmelse med virkeligheden, da målet med Taksationsmyndighedens virke ikke er at medvirke til forlig, om end det er en mulighed. Præmissen for Taksationsmyndighedens tilstedeværelse er netop, at forlig ikke har fundet sted.

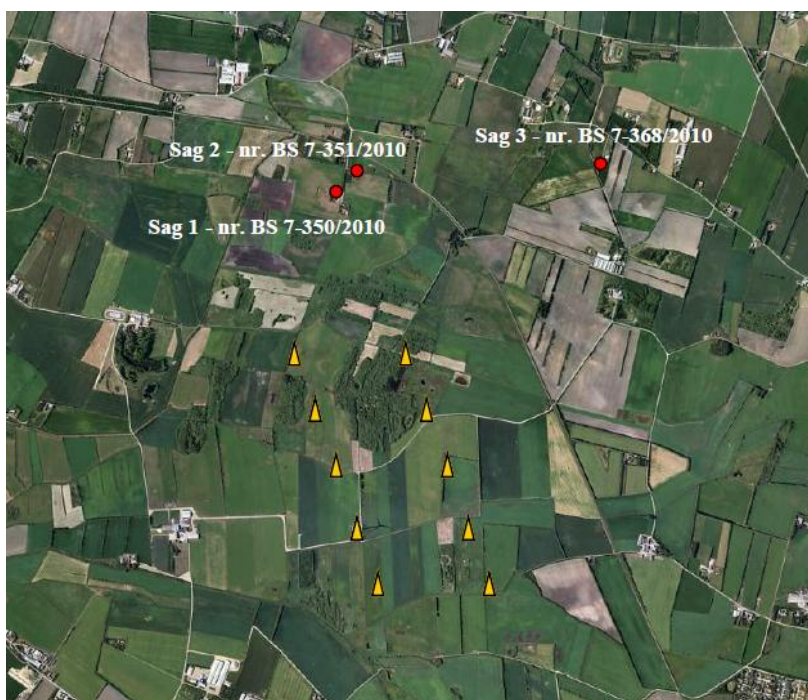
Generelt er kendelserne opbygget efter samme disposition (og samme layout) uanset hvilke region kendelsen er fra. Man forventer derfor også en ensretning med hensyn til kendelsernes indhold. Som det fremgår af ovenstående er der noget usikkerhed på støjområdet og ligeledes med hensyn til værditabenes størrelse især på tværs af landsdelene.

Selvom det snart er tre år siden at de første kendelser kom, og der i mellemtiden er blevet afsagt over 400, så er der stadig et stykke arbejde at gøre i forhold til at få ensartet kendelserne. Det er især selve erstatningsniveauet, der giver anledning til spørgsmål. Den store forskel mellem regionerne kan undre meget, og bør give anledning til overvejelser over, hvordan værditabet fastsættes. Det skal være usagt om forskellen ligger hos Taksationsformændene eller om det er de indkaldte sagkyndige ejendomsmæglere, der udgør forskellen. Til gengæld er der i praksis stort set enighed om, at det (næsten) kun er beboelse der udøser erstatning. Eneste undtagelser er produktionstab på nabovindmøller og jagtoplevelser. Specielt for produktionstab på vindmøller har Taksationsmyndigheden udviklet en fælles praksis om end det indtil videre kun vedrører to sager. Det lægger op til, at det godt kan defineres nærmere præcist hvad der udløser erstatning med henblik på at undgå skuffede forventninger og overflødige vurderinger af Taksationsmyndigheden.

¹⁰⁴ (Orbicon A/S, 2008, s. 20)

11 Kendelser i byretssager vedr. værditabsberstatning

Taksationsmyndighedens kendelser kan ikke ankes til en højere administrativ myndighed, jf. VE-lovens § 12, stk. 1. Hvis sagen skal bringes videre skal det ske som et civilt søgsmål mellem nabo og opstiller i henhold til VE-lovens § 12, stk. 2. Det er snart tre år siden de første kendelser kom, og de første søgsmål blev anlagt i foråret 2010. Der er tale om tre sager fra Lem Kær. Alle sager er blevet behandlet af byretten i Holstebro den 9. marts 2012, og alle tre er anlagt af naboer til vindmøllerne med påstand om yderligere erstatning for værditab. Opstiller er Lem Kær Byg ApS og Energi Center Nord ApS. Der er principielle forskelle mellem de tre sager, hvilket gør, at de her behandles hver for sig. Desuden analyseres en sag fra Bindsbøl ved Tarm som blev behandlet ved byretten i Herning den 2. april, hvor opstiller er Bindsbøl Vind ApS. Kendelserne kan ses i på den medfølgende CD-rom. Nedenstående kort viser beliggenheden af de berørte ejendomme.

Figur 11.1: Kort over ejendommene fra Lem Kær-dommene

Sag 1 - nr. BS 7-350/2010

Ejendommen er beliggende 655 m fra nærmeste mølle og ejer, MS, er blevet tilkendt 125.000kr i værditab af Taksationsmyndigheden. Dette blev begrundet i, at møllerne ville blive placeret syd for ejendommen, og at de udendørs opholdsarealer er lokaliseret mod syd, hvorved møllerne kommer til at dominere den primære udsigt. Haven er endvidere uden høj beplantning hvilket gør, at der ikke er noget, der skærmer for udsigten til møllerne.

	Taksationsmyndigheden	Syn og skøn	Difference
Før vindmøller	1.185.000kr	800.000-850.000kr	-28%
Værditab	125.000kr	150.000-200.000kr ¹⁰⁵	

Tabel 7: De forskellige vurderinger af ejendom og værditab

Syn- og skønsmanden (lokalkendt ejendomsmægler) vurderer ejendommen noget lavere end Taksationsmyndigheden. MS henviser til, at visualiseringsmaterialet er direkte misvisende, og at møllerne fremstår meget mere dominerende end det der lå til grund for Taksationsmyndighedens kendelse. Sagsøgte

¹⁰⁵ Syn og skøn sætter ikke præcist beløb på værditabet, men vurderer ejendommen til at have en værdi af 600.000-650.000kr efter opstilling af møllerne.

påstår frifindelse med begrundelse i at Taksationsmyndigheden har truffet en passende beslutning og at den af retten udpegede syn og skønsmand ikke bør tillægges mere vægt end Taksationsmyndighedens ditto.

Dommen indleder med et par principielle udsagn, der også går igen i de to andre domme fra samme vindmølleprojekt.

- Det følger af VE-loven, at man er berettiget til at få dækket sit værditab også hvis dette først kan fastsættes efter opstilling af møllerne.
- Bevisbyrden vedr. utilstrækkelig erstatning påhviler naboen
- Der er intet der tyder på at Taksationsmyndigheden ikke har haft det fornødne kendskab til ejendomspriser i området

I henhold til den konkrete ejendom, så medgiver retten at møllerne fremstår mere dominerende end det daværende visualiseringsmateriale lod antage. Retten har selv besøgt ejendommen i forbindelse med sagen. Det betyder dog ikke at man kan betegne materialet som direkte misvisende. Desuden er der intet i syns- og skønserklæringen, "(...)som nærmere kan belyse baggrunden for dette betydelige værditab på netop denne ejendom"¹⁰⁶. Sagsøgte frifindes derved.

Dommen er derfor klar i den henseende, at det ikke med syn og skøn er bevist, at naboen har lidt et større værditab end Taksationsmyndigheden har fastsat.

Sag 2 - nr. BS 7-351/2010

Denne ejendom ligger 770 m fra nærmeste mølle. Det er nedlagt landejendom med et jordtillæggende af 9 ha. Ejeren, EM, er blevet tilkendt 100.000 kr. i erstatning og i kendelsen begrundes dette i at der fra indendørs og udendørs (tre terrasser) opholdsarealer er direkte udsyn til møllerne i det ellers åbne og flade landskab. De fremtræder derved dominerende.

	Taksationsmyndigheden	Syn og skøn	Difference
Før vindmøller	1.595.000kr	1.950.000-2.000.000kr	+25%
Værditab	100.000kr	250.000-300.000kr ¹⁰⁷	

Tabel 8: De forskellige vurderinger af ejendom og værditab

EM bemærker at fotografen, der tog billeder til visualiseringsmaterialet ikke ønskede at tage et billede centralt fra terrassen hvorfra møller måtte ventes at blive mest iøjnefaldende, men derimod fra et punkt, hvor et træ ville skygge for udsynet. EM gør endvidere gældende, at Taksationsmyndigheden ikke besøgte hele ejendommen men kun beboelsedelen. Desuden var det tilhørende visualiseringsmateriale ikke korrekt således forstået, at møllerne i virkeligheden fremtræder noget mere dominerende. Sagsøgte mener ikke, at der er noget, der indikerer at syn og skøn har fastsat værditabet mere præcist end Taksationsmyndigheden.

Udover de principielle betragtninger, så vurderer retten, at visualiseringsmaterialet ikke har været retvisende, men at syn og skønsmanden har været mere grundig ved sin besigtigelse end Taksationsmyndigheden. Dommen siger, at det er hele ejendommen, der lider værditab og ikke kun boligdelen som lagt til grund i Taksationsmyndighedens kendelse. Derved tages sagers påstand til følge og EM tilkendes yderligere 150.000kr. i henhold til syn og skøn.

¹⁰⁶ (BS 7-350/2010, 2012)

¹⁰⁷ Syn og skøn sætter ikke præcist beløb på værditabet, men vurderer ejendommen til at have en værdi af 1.650.000-1.700.000kr efter opstilling af møllerne.

Sag 3 - nr. BS 7-368/2010

Sagen vedrører en ejendom, som er beliggende ca. 1500 m fra nærmeste vindmølle. Der er tale om, hvad alle er enige om, er en liebhaverejendom med nyere stuehus samt 11 ha. Ejer, BJ, havde indhentet en ejendomsmæglererklæring fra en ejendomsmægler, der havde medvirket i det pilotprojekt, som Orbicon A/S gennemførte op til værditabsordningens vedtagelse som del af VE-loven (Orbicon A/S, 2008). Sammen med erklæringen fra syn og skøn mente BJ dermed, at det var dokumenteret at hans ejendom havde lidt et større værditab end fastsat af Taksationsmyndigheden. Fra sagsøgers side blev der især lagt vægt på at der var tale om en liebhaverejendom, med det forhøjede værditab disse lider i forhold til andre ejendomme i henhold til rapporten fra Orbicons pilotprojekt.

	Taksationsmyndigheden	Ejendomsmægler	Syn og skøn
Før vindmøller	5.000.000kr	5.200.000kr	4.700.000kr
Værditab	200.000kr	520.000kr	300.000kr

Tabel 9: De forskellige vurderinger af ejendom og værditab

Sagsøgte afviste, at retten skulle tage ejendomsmæglervurderingen i betragtning, og henviste i øvrigt til, at der i henhold til loven ikke bliver stillet særlige krav om, at Taksationsmyndigheden skal forholde sig særligt til liebhaverejendomme. På trods af det almindelige princip om ikke at inddrage erklæringer, som en enkelt part selv har fået udarbejdet¹⁰⁸, så mener retten, at ejendomsmæglererklæringen kan tillægges en vis værdi. Den begrunder det i, at den pågældende ejendomsmægler menes, at have særlige kvalifikationer i henhold til den konkrete problemstilling. Kendelsen ender at tilkende BJ yderligere 100.000 kr. i henhold til syn- og skønserklæringen og begrunder bl.a. dette med:

Begge ejendomsmæglere vurderer værditabet højere end Taksationsmyndigheden, og sagsøgeren må på den baggrund anses for at have løftet bevisbyrden for, at der ikke ved Taksationsmyndighedens afgørelse er tilkendt ham erstatning for det fulde værditab.¹⁰⁹

Der er dermed ikke nogen elementer, som er nye eller anderledes end, da Taksationsmyndigheden foretog sin vurdering. Dermed kan man sige, at der er tale om to ejendomsmæglere mod en¹¹⁰. Det må siges, at være noget betænkeligt i forhold til bevisbyrden i kommende sager. Som sagsøger vil det derfor være oplagt at finde en ejendomsmægler, der vurderer værditabet højere end Taksationsmyndigheden og så i øvrigt håbe på at syn og skøn falder fordelagtigt ud.

Den store forskel mellem de enkelte vurderinger af ejendommen er værd at bemærke. Vurderingerne er alle foretaget i december 2009. I sag 1 og 2 ligger syn og skøn henholdsvis 28 % under og 25 % over Taksationsmyndighedens. I sag 3 ligger de tre vurderinger ret tæt. Det i sig selv indikerer, at vurdering af fast ejendom på ingen måde er eksakt videnskab, og præget af et vist element af vilkårlighed. Da et tænkt værditab på ejendommene i princippet er endnu sværere konkret at værdisætte, så udstiller dette også problemerne med disse.

¹⁰⁸ Det fremgår direkte af domstolsstyrelsens hjemmeside vedr. Syn og skøn. "Hvis en part selv har fået lavet en undersøgelse eller erklæring, kan den som udgangspunkt ikke være bevis i sagen. Den, der har lavet undersøgelsen eller erklæringen, kan man heller ikke bruge som sagkyndigt vidne i retten." (Domstolsstyrelsen, 2009)

¹⁰⁹ (BS 7-368/2010, 2012)

¹¹⁰ I en kendelse fra Taksationskommissionen for Århus afsagt den 20. april 2010 vedr. en kommunal totalekspropriation (Strandvejen 50, 8000 Århus C) afviser kommissionen fire ejendomsmægleres vurdering til fordel for den vurdering kommunens konsulent kommer med. Kendelsen er efterfølgende stadfæstet af Overtaksationskommissionen.

Sag 4 – BS nr. 6-242/2011

Figur 11.2: Kort over ejendommen fra Bindsbøl-dommen

Denne sag vedrører vindmølleprojektet ved Bindsbøl ved Tarm. Sagen vedrører en ejendom, der er beliggende 580 m fra nærmeste mølle. Møllerne er organiseret i to rækker, hvorved den næstnærmeste vindmølle er placeret 630 m væk. Til grund for Taksationsmyndighedens kendelse ligger, at vindmøllerne vil forstyrre udsigten væsentligt samt at der vil være visse begrænsede gener i form af støj og skyggekast.

	Taksationsmyndigheden	Ejendomsmægler	Syn og skøn	Difference
Før vindmøller	4.500.000kr	3.650.000kr	3.6-3.800.000kr	Ca .16 %
Værditab	250.000kr	750.000kr	6-800.000kr	>350.000kr

Tabel 10: De forskellige vurderinger for ejendommen og værditab

En måling af støjniveauet har efter opstilling vist, at det er noget højere end oprindeligt beregnet. Målingen viste et støjniveau på 43,8 db ved 8 m/s mod 40,9 m/s¹¹¹. Det samme mønster gør sig gældende ved målinger ved 6 m/s. Altså en markant højere værdi. Det fremgår endvidere af syns og skønsmandens erklæring, at han vil "(...)betegne lyden som enerverende og forstyrrende."¹¹²

Sagsøger, RN, gør endvidere gældende, at der i Taksationsmyndighedens kendelse ikke er taget højde for at ejendommen er en liebhaverejendom, hvilket dog afvises af retten. Retten udtaler, at det bør være inddraget i den værdi, som Taksationsmyndigheden vurderer ejendommen til. Der er til sagen indhentet vurdering af sagsøger fra ejendomsmægler, der fastsætter værditabet til 750.000kr. Denne nævnes slet ikke i dommen, hvorved princippet om ikke at tillægge undersøgelser, der er bestilt af sagens ene part, nogen værdi efterleves.

¹¹¹ Lydniveau måles efter en logaritmisk skala hvor 3 db svarer til en fordobling. Derved er der, i den foreliggende sag, tale om ca. Et lydniveau der er dobbelt så højt som oprindeligt målt.

¹¹² (BS 6-242/2011, 2012)

Retten lægger udelukkende til grund, at de reelle støjgener er markant større end oprindeligt antaget og særlig vægt på udsagnet fra syn og skøn vedrørende støjen. På denne baggrund tilkendes sagsøger en yderligere erstatning på 350.000kr, således at det samlede værditab er fastsat til 600.000kr.

Retten bemærker samtidig, at der ikke kan være tale om krav efter almindelige naboretlige regler, da "(..)det heller ikke er dokumenteret, at den naboretlige tålegrænse er overskredet, idet alle de offentligretlige reglers krav til vindmøllerne er opfyldt."¹¹³ Retten slår derved fast, at retsgrundlaget udelukkende er reglerne fra VE-loven. Samtidig lader det til at den, modsat den ellers almindelige holdning (jf. afsnit 6.2 *Den offentligretlige regulering*) mener, at der ikke kan være tale om at tålegrænsen kan være overskredet, hvis offentligretlige regler er overholdt. Dette er et synspunkt, der ikke stemmer overens med den almindelige praksis for hvorledes naboretten og den offentligretlige regulering spiller sammen¹¹⁴.

Dommen vil givetvis have den konsekvens, at alle vindmøllenaboer, der er blevet tilkendt værditabsersatning bl.a. på baggrund af et beregnet støjniveau, vil gøre klogt i at få kontrolmålt støjniveauet på deres ejendom. Hvis det er over den beregnede værdi vil de, i henhold til denne kendelse, udløse forhøjet værditabsersatning. Derved får kendelsen muligvis vidtrækkende konsekvenser for alle allerede gennemførte vindmølleprojekter efter VE-loven.

Samlet set rykker disse kendelser ved flere ting. Taksationsmyndigheden er blevet underkendt, men det er kun en enkelt dom, sag nr. 2, der sætter spørgsmålstegn ved den vurdering Taksationsmyndigheden har foretaget. I denne sag er skal værditabet ikke kun vurderes ud fra beboelsedelen, men derimod for hele ejendommens vedkommende, da denne fremstår som et harmonisk hele. Retten mener derved, at Taksationsmyndigheden ikke har tillagt udenomsarealerne den fornødne vægt. Det bør ændre Taksationsmyndighedens praksis for vurderinger af den slags liebhaverejendomme. Sag nr. 3 derimod stiller kun spørgsmålstegn ved den tilkendte erstatning, men baserer kendelsen ensidigt på, at der er to ejendomsmæglere, der har vurderet værditabet højere end Taksationsmyndigheden. Dette er en direkte invitation til kommende sagsøgere om at indhente erklæringer fra ejendomsmæglere, som retten vil anerkende som specielt sagkyndige på området. Det er et klart brud med princippet om ikke at tage den ene parts undersøgelse i betragtning. Sag nr. 4 bør til gengæld give hovedbrud hos de firmaer, der udarbejder støjniveau-beregninger til brug for såvel VVM-redegørelser og dermed også Taksationsmyndighedens kendelser. Samtidig betyder kendelsen ret sikkert, at den sidste sag vedr. støj fra vindmøller ikke er blevet anlagt endnu. Sagerne åbner derfor op for en lang række kommende sager. Det vides i skrivende stund ikke om de her omtalte sager ankes til landsretten.

¹¹³ (BS 6-242/2011)

¹¹⁴ Formuleringen er noget mere kategorisk end det der fremgår af U.2009.2680H. Se s. 25

Kapitel 3

- Problemformulering

12 Problemformulering

Dette afsnit har til formål, at besvare den initierende problemformulering på baggrund af de foregående forundersøgelser, og fremsætter efterfølgende en konkret problemstilling, der ønskes løst i det videre analysearbejde. Den konkrete problemstilling skal altså defineres på baggrund af den ny erhvervede viden baseret på forundersøgelserne. Gennem forundersøgelserne har det været muligt at besvare den initierende problemformulering, hvilket har gjort det muligt at identificere en række væsentlige pointer, som kan ligge til grund for ordningens problemstatus. Det er netop disse pointer, som præsenteres i den konkrete problemformulering, og som ønskes belyst og behandlet i projektets analyser. Den initierende problemformulering som ønskes besvaret lød som følgende:

Hvilket formål tjener værditabsordningen, hvordan praktiseres den og i hvilket omfang adskiller ordningen sig fra den privatretlige og offentligretlige regulering?

12.1 Besvarelse af den initierende undren / problemformulering

De juridiske problemstillinger omkring værditabsordningen er behandlet af mange juridiske eksperter i litteraturen. Det problematiske i, at ordningen sætter sig udover de almindelige naboretlige regler er påpeget mange gange. Selvom princippet foreløbig kun gælder vindmøllerområdet kan man betragte det som en naturlig udvidelse at lade det omfatte andre former for tekniske anlæg, hvis der foreligger et politisk ønske derom. Det ser det dog indtil videre ikke ud til at have været. Princippet menes heller ikke at have bredt sig til andre områder af miljøretten, hvad angår retspraksis. Det er og bliver en særordning for/mod vindmøller.

Værditabsordningen rækker udover den almindelige naboret., hvilket bliver slået fast allerede i lovens forarbejder. Dermed er der allerede fra dens indførelse lagt op til, at der ydes erstatning udover hvad de almindelige naboretlige regler almindeligvis ville give. Den skal derfor betragtes som særskilt fra naboretten. Efter retspraksis skal der ret meget til før vindmøllenaboer får erstatning på et naboretligt grundlag. Faktisk er det endnu ikke set, at vindmøllenaboer er blevet tilkendt erstatning udelukkende på naboretligt grundlag. Senest har en række kendelser fra byretten dog, med udgangspunkt i værditabsordningen, tilkendt nogle naboer yderligere erstatning udover, hvad de blev tilkendt af Taksationsmyndigheden, hvilket gør at Taksationsmyndigheden er forpligtiget til at se på den procedure der ligger bag værditabsfastsættelsen. Det vil herefter blive interessant at se, hvorledes disse sager vil blive behandlet af en højere retsinstans.

Overordnet er det VE-lovens formål (...) *at fremme produktion af energi ved anvendelse af vedvarende energi(...)* Ved antagelse af en objektiv formålsfortolkning skal alle dele af loven herved leve op til dette formål. Det gælder derved også værditabsordningen og de øvrige foranstaltninger i lovens kap. 2. Ligeledes fremgår det af bemærkningerne til VE-loven, at *"Der foreslås derfor indført en værditabsordning, som har til formål at øge den lokale opbakning til opstilling af vindmøller."*¹¹⁵ De fire ordninger fungerer fuldstændig uafhængigt i praksis selvom det er den samlede pakke kombineret med de øvrige tiltag fra loven, der skal bidrage til lovens formål. Det er kun værditabsordningen og køberetsordningen, der direkte vedrører naboerne. Der er sket en evaluering af loven, som den fungerer set fra Taksationsmyndighedens side kombineret med supplerende synspunkter fra vindmøllebranchen og KL. Det har dog, som det hedder i Energistyrelsens evaluering, ikke været muligt at få en evaluering fra naboer, da *"Denne gruppe ikke er organiseret på en repræsentativ måde"*¹¹⁶. Da disse netop er målet for ordningen er det essentielt for forståelsen af, hvorledes den fungerer at afdække hvordan den opfattes hos netop naboerne. Som udgangspunkt vil ordningen kun have en positiv effekt hvis dem, som værditabsordningen er rettet imod, har taget den til sig på en konstruktiv måde. Tilsvarende er de opstillere, der fungerer som

¹¹⁵ (LSF 55, 2008, s. 22)

¹¹⁶ (Klima- og Energiministeriet, 2011, s. afsnit 1.2)

repræsentanter for deres respektive virksomheder i forbindelse med taksationerne, vigtige kilder til hvorledes ordningen fungerer i praksis.

På baggrund af forundersøgelserne har det altså været muligt at konkludere, at værditabsordningen har intentioner om at tjene VE-lovens formålsparagraf om at fremme vedvarende energi. Fremgangsmåden for at opnå dette formål er dog svært at definere og i det hele taget forstå. Der er en forholdsvis entydig forståelse for værditabsordningens rolle i VE-loven, men der er langt større uenighed om, hvordan ordningen egentlig fungerer i praksis. Dette blandet med en stor skepsis omkring ordningens rolle i den danske miljøret, har gjort ordningen omdiskuteret inden for et, i forvejen, følsomt emneområde.

12.2 Problemformulering

For at komme denne skepsis til livs, er det nødvendigt at man nærmere har en forståelse for hvorledes ordningen opfattes blandt dem den er til for - naboerne. Det leder frem til en praktisk orienteret problemstilling, der retter sig mod en undersøgelse af hvordan ordningen opfattes og fungerer med udgangspunkt i lovens formålsparagraf. De kommende analyser skal afdække, hvorvidt værditabsordningen i praksis bidrager negativt eller positivt til lovens formål, samt en afklaring af hvilken økonomiske betydning ordningen har for opstiller og naboer. Projektets konkrete problemformulering lyder som følgende:

Hvordan bidrager værditabsordningen til lovens formål om at stimulere produktionen af mere energi baseret på vedvarende energikilder – helt konkret vindmøller? Kan man i givet fald justere den praktiske anvendelse af ordningen således, at værditabsordningen i højere grad lever op til dette formål?

For at kunne svare fyldestgørende på problemformuleringen, opstilles en række arbejdsspørgsmål, der ønskes besvaret i de kommende analyser. De konkrete arbejdsspørgsmål er formuleret således, at de kan besvares ud fra en række konkrete afsnit i rapportens analysedel. Hertil bliver arbejdsspørgsmålene suppleret med en redegørelse for, hvor i analyserne arbejdsspørgsmålene søges besvaret.

Projektets analyser er centreret om den konkrete oplevelse af værditabsordningen og vil derfor i mindre grad fokusere på de rent juridiske aspekter af ordningen om end disse er behandlet for så vidt, at det er relevant for den enkelte analyse. De juridiske implikationer af ordningen er behandlet grundigt af adskillige andre, og dette projekt har derfor fokus på den rent praktisk anvendelse. Herunder især Søren Højgård Mørup¹¹⁷, Anders Hessner¹¹⁸, Ellen Margrethe Basse¹¹⁹, Birgitte Egelund Olsen¹²⁰ og Helle Tegner Anker^{121 122}. Der er således meget lidt tvivl om, at det er langt mere hensigtsmæssigt, ud fra en miljøretligt anskuelse, at lade plan- og miljølovgivningen håndtere de problematikker, der er med placering af vindmøller og så i øvrigt lade de almindelige naboretlige principper tage affære i tilfælde af, at tålegrænsen menes overskredet.

¹¹⁷ (Mørup S. H., 2009a)

¹¹⁸ (Hessner, 2007)

¹¹⁹ (Basse, 2011)

¹²⁰ Birgitte Egelund Olsen er Professor, Cand. Jur. PhD ved Århus Universitet og formand for Taksationsmyndigheden.

¹²¹ (Olsen & Anker, 2011)

¹²² (Anker, 2008)

Arbejdsspørgsmål 1. Værditabsordningen som princip i miljøretten er noget omtvistet – både af jurister og vindmøllefagfolk. Hvordan opfattes den af dem ordningen er til for – naboerne?

Svaret på arbejdsspørgsmål 1 skal findes i afsnit *Analyse 1 - Naboers og opstilleres holdning til værditabsordningen*. En besvarelse af spørgsmålet skal tolkes som en sammenfatning af analysens hovedpointer. Med dette menes, at ovenstående arbejdsspørgsmål kan anses for at være en besvarelse af formålet med analysen. Analysen består af flere forskellige holdningsundersøgelser, som til sammen har til formål, at undersøge hvordan holdningen, blandt naboerne, er til ordningen. Konkret besvarelse af arbejdsspørgsmålet kan læses i delafsnit *14.10 Besvarelse af arbejdsspørgsmål 1 og 2*.

Arbejdsspørgsmål 2. Hvordan fungerer ordningen i praksis – set fra opstiller og naboer? Er der sammenhæng mellem dette og lovens intentioner?

Dette arbejdsspørgsmål kommer i naturlig forlængelse af arbejdsspørgsmål 1. Besvarelsen skal ligeledes findes i delafsnit *14.10 Besvarelse af arbejdsspørgsmål 1 og 2*. Ved at undersøge naboers og opstillers holdning til værditabsordningen, afklares det samtidigt hvordan ordningen fungerer i praksis. Det er netop naboernes og opstillernes generelle holdning til ordningen som afgør, hvordan ordningen egentlig fungerer i praksis.

Arbejdsspørgsmål 3. Har værditabsordningen betydning for den kommunale planlægning af vindmølleprojekter i sådan grad, at det fremmer den samlede opstilling af vindmøller?

Arbejdsspørgsmål 3 er formuleret på baggrund af KL's udmelding i evalueringen af værditabsordningen, hvor de fremhæver, at værditabsordningen, i samspil med de andre ordninger i loven, tydeligt er med til at fremme planlægningen af vindmøller. En besvarelse af dette arbejdsspørgsmål har derfor til formål, at undersøge og be- eller afkræfte KL's påstand. Ved at afklare værditabsordningens betydning for den kommunale planlægning, er det et vigtigt værktøj for at kunne vurdere ordningen ud fra lovens konkrete formål. Besvarelsen kan findes i delafsnit *15.3 Besvarelse af arbejdsspørgsmål 3*.

Arbejdsspørgsmål 4. Har værditabsberetningerne betydning for det enkelte projekts samlede økonomi i en sådan grad, at det hæmmer den samlede opstilling af vindmøller?

Arbejdsspørgsmålet er formuleret på baggrund af Vindmølleindustriens høringsvar til VE-loven, hvor de giver udtryk for, at værditabsordningen har en stor økonomisk betydning for opstillerne, og ville kunne resultere i færre opsatte vindmøller. Arbejdsspørgsmålet søges derfor besvaret i afsnit *16.2 Besvarelse af arbejdsspørgsmål 4*, hvor det skal undersøges, hvorvidt der er hold i den nævnte påstand.

Kapitel 4

- Analyser

13 Metode - Analyser

Efter at have beskrevet de vigtigste juridiske pointer i forundersøgelserne samt belyst og formuleret projektets problemstilling, skal fokus nu rettes imod projektets hovedanalyser *Analyse 1 - Naboers og opstilleres holdning til værditabsordningen*, *Analyse 2 – Kommunernes holdning til værditabsordningen*, samt *Analyse 3 – Værditabsordningen i forhold til anlægsudgifter*. Som grundlag for disse analyser ligger en mængde data, som kommer sig af en række interviews med naboer, opstillere samt kommuner. Dette afsnit har derfor til formål, at redegøre for analysernes metodiske fremgangsmåde samt de bagvedliggende metoder for indsamling af data. Derudover beskrives projektgruppens valg af afgrænsning ved de benyttede metoder.

13.1 Fremgangsmåde og indsamling af empiri

For at kunne svare på problemformuleringen, er der behov for at undersøge og analysere en række holdninger til værditabsordningen. Da det ønskes at belyse, hvorvidt den nuværende proces i værditabsordningen er tilstrækkelig for at realisere lovens formål, er det nødvendigt at undersøge hvilken holdning de berørte parter har til ordningen. Operationel rettsociologi handler bl.a. om hvordan loven indvirker på samfundet, herunder den enkelte borger. I forundersøgelserne blev der redegjort for den politiske baggrund, samt samspillet med det øvrige retssystem. Disse undersøgelser benyttes i de videre analyser, hvor fokus særligt lægges på aktørerne, herunder opstillerne, kommunerne og ikke mindst naboerne. Da rettsociologiens metodiske fremgangsmåde har basis i den almindelige samfundsvidenskabelige undersøgelsesmetode er det den der her anvendes. Følgende delafsnit omhandler derfor udvælgelse af respondenter samt konkret interviewmetode.

13.1.1 Valg af respondenter

De valgte respondenter er valgt ud fra det spænd hvorimellem værditabsordningen fungerer; opstillere som værditabskabende/skadevoldende og naboer som værditabsramte/skadeslidte. Kommunerne er en mindre væsentlig aktør, men ansvarlig for udarbejdelsen af plangrundlaget for placeringen af vindmøllerne. Kommunernes syn på hvorledes ordningen fungerer, kan derfor bidrage til besvarelsen af projektet problemformulering. Dette skyldes, at det har været fremført, at værditabsordningen har været med til at lette kommunernes vindmølleplanlægning, da ordningen (i sammenhæng med de øvrige ordninger fra VE-loven¹²³) er med til at fremme interessen for vindmøller lokalt. Det er derfor væsentligt at afklare, hvorvidt dette også er oplevelsen ude hos planlæggerne i kommunerne. Udover gennemgang af de høringssvar¹²⁴, der er indkommet i forbindelse med evalueringen af loven, lægger projektets problemformulering op til, at der tages direkte kontakt til aktørerne.

13.1.2 Valg af kommuner

Med projektets naturlige og tidsmæssige afgrænsning i tankerne, var formålet at spørge et passende antal kommuner med rig erfaring inden for vindmølleplanlægning. På baggrund af den officielle projekt-liste¹²⁵ fra Energinet.dk, blev 12 "store" vindmøllekommuner valgt, for herved at få den bredest mulige besvarelse. Følgende otte kommuner har afgivet svar:

Ikast-Brande	Sønderborg	Brønderslev	Struer
Herning	Lemvig	Lolland	Mariagerfjord

Tabel 11: Deltagende kommuner

¹²³ I henhold til KL's høringssvar i forbindelse med evalueringen af værditabsordningen i juni 2011.

¹²⁴ I forbindelse med Klima- og Energiministeriets evaluering af ordningen indgav Taksationsmyndigheden ved Bent Ole Gram Mortensen en evaluering, som Vindmølleindustrien efterfølgende responderede på. Derudover indgår der en kort vurdering fra KL. (Klima- og Energiministeriet, 2011)

¹²⁵ Link: <http://www.energinet.dk/UserControls/projektskema.aspx>

13.1.3 Valg af opstillere

Vindmølleindustrien¹²⁶ har afgivet hørings svar både under vedtagelsen af loven i 2008 og under evalueringen i 2011. Der er dog tale om et samlet svar fra branchen, hvilket ikke udelukker, at den enkelte opstiller har en anden opfattelse/oplevelse af, hvordan værditabsordningen fungerer. Da håndteringen af værditabsordningen ikke nødvendigvis varetages ens fra opstillere til opstillere, er det væsentligt at undersøge opstillernes særskilte holdning. Vindmølleopstillerne er en stor broget flok, der dækker over enkelte landmænd, der ønsker at opstille vindmøller på egen jord, samt firmaer, der lever at udvikle vindmølleprojekter over hele landet. Blandt de sidstnævnte skelnes yderligere mellem dem, der udelukkende fungerer som rådgivere og dem der må betegnes som energiselskaber, da de selv driver og sælger el fra de vindmøller som de har opstillet. Da projektet primært har til formål at belyse de generelle virkninger af værditabsordningen, har fokus i dataindsamlingen været rettet mod firmaerne mere end de omtalte enkeltmandsprojekter.

På landsplan estimeres det, at der findes omkring 15 firmaer, som enten fungerer som rådgivende eller elproducerende. Af disse firmaer er der en række, som har erfaring med værditabsordningen fra flere projekter. For at få en så bred besvarelse som muligt og med henblik på projektets tidsmæssige afgrænsning, er firmaerne valgt ud fra deres samlede erfaring med værditabsordningen. Der er derfor ikke taget kontakt til alle kendte firmaer, men dem som er blevet vægtet ud fra antal af vindmølleprojekter samt erfaring med værditabsordningen. Dette har resulteret i syv telefoninterviews med hhv. fem udvalgte firmaer, en enkeltmands-opstillere samt et med Danmarks Vindmølleforening, repræsenteret ved direktør Asbjørn Bjerre.

	Vattenfall	Best Energy	Eurowind	Janus S. Olufsen	DLBR	Wind Estate
Antal projekter	3	3	3	1	2	4

Tabel 12: Deltagende opstillere

13.1.4 Valg af naboer

Projektets problemformulering ønskes besvaret ud fra en række holdninger, som kan afklare ordningens sande formåen og opfattelse. Her spiller naboernes holdning til ordningen en stor rolle, og det er naboernes holdning til ordningen, som vinkler projektets fokusområde. Som det var gældende med valg af kommuner samt opstillere, skal antallet af naboer ligeledes afgrænses. Da det er ønsket at få en så bred besvarelse som muligt, er der flere aspekter, der skal overvejes inden de endelige projekter udvælges. Et vindmølleprojekt kan være i flere forskellige stadier, og det i sig selv kan være med til, at der opstår forskellige forståelser af værditabsordningen. Derfor er det vigtigt, at adskille disse projektstadier. Den bredeste besvarelse, ud fra specialeprojektets tidsmæssige afgrænsning, fås ved at udvælge et projekt af hvert stadie opdelt efter følgende kategorisering:

1. Et projekt hvor der er indgivet anmeldelser om værditab og der har fundet taksation sted, men hvor der endnu ikke er blevet afsagt kendelse.
2. Et projekt hvor der kun lige er afsagt kendelser. Møllerne er endnu ikke opstillet.
3. Et projekt hvor møller er opstillet, værditabsstatning er udbetalt og hele processen er afsluttet.
4. Et projekt hvor møllerne er opstillet og har været i drift i længere tid, værditabsstatning er udbetalt og hele processen er afsluttet.
5. Et projekt som er blevet aflyst efter at der har været foretaget taksation.

Endvidere skal det være projekter af en vis størrelse, med en vis mængde naboer, for at sikre et tilstrækkeligt datagrundlag. Blandt de publicerede afgørelser er omfanget alt fra 2 til over 50 anmeldelser. Datagrundlaget bør ganske vist være så stort som muligt for at sikre undersøgelsens kvalitet, men af praktiske årsager vurderes det,

¹²⁶Vindmølleindustrien betegner i denne forbindelse Danmarks Vindmølleforening, DI Energibranchen, Landbrug & Fødevarer, Dansk Energi og Vindmølleindustrien, der afgav samlet hørings svar ved evalueringen.

at det ikke muligt at komme omkring mere end de syv valgte projekter. Øvrige overvejelser vedr. udvælgelsen af projekter er, at de enkelte projekter nyder lokal bevågenhed på forskellige niveauer. Nogle steder er naboerne stærkt organiserede i aktionsgrupper, der kæmper mod vindmøllerne, mens der andre steder ikke er nogen form for organiseret modstand. Det har ikke været et kriterium for udvælgelsen af projekterne. Hvorledes værditabsordningen opfattes bør kunne vurderes uafhængigt af den enkeltes holdning til vindmøller om end holdningen givetvis skinner igennem. Kunsten vil i givet fald være, at kunne separere disse holdninger. De udvalgte syv projekter er:

	Vildbjerg	Mintebjerg Lindum	Widex	Døstrup Ejsing	Kappel
Stadie	1	2	3	4	5

Tabel 13: Vindmølleprojekter som ligger til grund for nabointerviews

Ved hvert af de ovenstående vindmølleprojekter er der et antal naboer, som har anmeldt krav om erstatning. Det er dog ikke altid, at de berørte ejendomme inden for seks gange møllehøjde anmelder krav. Dette kan der være et utal af grunde til, men ikke desto mindre skal holdningen til værditabsordningen også undersøges hos dem. Derfor inkluderes alle naboer inden for en afstand af seks gange møllehøjde i undersøgelsen. Dette leder frem til følgende antal kontaktede naboer spurgt, samt det antal af besvarelser der er modtaget:

	Naboer forsøgt kontaktet	Besvarelser
Vildbjerg	6	3
Mintebjerg	22	7
Widex	26	13
Døstrup	17	12
Kappel	36	17
Ejsing	14	11
Lindum	22	17
I alt	149	80

Tabel 14: Tabel over kontaktede naboer og antal besvarelser.

(For yderligere information omkring projekterne og antal naboer, se bilag D og G)

13.2 Spørgeteknikker og interviewmetode

I projektets indledende fase blev det hurtigt afklaret, at dette projekt kom til at omhandle personlige og professionelle holdninger til værditabsordningen. Af den grund blev fokus hurtigt rettet imod, hvordan der skulle tages kontakt til de givende respondenter, og hvordan dataindsamlingen i det hele taget skulle foregå. Ved forskellige typer af respondenter, er der ofte behov for flere forskellige typer interviewmetoder. Hvad valget falder på, afhænger af undersøgelsens formål, de praktiske muligheder samt projektets naturlige afgrænsning¹²⁷.

13.2.1 Opstillerne

Udgangspunktet for at tage kontakt til opstillerne var, muligheden for at få en beskrivende og kvalitativ besvarelse på en række spørgsmål omkring værditabsordningen. Ved at tage direkte kontakt til opstillerne per telefon, gav det netop mulighed for at interviewe den respektive person, og derved få beskrivende og dybdegående svar. Interviewtypen blev valgt til at være et *Delvist struktureret interview*¹²⁸. De enkelte interviews havde udgangspunkt i en skabelon af spørgsmål, der skulle tjene til at komme omkring alle aspekter af

¹²⁷ (Andersen I., 2008, s. 168ff)

¹²⁸ (Andersen I., 2008, s. 169)

værditabsordningen. Udover disse konkrete spørgsmål har der været mulighed for at interviewet i øvrigt kunne udvikle sig og muligvis belyse andre aspekter af problemstillingen – alt efter respondentens vurderinger/oplevelser. Den efterfølgende transskribering har været nødvendig for at sikre, at alle pointer blev opfattet korrekt og åbner derved også mulighed for at anvende disse direkte som citater. Som nævnt fremgår branchens overordnede holdning til værditabsordningen af høringssvarene, men derudover kommer der yderligere pointer fra enkeltoplevelser, der dog godt kan være samstemmende for flere opstillere. De transskriberede interviews er vedlagt som bilag på den vedlagte CD-rom.

- <i>Kvalitative interviews</i>	- <i>Telefoninterview ud fra skabelon</i>	-
- <i>Få udvalgte respondenter</i>	- <i>Transskriberet</i>	
- <i>Åbne spørgsmål</i>		

13.2.2 Naboerne

I forhold til naboerne er der valgt en mere kvantitativ tilgang til undersøgelsen. Naboerne har, som gruppe, ikke kunnet give holdning tilkende i henhold til ovennævnte evalueringer, da disse ikke har haft en samlet repræsentation. Da den enkelte nabos oplevelser/erfaringer med værditabsordningen er meget afhængig af hvorledes hans/hendes ejendom indgår i samspil med vindmøllen er det vigtigt, at undersøgelsen kommer bredt omkring og inkluderer en lang række af disse. Derfor den kvantitative tilgang. Indledningsvis blev der anvendt skriftlige spørgeskemaer til dataindsamling. Disse blev udleveret ved personlig henvendelse til naboerne. Dette viste sig ikke at være en stabil kilde, da det modtagne antal spørgeskemaer var skuffende. Herefter blev den samme undersøgelse lavet som telefoninterviews. Dybest set giver de to forskellige teknikker sammenlignelige svar, der kan analyseres samlet. De skriftlige besvarelser giver dog mulighed for yderligere at uddrage pointer.

- <i>Kvantitative interviews</i>	- <i>Telefoninterview ud fra skema</i>
- <i>Mange udvalgte respondenter</i>	- <i>Statistisk bearbejdning</i>
- <i>Lukkede spørgsmål</i>	- <i>Særlige citater noteret</i>

13.2.3 Kommunerne

Ved undersøgelsen af kommunernes holdning til værditabsordningen, blev der ligeledes benyttet et spørgeskema. Dette spørgeskema lagde dog op til en kvalitativ besvarelse, hvilket skulle sikre et solidt grundlag for den videre tolkning af besvarelserne. Spørgeskemaerne blev sendt per email til den vindmølleansvarlige planlægger i kommunen. For at sikre en høj svar procent, blev de udvalgte kommuner først kontaktet per telefon. Hermed kunne projektgruppen præsentere projektets formål og omfang, hvorefter respondenterne kunne takke ja til spørgeskemaet, eller afslå. Herved kunne et forholdsvist solidt besvarelsesgrundlag sikres på forhånd. (Se bilag C)

- <i>Kvalitative interviews</i>	- <i>Åbne spørgsmål</i>
- <i>Få udvalgte respondenter</i>	

14 Analyse 1 - Naboers og opstilleres holdning til værditabsordningen

Følgende analyse har til formål, at undersøge og behandle naboers og opstillers holdning til værditabsordningens forskellige elementer. Analysen tager udgangspunkt i besvarelserne fra de foretagne interviews, beskrevet i afsnit 13 *Metode - Analyser*. Analysen er opdelt i ni forskellige afsnit, som hver især tager udgangspunkt i et eller flere konkrete spørgsmål fra interviewene. Hvert afsnit udgør en undersøgelse af et konkret spørgsmål, hvorefter besvarelsen behandles og analyseres. Formålet med analysens behandling af de opnåede besvarelser er, at besvare Arbejdsspørgsmål 1 og 2, for herved at danne et overblik over naboernes og opstillernes holdning til værditabsordningen.

Arbejdsspørgsmål 1: *værditabsordningen som princip i miljøretten er noget omtvistet – både af jurister og vindmøllefagfolk. Hvordan opfattes den af dem ordninaen er til for – naboerne?*

Arbejdsspørgsmål 2: *Hvordan fungerer ordningen i praksis – set fra opstiller og naboer? Er der sammenhæng mellem dette og lovens intentioner?*

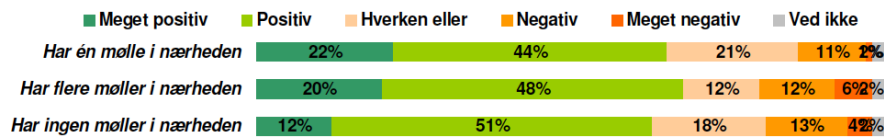
Den konkrete besvarelse af arbejdsspørgsmålene vil være at finde i et samlet afsnit 14.10 *Besvarelse af arbejdsspørgsmål 1 og 2*. Ønsket er at kunne konkludere, hvilken betydning de enkelte elementer i værditabsordningen i realiteten har af betydning for VE-lovens formål. Ud fra dette skal det være muligt, at lave en helhedsvurdering af værditabsordningens anvendelse i praksis.

14.1 Den generelle holdning til vindmøller

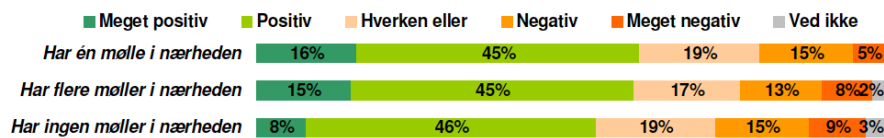
Generelt er holdningen til og stemningen omkring vindmøller ret positiv i Danmark. Der er lavet en række undersøgelser, der dokumenterer dette mere eller mindre¹²⁹. Samtidig har Danmark været foregangsland indenfor elproducerende vindmøller lige siden Tvindmøllen sidst i 1970'erne med sin drift gjorde opmærksom på, at der var et reelt alternativ til kulkraft og især atomkraft, som var på den politiske dagsorden i årene inden da. Opbakningen kommer til udtryk i en række undersøgelser lavet de senere år. En Gallupundersøgelse fra april 2007 (baseret på 1.449 interviews) viser en stor opbakning til vindmøller. 50 % af befolkningen mener, at vi skal op på 50 % vindkraft til dækning af elforbruget, hvilket svarer til målet med det seneste energiforlig fra marts 2012. I en senere Megafon-undersøgelse fra 2009 er opbakningen oppe på 62 % for 50 % eller højere andel af vindkraft i elforsyningen. Omkring 90 % mener i det hele taget, at andelen skal forøges i forhold til niveauet på daværende tidspunkt. To Megafonundersøgelser fra henholdsvis august 2009 (se Figur 14.2) og februar 2011 viser den samme høje tilslutning til vindkraft. Undersøgelsen har endvidere spurgt ind til hvorvidt der skal opstilles flere vindmøller på land, hvilket 65 % er enige i. Specielt er det markant i Gallupundersøgelsen, at især de mennesker der i forvejen bor tæt på eksisterende vindmøller er positive overfor fortsat opstilling. Andelen er kun minimalt lavere end dem, der er positive generelt overfor vindmøller på 100-150 meters højde.

¹²⁹ (Danmarks Vindmølleforening, 2011)

Sp. 4 Der er planer om at opstille 100-150 meter høje og meget effektive vindmøller på land. Hvad er din holdning til det ?

Sp. 5 Der er planer om at opstille 100-150 meter høje vindmøller i dit lokalområde i fremtiden. Hvad er din holdning til det ?

Figur 14.1: Holdninger til større vindmøller på land i respondentens lokalområde. Kilde: Gallup, 2007.

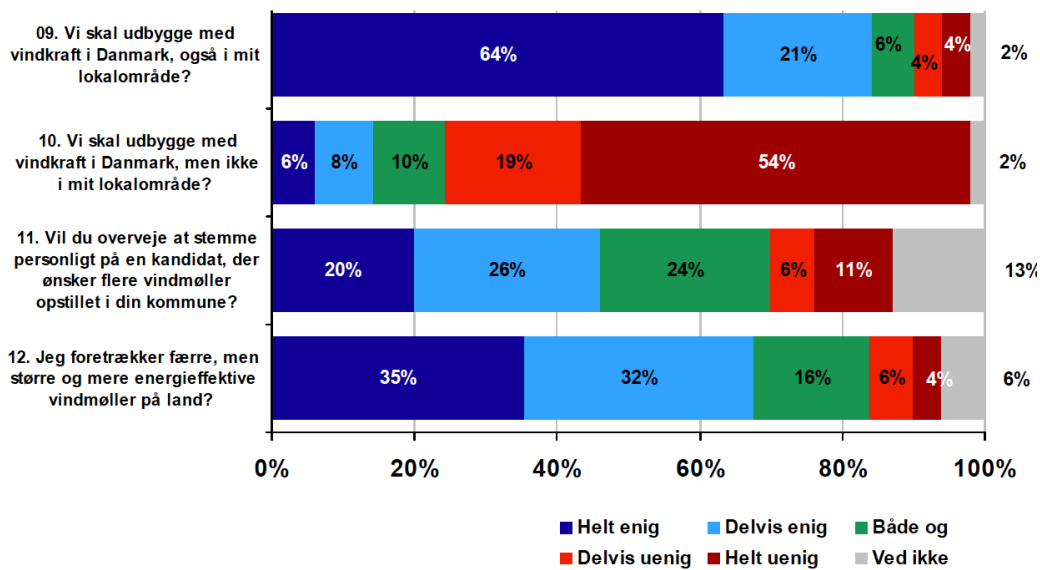
Dette virker ganske paradoksalt i forhold til, at antallet af protestgrupper mod kæmpevindmøller på det nærmeste er eksploderet det seneste år¹³⁰. En række faktorer har været medvirkende til at øge fokus og dermed antallet af protestgrupper. VE-loven i sig selv og den tilhørende udbygning af vindmøllekapaciteten har ganske vist øget fokus på installering af nyere og større vindmøller, hvilket kan have været med til at forøge den opmærksomhed, der er på disse kæmpevindmøller og de eventuelle gener, som de måtte give anledning til. En række specielle projekter, herunder især Kappel og Østerild, har gjort opmærksom på, hvor store disse møller er¹³¹, og der har i disse sager været stor og organiseret modstand. Desuden har der de seneste par år været øget fokus på den lavfrekvente støj fra vindmøller. På trods af at der i efteråret kom en nye grænseværdier for lavfrekvent støj¹³², hvor der blev sat grænseværdier for den lavfrekvente støj, så er diskussionen om denne endnu ikke døet hen¹³³. Alle disse faktorer har givetvis medvirket til at øge antallet af protestgrupper. Desuden har disse fået et fælles talerør i Foreningen Naboer til kæmpevindmøller og hjemmesiden www.stilhed.eu, der samler alle protestforeningerne og nyheder på vindmølleområdet. Det skal derfor ikke kunne afvises, at en tilsvarende undersøgelse i dag, fire år senere, ikke ville give helt det samme billede af den generelle holdning. Nedenstående figur viser en undersøgelse foretaget af Megafon i 2009 vedr. vindkraft og som supplerer den førnævnte Gallupundersøgelse.

¹³⁰ Antallet af protestgrupper er 161 (maj 2012) hvilket er over en tredobling siden marts 2011 ifølge Landsforeningen Naboer til kæmpevindmøller.

¹³¹ Begge projekter omhandler teststationer for havvindmøller, hvilket gør at disse er endnu højere, da rotordiameteren er noget større end for landvindmøller. Derudover har der været særlige ting i de to projekter; ved Kappel har utilfredsheden bl.a. handlet om et par tilhørende lysmarkeringsmaster og ved Østerild er det primært placeringen i en naturpark, der har bragt sindene i oprør.

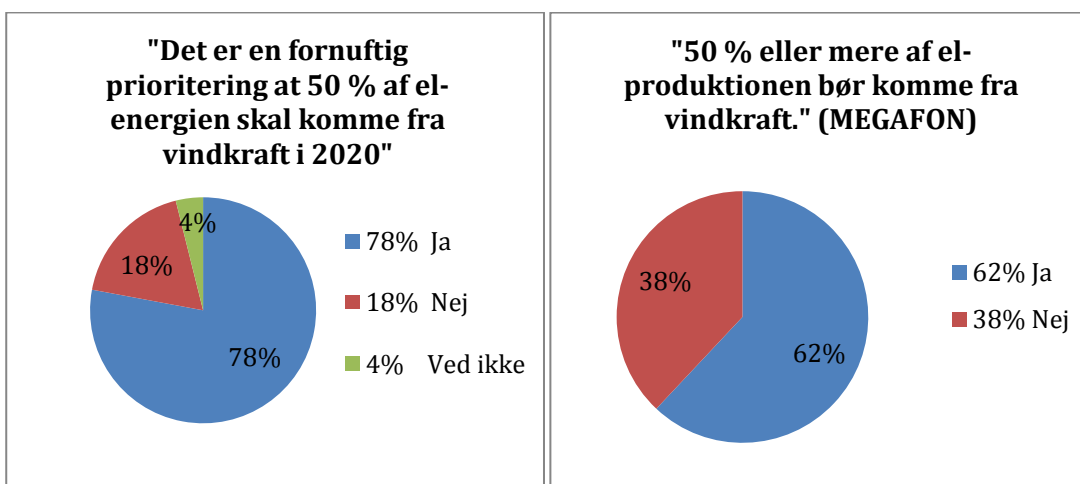
¹³² (BEK nr. 1284, 2011)

¹³³ Nogle mener at de nye støjgrænser intet ændrer og der sås tvivl om den målemetode, der lægger til grund for Miljøstyrelsens grænseværdier (Beiter, 2011).

Figur 14.2: Udsagn om vindkraft i Danmark. Kilde: Megafon 2009

Undersøgelsen viser, at langt de fleste ønsker at der skal udbygges med vindkraft, selvom det bliver i deres lokalområde. Det fremgår dog ikke af konteksten hvordan "lokalområde" skal defineres, hvilket betyder, at respondenterne ikke nødvendigvis er indstillede på at blive umiddelbare naboer til en vindmølle. Undersøgelsen omfatter 1052 respondenter. Hvis der er tale om et almindeligt repræsentativt udsnit af befolkningen vil langt den overvejende andel af disse aldrig have mulighed for at blive naboer til vindmøller, hvilket givetvis afspejler sig i besvarelsen. Modsat Gallupundersøgelsen, så inddrages respondenterne ikke i kategorier alt efter om de i forvejen er vindmøllernaboer. Derved skal besvarelsen læses med forsigtighed. Dansk vindmølleforening vælger dog at tolke den som, at der direkte er stor lokal opbakning til vindmøller, hvilket en række projekter under VE-loven på det kraftigste må siges at tilbagevise. Gallupundersøgelsen skelner ligeledes ikke mellem direkte naboer og folk der angiver at have vindmøller i lokalområdet. Tilsvarende viser dette projekts naboundersøgelse generel opbakning til vindkraft. Her er vel og mærke tale om folk, der har eller får vindmøller tæt ind på livet som naboer¹³⁴.

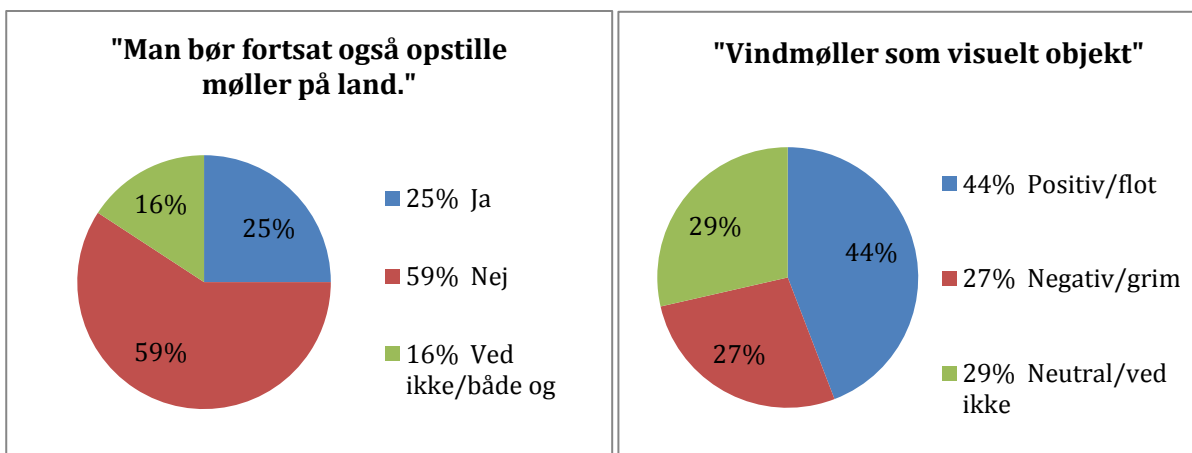
Figur 14.3: Projektets undersøgelse af holdningen til Danmarks energiprioritering.

Figur 14.4: MEGAFON-undersøgelse af holdningen til Danmarks energiprioritering

¹³⁴ Ved Kappel er placeret 24 ældre møller som skal tages ned, så selvom projektet er aflyst er naboerne bekendt med at bo i nærheden af vindmøller.

Blandt de adspurgte mener ca. $\frac{3}{4}$, at det er fornuftigt, at Danmark i 2020 er forsynet med vindkraft i en grad, der svarer til 50 % af den danske el-energi. Det svarer altså mere eller mindre til den politiske målsætning i det netop indgåede energiforlig, og dermed en langt højere andel end da der blev spurgt om det samme i 2009 jf. ovenstående Megafon-undersøgelse. Det kan skyldes energiforliget, hvor det netop har været et af hovedforhandlingspunkterne, hvorved det har fyldt meget i den offentlige debat.

Af de adspurgte, der ikke ønsker en så høj andel, angives alternative muligheder primært ud fra en begrundelse om, at det er væsentligt at satse på forskellige energiformer. Ikke alle æg skal lægges i én kurv. Der er endvidere stor forskel på, hvordan de adspurgte ser på det i forhold til, hvordan deres eget lokale projekt er faldet ud/hvilket stadie det er i. I Døstrup hvor møllerne netop er kommet i drift (januar 2012) er der noget større skepsis overfor vindenergimålene end der er ved Kappel (aflyst projekt) og Widex (enkelstående mølle, der reelt ikke betyder noget i den samlede energiforsyning i Danmark). Naboerne i de to vestjyske projekter, Lindum og Ejsing, er ligeledes ret positive overfor målsætningen, hvilket antageligvis, under alle omstændigheder, har noget at gøre med den generelle tilgang til vindmøller i den del af landet¹³⁵. Ligeledes er folk omkring Mintebjerg i Sønderborg kommune ret positive, hvilket muligvis kan relatere direkte til Sønderborg kommunes mål om at blive CO2-neutral i 2029¹³⁶, hvorved der er megen fokus på nødvendigheden i denne kommune. I besvarelsene fra Døstrup tyder noget på, at holdningen afspejler de oplevelser naboerne har med de oplevede gener fra møllerne. Det viser sig nemlig, at størstedelen af dem som ikke synes energi-satsningen er en god ide, ligeledes har svaret, at de oplevede gener fra møllerne er større end forventet jf. af snit 14.7 *Gener fra vindmøllerne*. Samlet set er der dog tale om et markant ja til at vindenergi skal have den prioritering den har i det vedtagne energiforlig, hvilket, da besvarelsene netop kommer fra dem der skal leve med de eventuelle gener, der er fra møllerne, i den grad er en blåstempling af vindkraft som energikilde.

Figur 14.5: Man bør fortsat også opstille møller på land.

Figur 14.6: Vindmøller som visuelt objekt.

Når det kommer til prioriteringen mellem landvindmøller og havvindmøller er svaret næsten lige så entydigt fra naboerne (Se bilag *Excel - Statistik over alle besvarelser fra interview med naboer* på vedlagte CD-rom) Forudsætningen for besvarelsen har ikke været, hvorvidt det er en nødvendighed fortsat at opstille vindmøller på land for at nå de fastsatte politiske mål, men blot at det er væsentligt dyrere at opstille til havs, hvor man til gengæld ikke generer nogen. Det er det nemme og oplagte valg, da generne ved møllerne netop ser ud til at være det primære argument imod. I henhold til denne problemstilling er især besvarelsene fra Widex entydige. Alle adspurgte er enige i, at der ikke fortsat skal opstilles landvindmøller. Det kan måske relateres til det særlige for Widex-møllen, at den først og fremmest er opstillet som en del af en privat virksomhedens grønne profil, og derfor ikke opfattes som en nødvendighed i den samlede offentlige energiforsyning. Møllen kan derved i en eller

¹³⁵ En respondent ved Ejsing nævnte specifikt, at han fra en bakketop nær ved kunne tælle 52 vindmøller horisonten rundt.

¹³⁶ www.projektzero.dk

anden grad opfattes som samfundsmæssig nyttesløs. Modsat Widex-naboerne er de vestjyske noget mere indstillede overfor vindmøller på land. Igen er resultat af at vindmøller generelt er en dominerende faktor i det vestjyske landskab.

Samlet set angiver de adspurgte, der uddyber deres svar, at de ønsker at vindmøller skal opstilles, hvor de ikke generer, og en del angiver specifikt, at en placering langs motorveje er en oplagt mulighed¹³⁷.

Da de adspurgte naboer blev bedt om at redegøre for, hvordan de opfatter vindmøller, er langt de fleste positive i deres beskrivelser af møller som visuelt opfattet objekt. Hele 44% af de adspurgte er positivt indstillet overfor vindmøllen som teknisk konstruktion og visuelt objekt. Denne besvarelse står i stor kontrast til tidligere besvarelse, hvor 59% bestemte ikke ønsker vindmøllerne opsat på land.

Det leder til at konkludere, at møllernes visuelle fremtræden er mindre væsentlig for naboerne i forhold til de øvrige gener, der måtte være i form af lyd- og skyggegener. Det siger ganske vist ikke noget om, hvordan de opfatter møllernes dominans af landskabet, hvilket er en anden faktor end det isolerede indtryk af konstruktionen en vindmølle.

Som opsamling kan det konkluderes, at der er massiv opbakning til vindmøller og vindenergi, om end langt de fleste angiver at de helst så vindmøllerne placeret på steder, hvor de ikke generer naboer; på havet eller eksempelvis langs motorveje. Ingen af delene må siges at være overraskende, men det er dog en væsentlig pointe i denne sammenhæng, at det handler om folk, der er eller bliver naboer til vindmøller. Deres holdning bør derfor kunne tillægges større vægt end et generelt udvalgt udsnit af befolkningen.

14.2 Den principielle holdning til værditabsordningen

Værditabsordningen må siges at have skabt en betydelig mængde debat omkring dens principielle tilstedeværelse. De mange holdningskonflikter er rettet imod, hvorvidt værditabsordningen er juridisk fornuftigt konstrueret, og hvorvidt den er i strid med eksisterende lovprincipper. Den politiske beslutning bag ordningen bygger på et retfærdighedsprincip som Dansk Folkeparti fik præsenteret som nødvendigt for naboer til vindmøller. Som nævnt er der dog delte meninger og den principielle holdning til ordningen er ligeledes delt mellem opstilleren og naboerne.

14.2.1 Opstillernes principielle holdning til værditabsordningen

Ikke overraskende er de danske vindmølleopstillere generelt imod værditabsordningen. Både i den oprindelige høringsrunde i forbindelse med VE-lovens vedtagelse og i evalueringen af loven fra 2011, blev ordningen voldsomt kritiseret af Danmarks vindmølleforening og Vindmølleindustrien:

"Ordningen bør afskaffes af principielle grunde og fordi den skader vindmølleplanlægningen mere end den gavner.

Den er ulogisk, usaglig og urimelig. Ordningen er skarpt kritiseret af flere juridiske eksperter pga. misvisende juridiske begreber. Hidtidige afgørelser har vist sig tilfældige og uigennemskuelige."¹³⁸

Siden evalueringen blev præsenteret i juni 2011 er mange nye afgørelser blev truffet, og grundlaget for de klare udmeldinger kan have ændret sig. Den generelle holdning til værditabsordningen forbliver ret så entydig, idet de adspurgte opstillere stadig lægger stor afstand til ordningens principielle værdi og juridiske konstruktion. Som det bliver beskrevet i afsnit 14.2 *Den principielle holdning til værditabsordningen*, så er mange juridiske eksperter bekymrede over ordningens indflydelse på den privatretlige og offentligretlige regulering. Ligeledes er der stor

¹³⁷ Dette svarer til det resultat en arbejdsgruppe vedr. vindmøllers afstand til infrastrukturanlæg er kommet frem til i efteråret 2011. I 2011 sænkede vejdirektoratet mindstekravet for afstande til 1,7*møllehøjde fra 4*møllehøjde.

Arbejdsgruppen ender med at konkludere at afstandskravet kan sænkes til 1*møllehøjde, med forbehold for særlige forhold i zonen op til 1,7*møllehøjde.

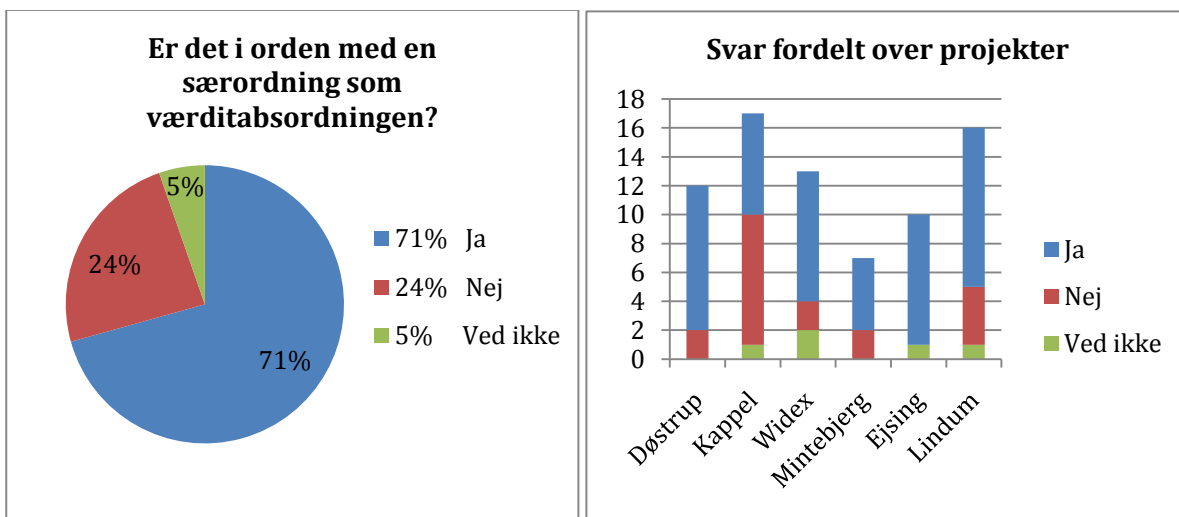
¹³⁸ (Klima- og Energiministeriet, 2011)

skepsis blandt eksperter over, om der overhovedet er behov for en særordning. Den samme skepsis er til at spore i interviewene med opstillerne. Fem ud af de seks adspurgte sætter ligeledes spørgsmålstegn ved, hvorfor der skal være en særordning for netop naboer til vindmøller, når naboer til andre tekniske anlæg "kun" er sikret igennem den almindelige naboret.

Selv om holdningen til ordningen blandt opstillerne principielt ikke har ændret sig siden dens indførelse lader flere af dem til at have erkendt at den er kommet for at blive. Den umiddelbare forklaring på den store modstand til ordningen og grundtanken bag, skal findes i deres kritiske udtalelser om denne type af "særordning". Vindmølleopstillerne finder det urimeligt, at denne ordning kun rammer netop deres erhverv, hvorimod andre tekniske anlæg fortsat "kun" bliver reguleret af den almindelige naboret. De ser altså den offentligretlige og privatretlige regulering som en mere optimal løsning. I disse tilfælde er det dog svært at tolke, hvorvidt opstillerne taler ud fra et nabo- og miljøretligt synspunkt, eller om det blot er en økonomisk holdning dannet ud fra den mest profitable løsningsmodel.

14.2.2 Naboernes principielle holdning til værditabsordningen

Da det er naboernes holdning til loven, som i sidste ende kan få indflydelse på ordningens anvendelse, er det nødvendigt at undersøge deres principielle holdning til den.

Figur 14.7: Er det i orden med en særordning som værditabsordningen?

Figur 14.8: Svar fordelt over projekter

Efter en kort introduktion til værditabsordningen og dens særrolle i dansk miljøret, blev naboerne spurgt om, hvad de egentlig synes om sådan en type særordning. Svaret er ret klart. 71 % af de adspurgte synes, at det er helt i orden, at der findes en særordning for naboer til vindmøller. På samme måde som opstillerne er skeptiske overfor en ordning som kun rammer netop deres erhverv, er naboerne ligeledes skeptiske overfor et generende teknisk anlæg, som netop kun rammer deres ejendom. Derfor føler naboerne, at det kun er naturligt med en ordning, som sikrer dem. Dette kan tolkes sådan, at naboerne har svært ved at relatere deres situation til andre lignende situationer. Nej-sigerne er over en bred kam solidariske med andre naboer til tekniske anlæg og angiver at der også bør være tilsvarende ordninger for dem. Ingen har, for så vidt at de har uddybet svaret, nævnt de juridiske overvejelser omkring ordningen i forhold til den offentligretlige regulering.

En anden væsentlig pointe, der kan udledes af ovenstående Figur 14.7 og Figur 14.8 er, at klart den største andel af *nej*-besvarelser stammer fra det aflyste Kappel-projekt. Naboerne til Kappel-projektet blev interviewet efter at projektet blev aflyst, hvorfor naboerne ikke længere har udsigt til et kommende testcenter for

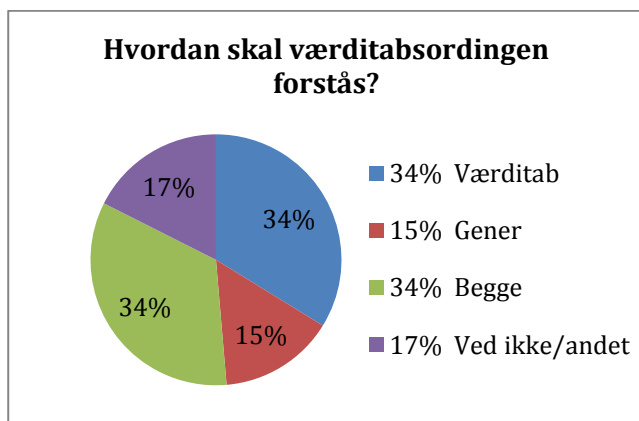
vindmøller¹³⁹. Af den grund er det en smule påfaldende, at over halvdelen af de adspurgte fra Kappel svarer nej, hvilket svarer til ca. 50% af de samlede *nej*-besvarelser. Det er derfor nærliggende, at drage en konklusion, der bygger på naboernes nylige lettelse over projektets aflysning. Dette er blot et tydeligt bevis på, at det er umådeligt svært at lave regler for noget så komplekst, når det i bund og grund handler om følelser. Når en lodsejer pludselig står overfor en snarlig udefrakommende gene, så overtager bekymringerne og frygten for det "ukendte". Naboerne til Kappel-projektet kan derimod godt se problemstillingen ved at have en særordning kun for naboer til vindmøller, da generne bør reguleres efter de samme principper uanset hvad kilden nu end måtte være. Denne holdning til værditabsordningen er svær at få øje på hos naboerne til de andre projekter, hvilket kan skyldes deres bekymringer for de kommende møller, eller hvis de føler sig voldsomt generet af de allerede opstillede møller.

14.3 Hvordan forstås værditabsordningen?

Der er forskellige holdninger til hvordan værditabsordningen skal forstås. Der kan i princippet ikke være tvivl om hvorledes den bør forstås i henhold til loven, men det kan være naturligt at blande begreberne sammen og misforstå det oprindelige formål med loven, jf. § 6, stk. 1.

§ 6. *Den, der ved opstilling af en eller flere vindmøller forårsager et værditab på fast ejendom, skal betale herfor, jf. dog stk. 2 og 3.¹⁴⁰*

Derfor er det væsentligt for analysens formål, at undersøge hvordan naboerne egentlig forstår værditabsordningens retlige og praktiske elementer. Særligt er det vigtigt at undersøge, hvorvidt værditabsordningen skal forstås som en erstatning for værditabet den pågældende ejendom lider, eller for de gener vindmøllen er skyld i. Begreberne kan nemt blandes sammen, da det netop er generne, der gør at ejendommen lider værditab.

Figur 14.9: Hvordan skal værditabsordningen forstås?

Som Figur 14.9 viser, så er det ikke entydigt, hvorledes værditabsordningen opfattes blandt naboerne til vindmølleprojekterne. Det er et mindretal, der helt konkret forstår erstatningen som værditaberstatning, mens omkring halvdelen forstår det som geneerstatning eller en kombination af gene- og værditaberstatning. De forskellige forståelser kan bunde i, hvad folk selv har gjort for at sætte sig ind i tingene. Der er næppe nogen tvivl om, at opstillerne generelt har redegjort nøgternt for ordningen med fokus på værditabet, da disse ikke kan have nogen som helst interesse i at fokusere på eventuelle gener fra de opstillede vindmøller. Et par af de adspurgte

¹³⁹ Natur- og Miljøklagenævnet har efterfølgende (kendelse fra den 28/3-2012) afvist alle klager over den kommunale beslutningsproces vedr. Kappel, som forsøgsområde for vindmøller. Der står derfor åbent for andre at opstille vindmøller ved Kappel. (Natur- og Miljøklagenævnet, 2012)

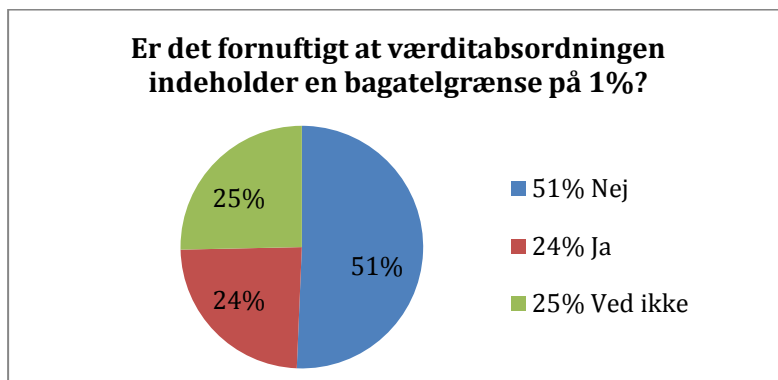
¹⁴⁰ (LBKG nr. 1074, 2011)

naboer påpeger, at det umuligt kan være det reelle værditab, der erstattes (at beløbet er for lavt), hvilket betyder at det må være noget andet end værditabsersstatning.

Det er bekymrende at naboerne ikke har fuld forståelse for ordningen. Hvis værditabsordningen skal fungere efter det oprindelige formål, er det især vigtigt, at naboerne har forstået præcis hvad værditabsersstatningen dækker og hvad forskellen er på denne og de eventuelle naboretlige krav de kan gøre gældende i et privat søgsmål. Netop princippet om, at det er ejendommens værdinedgang, der dækkes, er central for forståelsen af værditabsordningen i forhold til den almindelige naboret, efter hvilken det er generne, der skal kompenseres. En misforståelse af hvad værditabsordningen egentlig dækker, kan også gøre det svært at forstå ordningen som en særordning, der kun gælder vindmøller, da der jo også er gener fra andre typer af tekniske anlæg. På trods af at opstillerne kun har interesse i at sikre, at naboerne har forstået ordningens formål, så er det i princippet det eneste sted man kan forbedre kvaliteten af informationen. I henhold til VE-lovens § 9 er det opstiller, der orienterer om ordningen. Da opstilleres interesse i at henlede opmærksomheden på muligheden for at søge erstatningen efter naboretlige principper naturligt kan ligge på et meget lille sted, kunne det måske give anledning til at overveje, om det er den rigtige løsning at opstiller varetager denne orientering. I henhold til værditabsordningen er opstilleres interesser ligeledes, at minimere tabet på den forretning vindmøllerne udgør. Udbetalt værditabsersstatning går direkte fra opstillerens profit. Der er dermed flere grunde til at overveje, om opstiller bør varetage dette, eller om dette ikke bør ske af en neutral person; eksempel en myndighedsrepræsentant. Dette kan være med til at sikre en mere klar forståelse af ordningen og forskellen til naboretten.

14.3.1 "1%-reglen"

1%-reglen indebærer ligeledes et forståelsesproblem blandt naboerne. Mange af de adspurgte giver udtryk for at den er uretfærdig. En stor del af dem angiver konkrete eksempler på naboer som netop ikke har fået erstatning pga. 1%-reglen, da deres ejendom er værdifuld.

14.10: Er det fornuftigt at værditabsordningen indeholder en bagatelgrænse på 1%?

Især naboerne til vindmøllerne i Døstrup er skeptiske overfor reglen, og disse henviser alle til en bestemt ejendom (Døstrup, Finderupvej 31). Dette er en landbrugsejendom på lidt over 100 ha primært baseret på økologisk drift. Ejendommen ligger indenfor seks gange møllehøjde, men værditabet vurderes til at være tvivlsomt. Taksationsmyndighedens kendelse angiver, at møllen ikke giver værditab på driften, da det ikke er dokumenteret, at køer generes af vindmøller i drift, og der ikke er gener på boligdelen af ejendommen. Taksationsmyndigheden vurderer, at det næppe har indflydelse på ejendommen handelsværdi, da en køber vil vurdere den ud fra en erhvervsøkonomisk betragtning – ikke under særlig hensyntagen til de herlighedsmæssige værdier, der måtte være forbundet med ejendommen. Naboerne angiver i deres begrundelse for, hvorfor ejeren burde være tildelt erstatning, at denne er generet mindst lige så meget som andre naboer pga. den tætte beliggenhed. Dette er med til at indikere, at naboerne ikke har forståelse for værditabsordningen konkrete formål – at erstatte værditabet i en salgssituation. Deres harme bygger på opfattelsen af, at det er en

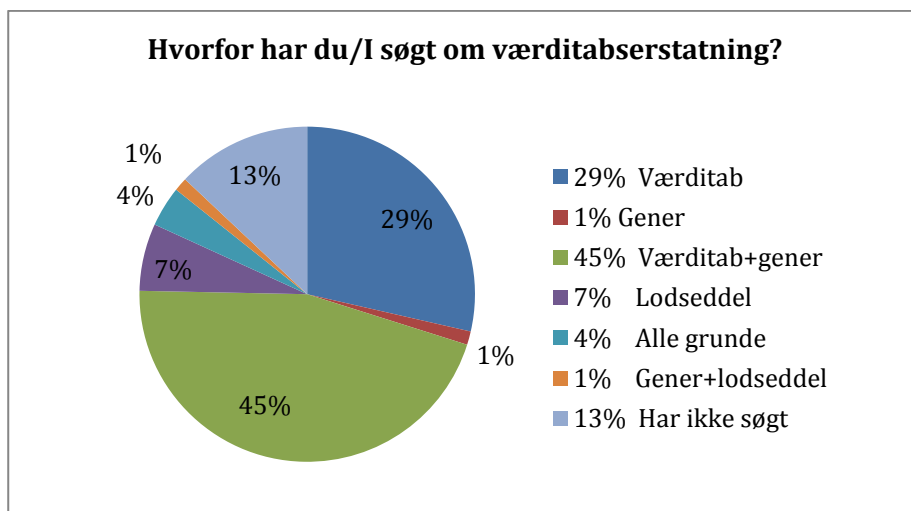
geneerstatning. En lignende betragtning kunne gøres gældende i Kappelprojektet, hvor flere henviser til en lokal landmænd, der falder for bagatelgrænsen. Samlet set er der kun ti af de 38, der siger nej til 1%-reglen, som angiver, at værditabsordningen er en erstatning for værditab.

En opstiller påpeger, at det bør være umuligt at fastsætte et værditab på 25.000kr på en ejendom til 3.000.000kr. Det svarer til, at der for nylig er sat et nyt køkken i huset. Opstillerens fornemmelse var, at erstatninger i den størrelsesorden er for at sikre accept af ordningen. Hans pointe understreges eksempelvis af det man jævnligt kan opleve i udsendelsen "Hammerslag", hvor forskellige ejendomsmæglere skal vurdere en ejendoms salgspris. De forskellige bud ligger oftest noget mere end få procent fra hinanden¹⁴¹.

Den store overvægt af naboer, der ikke finder 1%-reglen fornuftig er et problem for selve værditabsordningen. Det kan altid diskuteres, hvorledes 1%-reglen er juridisk fornuftig, men ikke desto mindre er den skyld i en række opfattelser om forskelsbehandling, hvilket skaber en unødvendig usikkerhed blandt naboerne. Den negative indstilling overfor reglen, skyldes naboernes tydelige misforståelse af ordningens formål. Det kunne antages at naboernes indstilling overfor 1%-reglen ville ændre sig, hvis det blev gjort klart, at erstatningen alene gives for ejendommens værditab. Af den grund er det ikke sikkert, at det er selve 1%-reglen der bør ændres, men derimod informationsniveauet overfor naboerne.

14.4 Begrundelse for ansøgning om værditabs erstatning

I princippet burde der kun være en enkelt begrundelse for, hvorfor man søger værditabs erstatning, men i praksis søger folk af flere grunde. Naboerne blev bedt om at angive deres svar indenfor bestemte kategorier: Fordi deres ejendom ville lide værditab, fordi de ville have erstatning for eventuelle gener fra møllerne, fordi det er en mulighed at søge eller en kombination af de tre begrundelser (Se vedlagte spørgeskema som bilag F).

Figur 14.11: Hvorfor har du/I søgt om værditabs erstatning?

Langt hovedparten angiver, at værditabet er en del af årsagen til værditabsanmeldelsen. De fleste af disse angiver desuden, at de har søgt for at få erstatning for gener. Det er endnu et udtryk for, at folk sætter lighedstegn mellem værditab og gener. Til trods for at en stor andel angiver, at værditabsordningen skal opfattes, som erstatning for gener jf. Figur 14.11, er der kun en enkelt, der angiver dette som den eneste årsag til ansøgningen. Årsagen skal givetvis findes i den måde spørgsmålet blev stillet på. Hvis der i stedet var blevet spurgt til, hvad der var den primære årsag til ansøgningen ville svarene givetvis have faldet anderledes ud.

¹⁴¹ Det ses tilsvarende af de nylige kendelser vedr. værditabsordningen, der er afsagt ved byretterne i Holstebro og Herning. Der er også her forskel på de vurderinger Taksationsmyndighedens sagkyndige har afgivet, og dem fra syn og skøn, se afsnit 11 Kendelser i byretssager vedr. værditabs erstatning

Flere af de adspurgte opstillere omtaler muligheden for at søge værditabsersstatning som en "lodseddel" forstået således, at hvis man bor indenfor seks gange møllehøjde kan man jo ligeså godt søge, da det er gratis. Der er intet at tabe, men derimod en vis chance for gevinst. Fem adspurgte naboer angiver, at de udelukkende har søgt, fordi det var en mulighed, og dermed den "lodseddel" som flere opstillere refererer til. To af disse bor endda udenfor den gebyrfri afgrænsning, hvilket gør, at de har betalt 4000kr for deres lodseddel. At de har valgt at lægge gebyret tyder på at de har følt sig sikre på at de ville blive tildelt erstatning, selvom de angiver, at de ikke havde forventning til erstatningens størrelse. Den tredjes ejendom ligger 1400m fra den mulige nærmeste mølle i Kappel, og han var i øvrigt selv ejer af en 225kw-mølle, hvilket antyder en, som udgangspunkt, positiv holdning til vindmøller.

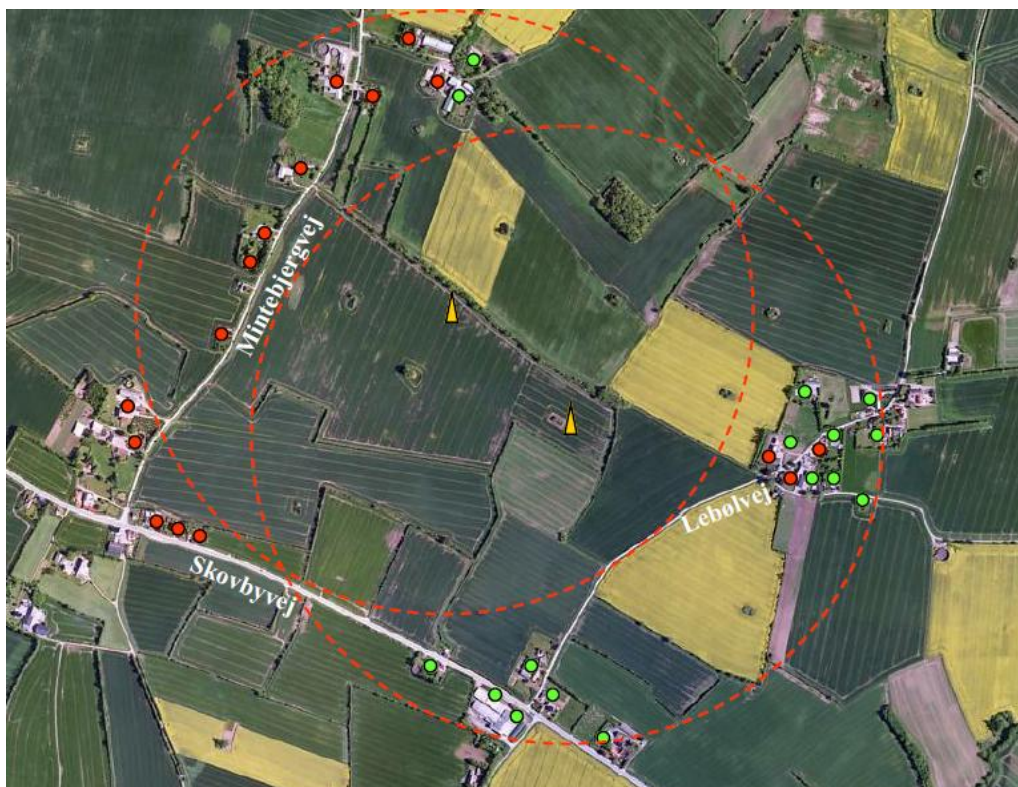
14.4.1 Ejere der ikke har søgt

I alle projekter er der lodsejere indenfor de seks gange møllehøjde, der ikke har ansøgt på trods af den "gratis" mulighed. Dette er naturligvis i overensstemmelse med ordningens udgangspunkt – at man skal have værditabet erstattet, hvis man vurderer at vindmøllerne vil afstedkomme værditab på ens ejendom. Det er dog meget forskelligt fra projekt til projekt, hvor stort et antal, der har afstået fra en anmeldelse.

Projekt	Antal anmeldelser	Antal boliger indenfor seks gange møllehøjde, der ikke har søgt
Døstrup	17	3
Kappel	54	2
Mintebjerg	16	16
Widex	25	1
Vildbjerg	6	2
Lindum	21	8
Ejsing	13	4

Tablet 15: Antal anmeldelser sammenlignet med antal boliger inden for seks gange møllehøjde, som ikke har søgt.

Mintebjerg skiller sig markant ud på listen, da et stort antal naboer inden for seks gange møllehøjde ikke har anmeldt krav. En forsigtig antagelse kan være, at de lokale bekendtskaber og familierelationer i den pågældende landsby eller landevej, er afgørende for, hvor mange der søger det pågældende sted. Til at støtte den påstand, henvises der til nedenstående kort.

Figur 14.12: Kort over ejendomme der har anmeldt krav (røde prikker), samt alle ejendomme inden for 900m som ikke har anmeldt krav (grønne prikker).

På kortet ses det tydeligt, at størstedelen af alle naboerne på Mintebjergvej har anmeldt krav. Under telefonsamtalen med en af naboerne på Mintebjergvej, blev der givet udtryk for, at naboerne havde diskuteret det hele i fællesskab, og fået en fælles repræsentant til at stå for alt det praktiske. I modsætning til naboerne på Mintebjergvej, er der kun tre adskilte anmeldelser fra Lebølvej og tre fra Skovbyvej. De tre ejendomme på skovbyvej er naboer, dog uden for de seks gange møllehøjde, hvorimod de ni resterende ejendomme inden for seks gange møllehøjde, ikke har anmeldt krav. Dette kunne tyde på, at de tre naboer har haft en fælles dialog omkring værditabsordningen. Det er umiddelbart problematisk at konkludere noget ud fra Mintebjerg alene, men det tyder på at et organiseret fællesskab kan belyse og dermed forstå værditabsordningen og dens muligheder bedre, end hvad de enkelte lodsejere er i stand til på egen hånd.

Vej v. Mintebjerg	Antal anmeldelser	Antal boliger inden for seks gange møllehøjde, der ikke har søgt
Mintejergvej	10	2
Lebølvej	3	8
Skovbyvej	3	6

Tablet 16: Antal anmeldelser sammenlignet med antal boliger inden for seks gange møllehøjde, som ikke har søgt.

På den anden side kan det være, at de enkelte naboer og landsbyfællesskaber rent faktisk har diskuteret værditabsordningen, men i fællesskab besluttet ikke at søge, da der ikke er forventninger om, at møllen kommer til at genere. To af de adspurgte fra Mintebjerg angiver, at de ikke forventer gener fra møllerne. Ved Mintebjerg er opstiller en af de lokale landmænd, der selv bor i nærheden (dog ikke inden for seks gange møllehøjde), hvilket kan indikere en tættere relation mellem opstiller og naboer end i andre sager. Naboerne kan med andre ord have ønsket ikke, at ville genere opstiller ved at kræve erstatning.

Ved Døstrup er der kun tale om en enkelt respondent, som dog havde søgt i første omgang, men som efterfølgende trak sin anmeldelse tilbage fordi "*man skal ikke stå i vejen for fremskridtet*". Ved Kappel er der fem lodsejere, der ikke har søgt. To af disse er ubebyggede grunde. De øvrige er en-familiehuse, men det er uvist om der er tale om sommerhuse eller helårsboliger. Det har ikke været muligt at få kontakt til disse.

Opstiller i Ejsing, Vattenfall, har forsøgt sig med forlig med naboerne. Dog uden det store held, da det kun ser ud til at en enkelt (indenfor seks gange møllehøjde) tog imod tilbuddet¹⁴².

Hermed kan det også konkluderes, at det kun er et fåtal af naboerne, der ikke søger, hvis de er berettigede til at gøre det gebyrfrit. Bekymringen om, hvorvidt man når alle ved annoncering i lokale blade som kravet er, er derved delvist ubegrundet. Det udelukker dog ikke, at der "smutter" en enkelt hist og her, som for sent eller aldrig bliver opmærksom på ordningen. Da opstiller i forvejen er forpligtet til at udarbejde oversigter over de lodsejere, der ligger indenfor seks gange møllehøjde vil det være en minimal tidsmæssig og økonomisk omkostning at kontakte disse direkte pr. brev.

Ovenstående eksempler kan derfor bruges til at konkludere, hvor svært det er at definere lodsejernes begrundelser for at søge eller ikke at søge om erstatning. Begrundelserne afhænger tydeligvis af de lokale forhold, organiserede fællesskaber osv. Ligeledes er der et mønster som tyder på, at der er forskel på andelen af anmeldelser, hvad enten der er tale om en lokal opstiller eller det handler om et større firma, der kommer udefra. Naboerne føler sig mere forpligtet overfor den opstiller de kender personligt, uagtet at de ville være berettigede til at modtage erstatning. Projektet ved Lindum, hvor det også er lokale opstillere, understreger kun delvist pointen. Det lader til at langt de fleste har søgt. En enkelt respondent udtrykte direkte at opstiller(e) opfordrede dem til at søge, hvilket givetvis er et forsøg på at opretholde det gode naboskab.

Selve princippet om at folk selv skal ansøge vil givetvis bidrage til frustrationer visse steder, hvor en lodsejer, der ikke har søgt, kan se at naboen, hvis ejendom i øvrigt er sammenlignelig, har modtaget erstatning.

Problematikken eksemplificeres tydeligt ved Widex, hvor to ejendomme henholdsvis Gl. Vassingerødvej 3 og 5 er i denne situation. Nr. 3 fik ikke søgt i tide pga. bortrejse¹⁴³, men fik ikke lov til søge efterfølgende, hvorimod naboen i nr. 5 fik 250.000 kr.

¹⁴² Vurdering foretaget på baggrund af samtaler med naboer, herunder vedkommende.

¹⁴³ Ejeren har angivet i spørgeskemaet, at dette var årsagen til den sene ansøgning, men Energinet.dk har efterfølgende afvist ansøgningen.

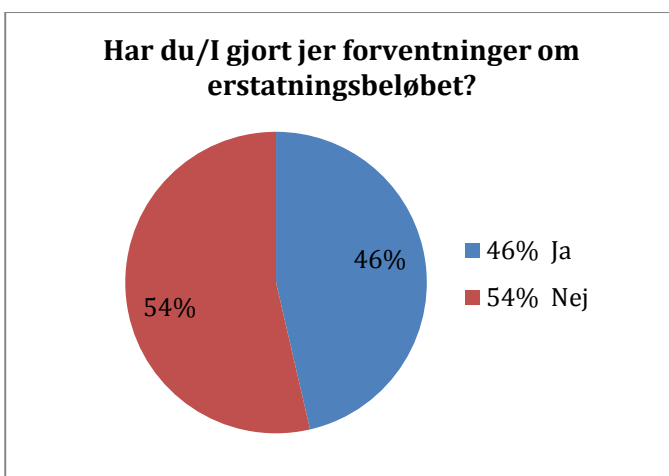

Figur 14.13: Gl. Vassingerødvej 3 og 5

Som de to ejendomme er orienteret tyder det på at nr. 3 ville være blevet tildelt erstatning i samme størrelsesorden. Af den grund kan det være fornuftigt at automatisere anmeldelsesprocessen i en vis grad. Endvidere er det tydeligt, at naboernes manglende forståelse for ordningens formål, er skyld i en række urealistiske og unødvendige anmeldelser. Igen bidrager det til en formodning om, at antallet af anmeldelser og begrundelsen herfor ville ændre sig, hvis informationsniveauet var betydeligt bedre overfor naboerne.

14.5 Forventninger til værditabsberstatningen

Idet folk anmelder krav om værditabsberstatning er der en del, der gør sig forestillinger om erstatningens størrelse. Det er interessant at afklaret dette spørgsmål, da det kan give en indikation af, hvordan naboerne egentlig forstår ordningen og muligheden for at få erstatning.

Figur 14.14: Har du/I gjort jer forventninger om erstatningsbeløbet?

Næsten halvdelen af de adspurgte har gjort sig forventninger om erstatningsbeløbet, hvilket er langt flere end dem, der angiver overfor Taksationsmyndigheden, at de har en konkret forventning. Det handler om 30 ud af de over 400 sager, for så vidt at dette fremgår af kendelserne¹⁴⁴. Det er specielt i projekterne Lønborg Hede og Quistrup, hvilket tyder på at naboerne i disse projekter har talt sammen om forventningerne. Specifikt for Quistrup har en række anmeldere i et villakvarter beliggende omkring 1800m fra nærmeste mølle modtaget rådgivning af en lokal ejendomsmægler¹⁴⁵. Udover disse to projekter er det sporadisk, hvor det sker.¹⁴⁶ Hvad angår de adspurgtes forventninger, må det siges at forventningerne overhovedet ikke står mål med de tilkendte erstatninger. Af de adspurgte angiver 38 af 43, at de mener, at erstatningen er for lav. For dem der har angivet et beløb overfor Taksationsmyndigheden ved taksationen, lever det tilkendte beløb ikke op til kravet i et eneste tilfælde. I de fleste tilfælde er disse endog langt fra hinanden. Der er altså en enorm ubalance mellem forventninger og realiteter i form af tilkendte erstatningsbeløb. Kun 11 af de 32, der angiver at have forventninger til erstatningen anfører, at de har orienteret sig i de offentliggjorte kendelser. Det må siges at være et overraskende lavt antal i betragtning af, at det er den bedste (eneste) kilde til erstatningsniveauet. Uagtet at der kan være forskelle i erstatningerne fra region til region, vil det for de fleste naboer være muligt, ud fra de beskrivelser der er i kendelserne, at kunne drage paralleller til deres egen ejendom.

En del naboer angiver, at de har konsulteret sig med en ejendomsmægler, der har givet en vurdering af værditabet – herunder den tidligere nævnte sag fra Quistrup. At ejendomsmæglerne også i den grad skyder over mål, står i kontrast til, at det er deres kollegaer¹⁴⁷ der bistår Taksationsmyndigheden og til pilotprojektet fra Orbicon, der skulle afdække erstatningsniveauet. Det må antages, at disse vurderinger foretages af lokale ejendomsmæglere. Deres interesse er under alle omstændigheder, at komme godt ud af det med anmelderen og dennes nabo, der er potentielle kommende kunder. Det udstiller under alle omstændigheder den diskussion, der angik Taksationsmyndighedens brug af en ikke-lokal sagkyndig ejendomsmægler under høringen af loven i 2008.

At forventningerne i den grad er ude af trit med de tilkendte erstatninger er så absolut en af ordningens største problemer. Selvom folk bliver tilkendt erstatning sidder de tilbage med skuffede forventninger. Denne skuffelse bidrager næppe til at de ser med mildere øjne på deres kommende nabo – vindmøllen. Samlet set kan det dermed næppe være med til at fremme opbakningen til disse. Det er derfor vigtigt, at der skabes balance mellem forventningerne og erstatningsbeløbet. Da den primære kilde er de offentliggjorte kendelser, vil det være oplagt at der i højere grad gøres opmærksom på disse, og at der eventuelt sammen med disse vises noget statistik der siger noget om hvilke kriterier der udløser erstatning med henvisninger til eksempler i kendelserne.

Modsat naboerne er der blandt opstillere en generel holdning om, at erstatningsniveauet er rimeligt i de projekter, som de enkelte har været involveret i. Nogle påpeger dog at de oplever enkelte uforståelige kendelser, hvor erstatningsbeløbet ikke umiddelbart giver mening – især i direkte sammenligning med andre naboer berørt af samme projekt. I denne sammenhæng efterlyser de en form for retningslinjer for fastsættelse af værditabet. Flere peger på, at de ser en forskel på erstatningerne alt efter hvor henne man er i Danmark – specifikt opleves at erstatningerne er højere på Sjælland end i Jylland.

¹⁴⁴ Det er ikke krav til kendelserne at dette fremgår. Kendelserne gør generelt kort redefor hvilke forhold anmelder påpeger, der bør tages i betragtning ved ansættelsen af værditabet.

¹⁴⁵ 12 naboer anmeldte og betalte gebyr på baggrund af vejledning af en ejendomsmægler. Ingen af dem blev tilkendt nogen erstatning.

¹⁴⁶ I et projekt ved Grindsted fra 2011 har 50 naboer anmeldt krav. Dette også på trods af, at det ikke ser ud til, at de ville blive tilkendt nogen form for erstatning. Projektet er senere blevet aflyst (Naturlig Energi, 2011)

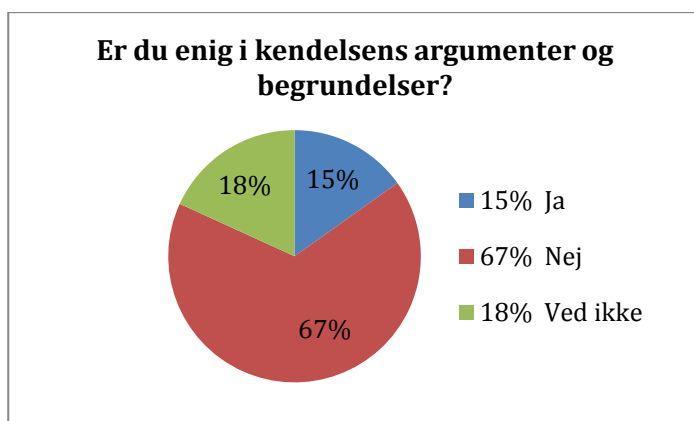
¹⁴⁷ Disse har ganske vist gennemgået et særligt kursus med henblik på specifikt at kunne vurdere værditab ved naboskab til vindmøller.

Den nævnes af flere, at en del kendelser på Sjælland har lagt et noget højt erstatningsniveau, hvilket også dokumenteres her (se Tabel 4).

Ligesom i forhold til naboerne, så er det væsentligt, at også opstillere oplever en ensartethed i kendelserne, således at man ved hvad man kan regne med – både i forhold til budgetlægning, men også i forholdet til naboerne, der givetvis kommer til at afhænge af, hvordan de føler sig behandlet. Selvom det er Taksationsmyndigheden, der afsiger kendelserne, så er det stadig opstillere, der oplever frustrationen, hvis der er en sådan.

14.6 Selve kendelserne

Et er at naboerne finder de tilkendte erstatninger lave/for lave. Noget andet er om de har været enige i selve kendelserne og de argumenter, der lægger til grund for disse. Tilsvarende kan det tænkes, at naboen mener, at kendelsen ikke dækker alle de relevante elementer, der bør vurderes i forbindelse med fastsættelsen af værditabet. Hvis naboen stiller sig uforstående overfor kendelsens indhold, er det med til at undergrave tilliden til ordningen.

Figur 14.15: Er du enig i kendelsens argumenter og begrundelser?

Undersøgelsen skal læses med det forbehold, at de adspurgte ikke lige har læst kendelsen for nylig men givetvis kun lige efter de modtog den¹⁴⁸, hvilket også afspejler sig i den store andel, der svarer "ved ikke". Derfor skal den læses med den usikkerhed, at indholdet givetvis ikke huskes i detaljer. Ikke desto mindre er holdningen ganske klar blandt respondenterne; langt flertallet er uenige i kendelsens argumenter og begrundelser. Meget få har begrundet deres besvarelse og blandt dem tegnes dog ikke noget entydigt billede af, hvad det er folk er uenige i.

En angiver at begrundelsen er tynd og direkte formuleret forkert (Kappel) og at det virker som om kendelserne blot er kopier, hvor man har ændret beløbet. Han udtaler at det var udtryk for, at man får 10 % af ejendomsværdien, hvilket han kunne genkende både fra sin egen og andres kendelser. Derfor anså han faktisk selve besigtigelsen for overflødig, da der i hans optik lå en fast takst for erstatningerne. Kritikken går i øvrigt på, at vurderingerne er ubrugelige (Widex) og at de er foretaget af en ejendomsmægler uden forståelse for de lokale forhold. Det sætter endnu en gang fokus på princippet om, at anvende ikke-lokale ejendomsmæglere. Nogle naboer oplever i hvert fald at værditabet ikke blive fastsat under hensyn til særlige lokale forhold. Spørgsmålet om hvorvidt det bør være lokale ejendomsmæglere eller ej som assisterer Taksationsmyndigheden, vil projektgruppen tage op til grundig overvejelse i afsnit 18 *Forslag til forbedringer af værditabsordningen*.

At folk ikke er enige med kendelsen udstiller også det problematiske i, at den reelt ikke kan blive prøvet ved en højere myndighed. Det efterlader folk i en situation, hvor de reelt ikke har mulighed for at lufte deres frustration

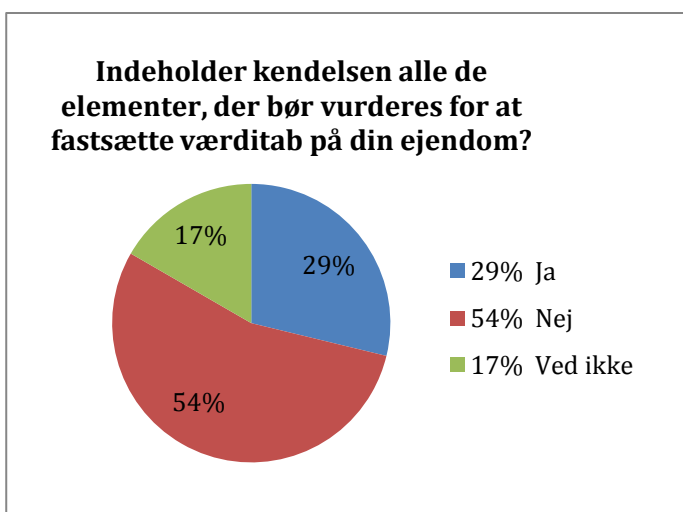
¹⁴⁸ Naboerne til Widex modtog deres kendelser i sommeren 2010.

over en uenighed ved at få den prøvet ved en højere myndighed. Udgiften til en byretsbehandling afholder ret sikkert nogen fra efterfølgende at anlægge sag¹⁴⁹.

Der bliver stillet spørgsmålstejn ved myndighedens uvildighed (Widex), hvilket antyder, at forskellen mellem opstiller og Taksationsmyndighed ikke har været tilstrækkeligt eksplicit. Dette kan skyldes forhistorien til Widex-projektet, i hvilket naboerne har følt, at kommunalbestyrelsen udelukkende har arbejdet for opstillingen af vindmøllen. Dermed kan det have været svært for dem, at adskille myndighed og opstiller. Dette understreger blot vigtigheden i, at informere naboerne tilstrækkeligt om rollefordelingen blandt Taksationsmyndigheden, opstilleren og kommunen.

14.6.1 Indholdet af kendelserne

Et er om man er enig i selve indholdet. Et andet er om man mener at indholdet er uddybende nok. Det viser sig dog, at der stort set er overensstemmelse mellem de respondenter, der ikke mener, at alt er blevet inddraget i vurderingen og dem der ikke har været enige i kendelsens argumenter og begrundelser.

Figur 14.16: Indeholder kendelsen alle de elementer, der bør vurderes for at fastsætte værditab på din ejendom?

Der angives en række forskellige elementer, som naboerne føler manglede i kendelsen. Det mest nævnte element er den lavfrekvente støj, der først fremgår af kendelser offentliggjort efter vedtagelsen af Vindmøllebekendtgørelsen i efteråret 2011. Alene af denne grund har der været øget fokus på lavfrekvent støj de seneste måneder, hvilket givetvis har været med til at påvirke svaret. Det er ikke sikkert, at det er noget de savnede, da de fik kendelsen i sin tid. Ikke desto mindre er der et entydigt ønske fra naboerne, om et større fokus på lavfrekvensstøj fra Taksationsmyndighedens side. Ligeledes skal Taksationsmyndigheden ikke tage stilling til det grundlæggende planarbejde, selvom flere adspurgte naboer udtrykker undren ved dette.

Mange peger på det faktum, at besigtigelserne sker på basis af visualiseringer og ønsker at det først sker når møllerne er kommet op. Tilsvarende med hensyn til vurderingen af støj. Det ønskes, at der sker støjmålinger efter at møllerne er sat i drift.

Samlet set er det desværre ikke muligt at udlede særlig meget brugbart af denne del af undersøgelsen, da svarene ikke er særlig uddybende. Det er dog stadig markant, hvor stor en del der er utilfredse med selve kendelsen. En stor del af disse kan dog ret sikkert føres direkte tilbage til erstatningsbeløbet. Hvis en nabo føler,

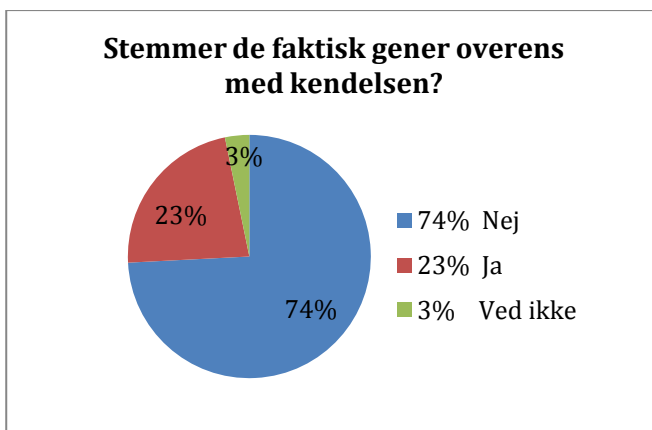
¹⁴⁹ I to af de behandlede sager ved byretten i Holstebro andrager sagens omkostninger omkring 70.000kr. Alene udgiften til syn og skøn er knap 30.000kr (BS 7-351/2010, 2012).

at han ikke er blevet tilkendt en tilstrækkelig høj erstatning, er det svært at erklære sig enig med kendelsens argumenter. Derudover er der en klar tendens blandt de supplerende bemærkninger i interviewene, netop ønsket om at foretage taksationen og støjmålingerne når møllerne er kommet op og stå. Flere naboer giver udtryk for, at en taksation før møllerne er kommet op og stå, ikke er tilstrækkeligt for at fastsætte det egentlige værditab.

Blandt opstillere nævnes specifikt det problematiske i, at støjniveauet behandles. Deres pointe er, at hvis de eksisterende støjgrænser er overholdt, så er det ikke noget, der bør kunne afstedkomme værditabs erstatning. Dermed sætter de lighedstegn mellem den offentligretlige regulering og den naboretlige tålegrænse. Som nævnt i afsnit 10 *Analyse af hidtidige kendelser*, så ser det ganske vist således ud af de kendelser, der foreligger på vindmølleområdet, men andre sager viser, at det ikke er tilfældet¹⁵⁰.

14.7 Gener fra vindmøllerne

I Ejsing, Døstrup og ved Widex er vindmøllerne efterfølgende kommet op og i drift. Da de forventede gener fra møllerne er det der lægges til grund for værditabs erstatningen, er det væsentligt at afklare, hvordan de faktiske gener opleves af naboerne efter opstilling.

Figur 14.17: Stemmer de faktisk gener overens med kendelsen?

Det er markant, at langt hovedparten mener, at generne ikke stemmer overens med kendelsen. Langt de fleste af disse angiver et langt højere støjniveau, som den primære forskel. Da de færreste er i stand til specifikt at sige hvor mange db et konkret lydniveau er (og dermed afgøre om målingerne er korrekte) så henviser disse til de formuleringer i kendelserne, hvori støjniveauet vurderes. Igen nævnes den lavfrekvente støj som et problem.

De visuelle gener bliver ligeledes nævnt flere gange. Der handler det primært om, at møllerne "fylder" mere rent visuelt end på det daværende visualiseringsmateriale. Visualiseringsmaterialet opleves altså ikke som tilstrækkeligt, hvilket også kommer til udtryk i et direkte spørgsmål om dette. Over halvdelen af de adspurgte angiver, at visualiseringsmaterialet ikke var tilstrækkeligt. Svarene uddybes dog sjældent. En respondent kalder det for "stærkt manipuleret". Igen er det givetvis den generelle utilfredshed med situationen, der skinner igennem i svarene.

Tilsvarende er naboerne blevet spurgt om de faktiske gener stemmer overens med de forventninger de havde inden opstilling. Her er der stor forskel på besvarelserne fra de to projekter. Hvor folk i Døstrup og Ejsing generelt markerer, at generne er værre end forestillet, så er det omvendt ved Widex. Naboerne fra Døstrup og Ejsing peger næsten alle på, at støjgenerne er værre. Det kan skyldes projekternes forskellige størrelse med hensyn til de installerede vindmøller. Der er stor forskel på en enkelt mølle på 100m, der endda står i et relativt

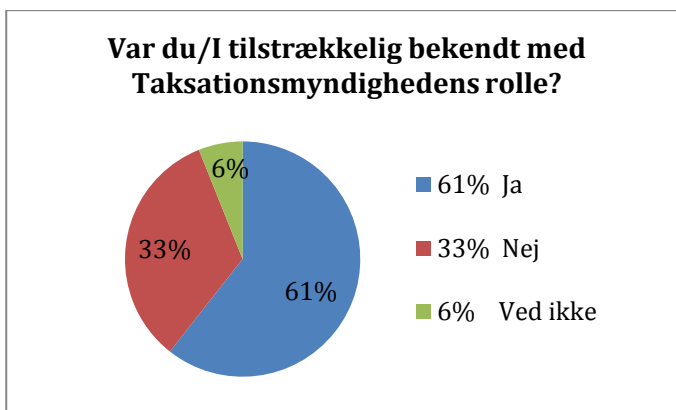
¹⁵⁰ (U.2006.1290H)

vindfattigt område og så tre eller fem +125 m vindmøller, der placeret ret højt i landskabet. Det har med andre ord været sværere for naboerne i Døstrup og Ejsing at forestille sig, hvordan det ville være efter opstillingen.

Denne del af undersøgelsen skal igen ses i lyset af at respondenterne ikke for nylig har læst deres respektive kendelser og dermed ikke svarer direkte på baggrund af dennes indhold, men på baggrund af, hvordan de husker indholdet. Det ændrer dog ikke på, at oplevelsen af, at kendelsen ikke har taget tilstrækkelig højde for de gener som naboerne oplever, er væsentlig for hvordan hele situationen om værditabsstatningen erindres. Besvarelsene udtrykker dog nok også her den generelle utilfredshed med situationen.

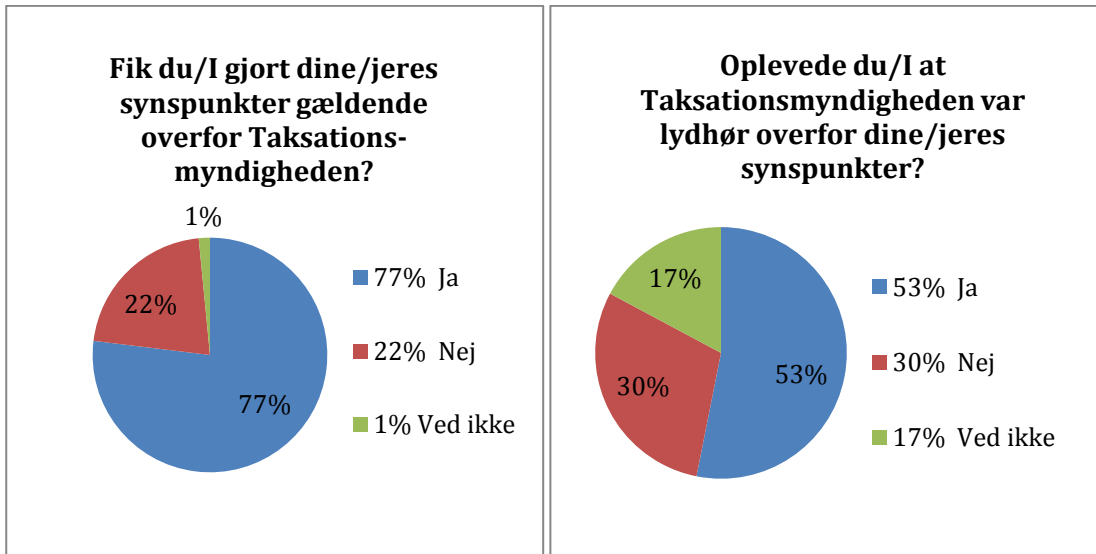
14.8 Selve taksationen

Naboernes oplevelse af selve besigtigelsen og taksationen afspejler bl.a. hvilken tiltro de har til systemet omkring værditabsordningen. Naboerne er blevet spurgt til, om de har været indforståede med Taksationsmyndighedens rolle i forløbet, hvilket gerne skulle afklare om de har forstået situationen og princippet om den uafhængige myndighed. Som tidligere vist er der dog stor usikkerhed om, hvordan værditabsordningen egentlig skal opfattes.

Figur 14.18: Var du/I tilstrækkelig bekendt med Taksationsmyndighedens rolle?

Hovedparten angiver, at de havde tilstrækkelig viden om Taksationsmyndighedens rolle i forløbet. Det er igen uvist, hvordan de oplever denne viden, så man kan ikke tage det som endeligt udtryk for, at naboerne er blevet informeret tilstrækkeligt. Fire af de adspurgte anfører, at de gerne ville have haft medbragt en advokat eller ejendomsmægler, der kunne tale deres sag. For dem hænger ønsket sammen med, at de følte, at der blev taget mere hensyn til opstillers synspunkter, og at de gerne selv ville have været bedre repræsenteret overfor Taksationsmyndigheden. Dette er endnu engang et tegn på, at naboerne ikke i tilstrækkelig grad har forstået Taksationsmyndighedens rolle, eller et udtryk for at opstillere er blevet opfattet som dominerende.

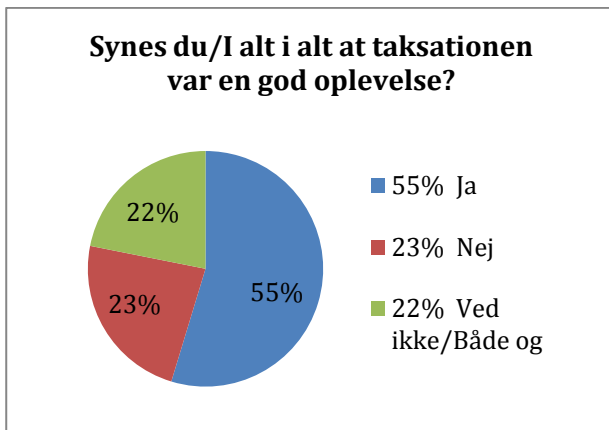

Figur 14.19: Fik du/I gjort dine/jeres synspunkter gældende overfor Taksationsmyndigheden?

Figur 14.20: Oplevede du/I at Taksationsmyndigheden var lydhør overfor dine/jeres synspunkter?

30% af respondenterne angiver at de ikke mener, at deres synspunkter blev taget i betragtning under sagsbehandlingen, og et par stykker angiver direkte, at de ikke selv havde behøvet at være tilstede. Langt flere mener dog at de fik mulighed for at komme frem med deres egne synspunkter. Alligevel er der 22 %, der angiver, at det ikke var tilfældet. Der er intet som tyder på, at man kan henvise dette til enkelte projekter, hvilket gør at det ikke kan forklares med den enkelte taksationsformands måde at gribe tingene an på. Med andre ord er der i alle projekter et par stykker der, af en eller anden grund, føler at vedkommende ikke har haft mulighed for at give sine synspunkter tilkende. Det er vigtigt, at naboerne, som forurettet part, ubetinget føler at de kommer til orde under taksationen. Mange af dem føler, som tidligere vist, at vindmølleprojektet er noget der er blevet vedtaget uden deres gode vilje. På trods af at det helst skulle være 100%, som følte at de fik gjort deres synspunkter gældende overfor Taksationsmyndigheden, så må det anses for at være et positivt resultat med 80% positive svar. Der er altid en række naboer som generelt har set sig sure på opstilleren og på myndigheden. Lidt mere bekymrende er det dog, at 30% ikke føler at Taksationsmyndigheden var lydhør overfor deres synspunkter, samt at 17% ikke følte sig sikre på at det var tilfældet. En del af dette relaterer dog sikkert til utilfredshed med kendelsen.

At Taksationsmyndigheden ikke blev opfattet som lydhør overfor naboens synspunkter, kan også vidne om, at naboerne ikke helt er opmærksomme på, hvilke faktorer der vurderes af myndigheden og dermed, hvad der kan udløse værditab. Igen et argument for i langt højere grad at gøre opmærksom på de offentliggjorte kendelser, enten ved direkte henvisninger, eller opsamling på de hidtidige kendelser. Hvis naboerne er bedre forberedte vil tilfredsheden helt sikkert også stige.

Figur 14.21: Synes du/I alt i alt at taksationen var en god oplevelse?

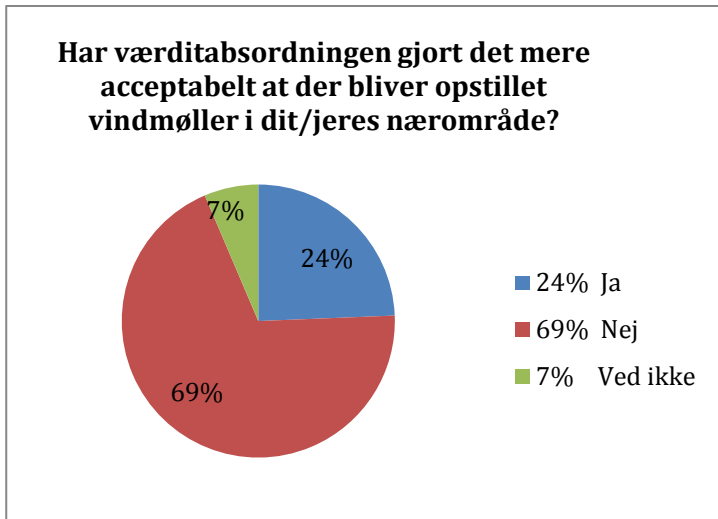
Et flertal finder, at selve taksationen var en god oplevelse. De få der uddyber besvarelsen nævner, at det var en grundig, seriøs gennemgang af forholdene, og at de blev taget seriøst af Taksationsmyndigheden. De kritiske respondenter føler, at det er voldsomt med en invasion af mennesker på deres ejendom. Flere udtrykker irritation over, at opstiller deltog. Det viser enten, at disse ikke har forstået konceptet med Taksationsmyndigheden som neutral myndighed imellem de to parter, eller at opstiller har virket for dominerende. En enkelt anfører at opstiller direkte vildledte Taksationsmyndigheden. I Kappel og Widex stiller opstiller med to mand og i Døstrup endda tre mand. I Døstrup siger fire ud af ti adspurgte, at taksationen ikke var en god oplevelse. Overfor visse naboer virker det givetvis overvældende, når opstiller kommer med flere repræsentanter. I Mintebjerg var det kun opstiller selv, der som nævnt tidligere, er en lokal landmand. Under interviewene var det tydeligt at fornemme, at flere udtrykte skepsis overfor opstilleren som en deltager ved selve taksationen. Dette understreger endnu engang vigtigheden i at informere naboerne om deltagerens konkrete roller ved taksationen.

Det bør mane til eftertanke hos opstillerne, hvorledes man agerer i forhold til taksationen. Mange af naboerne føler sig, som en forurettet part, da de ikke ønsker vindmøllerne. En enkelt respondent angav, at han direkte havde frabedt sig, at opstiller deltog ved taksationen.

Opstillerne er ikke blevet spurgt direkte, hvordan de oplever taksationerne. En enkelt giver dog udtryk for, at der er meget stor forskel på, hvorledes det gribes an på Sjælland og i Jylland i de projekter han har medvirket i. Hvor man i Jylland går meget konkret til værks og kun lige ser på de faktorer, der er relevante for værditabet, så er hans oplevelse, at der på Sjælland bruges mere tid på den enkelte besigtigelse på elementer der ikke har relevans. Han oplever altså en forskellig tilgang til selve Taksationsproceduren. Det er ikke optimalt for hverken naboer eller opstiller, hvis selve taksationen foretages på forskellige måder, og dermed får det til at se ud som om, at værditabet bliver vurderet på vidt forskellige grundlag. Det er derfor yderst vigtigt, at taksationsformændene ensarter taksationsproceduren.

14.9 Har værditabsordningen bidraget til en bredere accept af vindmøller i lokalområdet?

Et væsentligt bidrag til opklaringen af, hvorvidt værditabsordningen er med til at fremme opstillingen af vindmøller i Danmark, kommer fra naboernes opfattelse af, om de synes værditabsordningen har gjort noget for accepten af vindmøller hos dem. Dette spørgsmål er i den grad vigtigt for at besvare projektets overordnede problemformulering. Der lyder et ret klart svar. Syv ud af ti mener, at det ikke er tilfældet.

Figur 14.22: Har værditabsordningen gjort det mere acceptabelt at der bliver opstillet vindmøller i dit/jeres nærområde?

I besvarelsene fra Widex og Mintebjerg er der ingen positive besvarelser. Hvad angår Widex skal besvarelsene igen ses i lyset af, at vindmøllen ikke opfattes som noget, der bidrager til den samfundsnyttige energiproduktion, men udelukkende tænkes som et prestigeprojekt for opstiller. Hele debatten omkring vindmøllens opstilling har båret præg af dette synspunkt. Samtidig svarer alle de adspurgte i Mintebjerg-projektet, der har afstået fra at anmelde værditab, også nej. Svarene er kun uddybet i enkelte tilfælde og der tegner sig et entydigt billede af, at folk svarer med udgangspunkt i erstatningsniveauet. Her udtrykkes at erstatningsniveauet er ganske utilstrækkeligt i henhold til det reelle værditab, som naboerne selv oplever det, og at det i det hele taget er forkert at opstille vindmøller i den afstand til boliger. Af dem der svarer "nej" er omkring 40 % blevet tilkendt erstatning, mens resten er blevet tilkendt 0 kr., hvilket er med til at understrege, at en del af utilfredsheden stadig er relateret til erstatningsniveauet. Samtidig afviser alle dem, der i Kappel-projektet blev tilkendt erstatning, at de hellere så erstatningen udbetalt og vindmøllernes opstillet end at det blev aflyst. Dem der udtrykker tilfredshed med ordningen i relation til egen situation, er næsten alle blevet tilkendt erstatning. De tilkendte erstatninger er endda i den høje ende, hvilket endnu en gang kan lede til at tro, at svaret er delvist økonomisk betinget.

Naboernes velvilje eller mangel på samme overfor vindmøller i nabolaget lader til at være udelukkende afhængigt af, hvorvidt naboerne har modtaget erstatning eller om de i forvejen er negativt indstillet overfor vindmøller. Ikke meget tyder på en sammenhæng mellem værditabsordningen og en indstillingsændring overfor vindmøller. Dette er et klart udtryk for, at værditabsordningen ikke ændrer noget som helst for naboerne. Ud fra disse besvarelser synes det meget fjernt, at værditabsordningen skulle kunne bidrage til lovens formål om at fremme vedvarende energi i Danmark. I modsætning til de tidligere refererede undersøgelser fra Gallup oa. jf. afsnit 14.1 *Den generelle holdning til vindmøller*, hvor de adspurgte er positive overfor store vindmøller i deres lokalområde, er der her tale om respondenter der helt konkret kan se vindmøller eller projekter i horisonten. Velviljen overfor høje vindmøller stopper altså ved ens baghave – NIMBY.

14.10 Besvarelse af arbejdsspørgsmål 1 og 2

Ovenstående analyse er udarbejdet med det formål, at kunne bidrage til en besvarelse af projektets problemformulering ved konkret at svare på de supplerende arbejdsspørgsmål 1 og 2. Dette delafsnit samler op på analysens væsentligste pointer gennem en besvarelse af arbejdsspørgsmålene. Opsamlingen er ikke løsningsorienteret, da analysens løsningsforslag vil blive grundigt beskrevet i et selvstændigt afsnit *18 Forslag til forbedringer af værditabsordningen*.

Naboundersøgelsen viser følgende tendenser:

- Folk er generelt rigtig positive overfor vindenergi, men skeptiske når det kommer til store vindmøller på land
- Et flertal synes, at det er på sin plads med en særordning på vindmølleområdet
- Værditabsordningen opfattes mere som erstatning for gener end værditabsersatning
- En stor gruppe ansøger om værditabsersatning fordi de vil have erstatning for potentielle gener
- Forventningerne til erstatningsbeløbene er fuldstændig ude af trit med virkeligheden hos langt de fleste af dem der har gjort sig forventninger
- De fleste er overvejende uenige i afgørelsen vedr. deres ejendom
- De fleste mener, at indholdet i kendelsen er utilstrækkeligt
- De fleste af dem, der er blevet nabo til en vindmølle mener, at generne fra denne ikke stemmer overens med indholdet i kendelsen
- Der er overvejende tilfredshed med selve taksationen
- Et flertal mener ikke, at værditabsordningen har gjort det mere acceptabelt at der bliver opstillet vindmøller i deres nærområde

Dette leder frem til en besvarelse af analysens to arbejdsspørgsmål.

14.10.1 Arbejdsspørgsmål 1

Det er umiddelbart svært at konkludere, hvordan naboerne opfatter værditabsordningen. Gennem analysen er en lang række spørgsmål blevet besvaret af naboerne, hvilket skal lede frem til en samlet besvarelse af, hvordan ordningen opfattes. Ved at kunne konkludere hvordan ordningen opfattes blandt naboerne, sikres et solidt udgangspunkt for en besvarelse af projektets problemformulering. Naboernes opfattelse af værditabsordningen er nemlig afgørende for, om ordningen i realiteten fremmer lovens formål.

Som udgangspunkt afhænger naboernes holdning til værditabsordningen af mange forskellige ting. Om ordningen opfattes som en ligegyldighed eller en nødvendighed afhænger af det konkrete vindmølleprojekt samt naboernes generelle holdning til vindmøller. Analysen tegner et tydeligt billede af, at naboer opfatter ordningen som et retfærdigt tiltag. Dette er en indikation af, at princippet bag ordningen synes fornuftigt blandt naboerne. Dette kan i givet fald hænge sammen med, at en stor del af naboerne fejlagtigt forstår ordningen som en kompensation for de gener der nu måtte følge med, frem for en konkret værditabsersatning. Analysen viser dog en tendens til, at naboerne opfatter ordningen negativt, hvis de føler, at de har fået et for lavt erstatningsbeløb. Hermed bliver naboerne sure på vindmølleprojektet, og værditabsordningen bliver derfor opfattet som meningsløst. Derudover må naboernes holdning til værditabsordningen betragtes ud fra det konkrete vindmølleprojekt og det forudgående planarbejde. Hvis indstillingen i forvejen er negativ overfor projektets plangrundlag og naboerne føler sig svigtet af kommunen, så fremstår ordningen overflødig og unødvendig. I sådan situation er værditabsbeløbet ikke afgørende for deres holdning til vindmølleprojektet, og værditabsordningen opfattes derfor negativt. Den primære årsag til den negative opfattelse af værditabsordningen blandt naboerne, kan opsummeres til at skyldes det lave informationsniveau. Det fremgår tydeligt af analysen, at naboernes forståelse af, hvad værditabsordningen indebærer, er yderst differentieret. Det

samme kan konkluderes om naboernes forventninger til ordningen. Dette skyldes forskellige oplyste naboer samt dårligt informerede naboer, hvilket resulterer i misforståelser og skuffede forventninger.

14.10.2 Arbejdsspørgsmål 2

Efter alt at dømme bliver værditabsordningen anvendt som det var intentionen i lovens forarbejder. Alle de adspurgte naboer har været tilstrækkeligt bekendt med, at der kunne søges værditabsersatning og alle har derfor kunne forholde sig til muligheden. Selve taksationsproceduren fungerer efter hensigten, hvilket bl.a. kommer til udtryk ved, at der ikke har været nogen tvivlsspørgsmål blandt naboerne med henblik på den konkrete procedure. Når de adspurgte derimod bliver bedt om at forholde sig til selve værditabsersatningen og vurderingsgrundlaget bag, ændres holdningen ofte. Der bliver bl.a. udtrykt utilfredshed med visualiseringsmaterialet og selve besigtigelsen, særligt vurderingskriterierne. Gennem analysen er det blevet konkluderet flere gange, at den negative holdning overfor værditabsordningen, skyldes det dårlige informationsniveau. Det bør derfor understreges, at på trods af at ordningen processuelt fungerer efter hensigten, strider den kraftigt imod Dansk Folkepartis intentioner fra energiforhandlingerne. Værditabsersatningen er indiskutabelt roden til en stor mængde frustration, hvilket kommer til udtryk ved en generel utilfredshed overfor vindmøller og Taksationsmyndigheden. Intentionen fra Dansk Folkeparti, om at gøre naboerne "glade" for vindmøller i deres område¹⁵¹, må siges ikke at være det umiddelbare resultat af værditabsordningens praktiske anvendelse. Nærmere tvært imod.

¹⁵¹ (Messerschmidt, 2008)

15 Analyse 2 – Kommunernes holdning til værditabsordningen

Det er kommunerne, der er ansvarlige for planlægningen af vindmølleplaceringerne. Der skal forelægges en konkret udpegning af opstillingsmuligheder i kommuneplanen og i et kommuneplantillæg, og der skal udarbejdes lokalplan for så vidt, at vindmøllerne skal opstilles i henhold til VE-loven¹⁵². I henhold til det oprindelige lovforslag, forholder KL¹⁵³ sig ikke specifikt til det gavnlige i værditabsordningen alene¹⁵⁴, men derimod i samspil med lovens andre ordninger. Det fremgår derimod af KL's høringsvar til lov-evalueringen, at kommunerne oplever at værditabsordningen lever op til formålet med VE-loven.

Indledende skal det bemærkes, at der er KL's helt klare opfattelse, at indførelse af de 4 incitamenter i VE-loven herunder værditabsordningen har fremmet opsætningen af vindmøller. Det er således alle ordninger, der bør videreføres¹⁵⁵.

Ovenstående citat er udgangspunktet for projektets arbejdsspørgsmål 4, som ønskes besvaret i følgende afsnit. Arbejdsspørgsmålet omhandler netop KL's påstand om at værditabsordningen fremmer planlægningen og derved også gennemførelse af vindmølleprojekter i Danmark. Det er denne påstand som bliver undersøgt og behandlet i følgende analyse. Arbejdsspørgsmålet lyder som følgende:

Arbejdsspørgsmål 3: *Har værditabsordningen betydning for den kommunale planlægning af vindmølleprojekter i sådan grad, at det fremmer den samlede opstilling af vindmøller?*

15.1 Kommunernes opfattelse af ordningens indflydelse på naboerne

Opfattelsen er ikke helt entydig, hvis de kommunale planlæggere bliver spurgt direkte. Værditabsordningen har ganske vist ikke direkte indvirkning på kommunernes planlægning, da det er en sag mellem opstiller og naboer, men i kommunerne får man dog et indtryk fra de borgermøder, der afholdes og de henvendelser, der kommer fra borgerne. En række af de kommuner, der har været involveret i flere vindmølleprojekter har givet deres vurdering af værditabsordningen¹⁵⁶. Det er på baggrund af disse kommuners vurdering af værditabsordningens anvendelse, som kan be- eller afkræfte KL's påstand. Overvejende menes værditabsordningen ikke at have nogen positiv effekt på opstillingen i kommunerne i forhold til naboerne. Flere angiver dog, at ordningen medvirker til, at naboerne fokuserer på generne som konsekvens af ordningen. Ligeledes anfører flere, at oplevelsen er, at naboerne ikke er tilfredse med de tilkendte erstatninger.

¹⁵² I henhold til VVM-bekendtgørelsens § 11 stk. 5, pkt. 4, så varetager Naturstyrelsen de kommunale opgaver ved planlægning af vindmøller på 150 m's højde og derover.

¹⁵³ Udover KL, så er det eneste høringsvar fra Næstved Kommune. Dette forholder sig dog ikke til det principielle i værditabsordningen, men udelukkende til konkrete bestemmelser i VE-loven.

¹⁵⁴ KL's høringsvar i forbindelse med VE-loven af 18. aug. 2008.

¹⁵⁵ KL's bemærkninger til høring over evaluering af værditabsordningen af 9. maj 2011.

¹⁵⁶ Se evt. bilag C, hvoraf kommunernes svar fremgår.

"Mange naboer ser også værditabsordningen som et "bevis" på, at vindmøllerne medfører væsentlige gener for deres ejendomme." ¹⁵⁷

"Naboerne er dybest set lige glade med erstatning /Grøn Ordning – De vil bare ikke have møller som nabo." ¹⁵⁸

"Værditabsordningen anses af de naboer, vi hører fra, ikke at dække det reelle værditab ved at blive nabo til vindmøller (..)" ¹⁵⁹

En enkelt kommune nævner et projekt som eksempel, hvor det så ud til at opstillere ns indsats vedr. informationer om værditabsordningen resulterede i, at projektet i højere grad blev accepteret. De fleste afviser dog, at værditabsordningen specifikt fremmer opstillingen af vindmøller i deres kommune.

15.1.1 Skelnen mellem myndigheder

Et par kommuner oplyser at borgerne har svært ved at skelne mellem de forskellige myndigheder. Henvendelser vedr. værditabsordningen bliver eksempelvis rettet til kommunen. Det er endnu et udtryk for at informationsniveauet eller præcisionen af samme er utilstrækkeligt. Det kan også være et udtryk for en tendens til at folk under alle omstændigheder henvender sig til kommunen, hvis der er noget der omhandler offentlige myndigheder.

15.2 Politisk betydning

Et par kommuner henviser til ordningens politiske betydning – at den bidrager til de politiske beslutninger vedr. vindmølleopstillinger på kommunalt plan, og at ordningen skal kunne medvirke til at sælge idéen om vindmølleprojekter overfor naboerne.

"Jeg mener, at værditabsordningen har større politisk betydning, så politikerne måske bedre kan acceptere, at et vindmølleprojekt påfører naboerne gener, når de samtidigt kompenseres herfor." ¹⁶⁰

Det kunne tænkes at kommunalpolitikere benytter værditabsordningen som en undskyldning for at der opstilles vindmøller, og at værditabsordningen som sådan er medvirkende til at sikre, at de enkelte vindmølleprojekter bliver politisk godkendt i kommunalbestyrelserne. Den samme oplevelse har en enkelt opstiller angivet. Han nævner, at værditabsordningen bliver brugt aktivt af politikerne, for herved at eliminere den naboretlige diskussion. Som sådan kan ordningen godt antages at have en vis positiv effekt, hvis flere vindmølleprojekter bliver godkendt pga. den politiske værdi i værditabsordningen. Det vides dog ikke i hvor høj grad det er tilfældet generelt, eller om det kun er få specifikke oplevelser fra et par kommuner.

15.3 Besvarelse af arbejdsspørgsmål 3

Samlet set er kommunernes indtryk ikke så entydigt som høringsvaret fra KL ellers lægger op til. Overordnet er oplevelsen den samme, som det kommer til udtryk i *14 Analyse 1 - Naboers og opstilleres holdning til værditabsordningen* – at erstatningerne ikke modsvarer det faktiske værditab. En del kommuner oplever i stedet den samme frustration, som naboerne selv udtrykker. Samtidig tyder noget dog alligevel på, at værditabsordningen visse steder er medvirkende til, at projekter kommer nemmere igennem den kommunale beslutningsproces. I selve eksistensen af værditabsordningen ligger det formål, at øge naboernes velvilje overfor vindmølleprojekter. Det kan næppe have været hensigten, at den skulle fungerer som et politisk smøremiddel.

¹⁵⁷ (Brønderslev Kommune – Bilag C)

¹⁵⁸ (Mariagerfjord Kommune – Bilag C)

¹⁵⁹ (Ringkøbing Skjern Kommune – Bilag C)

¹⁶⁰ (Brønderslev Kommune – Bilag C)

Det formål nævnes heller ikke nogetsteds i lovens forarbejder m.m. Det kan derfor betragtes som en afledt effekt, der dog ikke skal underkendes i forhold til at sikre VE-lovens formål. Det udligner dog næppe de frustrationer ordningen giver hos mange af naboerne.

16 Analyse 3 – Værditabsordningen i forhold til anlægsudgifter

Et af de fremførte argumenter mod værditabsordningen fra vindmølleindustrien var, at det økonomisk ville være så stor en byrde for opstillerne, at det ville sætte processen med den fortsatte vindmølleudbygning i stå. I deres hørings svar til lovforslaget skrev Vindmølleindustrien bl.a.:

*"I modsætning til de andre nye tiltag, vil en erstatningsordning ikke fremme udbygningen, men have den modsatte effekt, bl.a. pga. den økonomiske og tidsmæssige usikkerhed, som ordningen vil skabe for investorerne."*¹⁶¹

Bekymringen gik især på, at opstiller ikke ville være i stand til at overholde et totalbudget for de enkelte projekter, når man inden projekteringen ikke vidste, hvor stor en post erstatninger ville komme til at udgøre. Usikkerheden kom bl.a. til udtryk i projektet ved Lem Kær, som Energicenter Nord ApS og Skovgaard Invest ApS stod for. I det oprindelige budget fremtrådte en post på 5,5 mio. til erstatninger¹⁶². Det samlede erstatningsbeløb endte i stedet på 525.000 kr. efter Taksationsmyndighedens kendelser¹⁶³. Ud af et samlet budget på ca. 400 mio. kr.¹⁶⁴ var der altså budgetteret med en udgift til erstatninger på 1,4%. Projektet ville altså stadig være rentabelt, selvom opstilleren havde budgetteret med et erstatningsbeløb, som var 5 mio. kr. for højt.

Følgende analyse udarbejdes på baggrund af Vindmølleindustriens påstand om de økonomiske konsekvenser af værditabsordningen, og ønsker at besvare arbejdsspørgsmål 4, som netop lægger op til en afklaring af påstandens størrelse og holdbarhed.

Arbejdsspørgsmål 4: *Har værditabs erstatningerne betydning for det enkelte projekts samlede økonomi i en sådan grad, at det hæmmer den samlede opstilling af vindmøller?*

En besvarelse af arbejdsspørgsmålet kræver et overblik over de konkrete udgifter en opstiller måtte have, i forbindelse med, og som konsekvens af værditabsordningen. Det handler om selve erstatningerne og de omkostninger, der i øvrigt er forbundet dermed.

16.1 Værditabs erstatning pr. MW

Et hurtigt overblik blandt de vindmølleprojekter, der er udbudt andele i og hvor der er fastsat værditab af Taksationsmyndigheden, fortæller at værditabet gennemsnitligt beløber sig til under 0,5 % af anlægsomkostningerne for det respektive projekt. Et enkelt skiller sig voldsomt ud – Widex, hvor værditabs erstatningerne beløber sig til 2.275.000 kr mod vindmøllens pris på ca. 24 mio. kr. Mht. økonomi, så er denne mølle på alle måder en undtagelse¹⁶⁵, så den ses der bort fra i denne sammenhæng. Hvis man ser på alle projekterne samlet, så udgør værditabsordningen i gennemsnit 48.900 kr. pr. opstillet MW.¹⁶⁶ Det dækker ganske vist over et spænd fra 0 kr. til 143.000 kr. (Tornbygård)¹⁶⁷. De skal ses i forhold til at en moderne 3 MW-vindmølle koster i omegnen af 30 mio. kr.

¹⁶¹ (Vindmølleindustrien, 2008)

¹⁶² Oplysningen fremgår af en dom fra Holstebro byret afsagt den 9. marts 2012 vedr. erstatning for værditab på ejendommen Nygårdsvej 9. Oplysningen afvises ikke af opstiller.

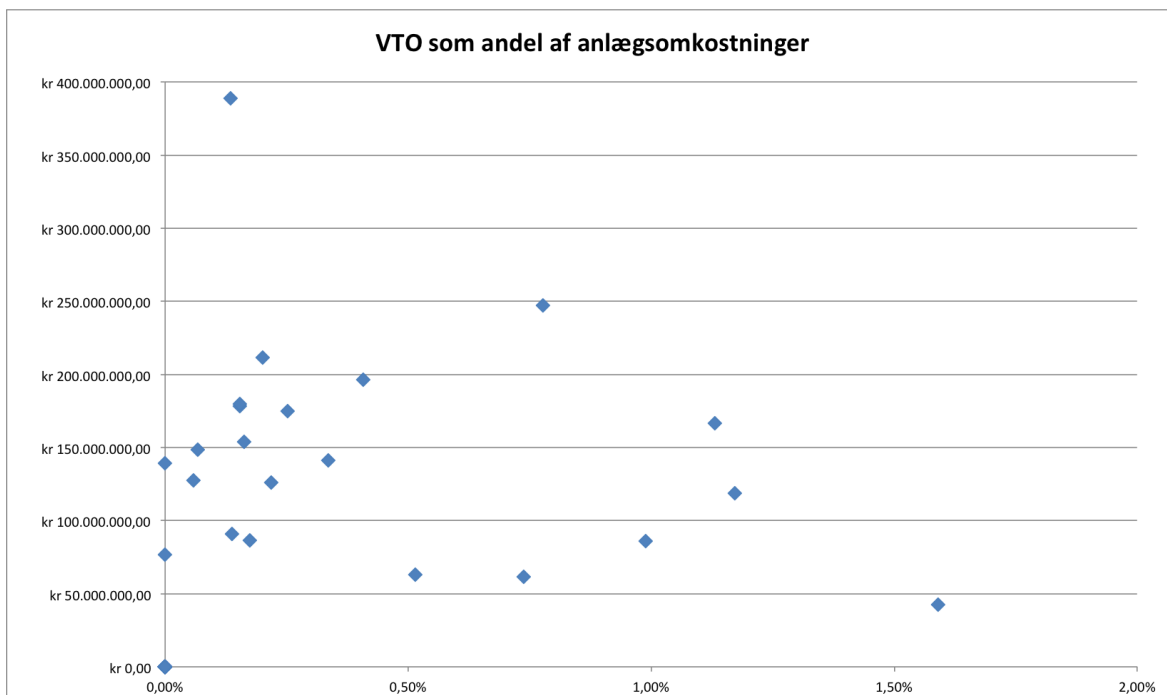
¹⁶³ Tre af sagerne er efterfølgende behandlet ved Byretten i Holstebro med yderligere 250.000 kr. i erstatning.

¹⁶⁴ Beløbet er beregnet ud fra andelsprisen og antallet af andele. I ovennævnte kendelse nævnes beløbet 528 mio. kr.

¹⁶⁵ Se mere i bilag A vedr. udvælgelse af vindmølleprojekter.

¹⁶⁶ I beregningen er udeladt Kappel og Måde (forsøgsmøller) og Widex. Disse kan ikke sammenlignes direkte, da de ikke producerer på almindelige markedsvilkår.

¹⁶⁷ Alene pristillægget, 25 øre pr. Kwh., til den producerede el vil kunne indtjene 50.000 kr. på lidt over 8 dage, hvis man forestiller sig, at møllen producerer maksimalt. I praksis producerer landmøller dog kun omkring 25 % af det teoretisk mulige,

Figur 16.1: Hvor stor en andel værditabsordningen udgør af de samlede anlægsomkostninger. Widex-møllen er ikke medtaget.

Som det ses af Figur 16.1, så overstiger værditabsordningen for ingen projekter 1,6 % af anlægsomkostningerne. Det er ikke inden for rammerne af dette projekt, at vurdere hvor smertegrænsen går for opstillere i den forbindelse, om end der er forskel på rentabiliteten, alt efter hvor henne i landet vindmøllerne skal placeres, da der er stor forskel på, hvor stor produktion man kan få af vindmøllen.

Udover de direkte erstatninger fastsat af Taksationsmyndigheden, så har opstillere en række udgifter til annoncering, mødeafholdelse, visualisering, m.m. Disse omkostninger er stort set det samme beløbsmæssigt for alle projekter, men kan i tilfælde, hvor der er særlig mange naboer, beløbe sig til noget mere. I henhold til Energinet.dk's rundspørge i foråret 2011 (20 projekter) andrager dette beløb gennemsnitligt 55.133 kr.¹⁶⁸. Dette var i overensstemmelse med det, der oprindeligt anslået ville være nødvendigt. Udover disse har seks opstillere til evalueringen angivet en række omkostninger til selve Taksationsmyndighedens behandling, herunder forberedelse, afholdelse og opfølgning. For disse seks andrager det gennemsnitligt 57.063 kr. Dermed kommer de samlede gennemsnitlige omkostninger op i 123.000kr, hvilket er lidt mere end de 100.000 kr. der blev anslået i oplægget til lovens vedtagelse. Det er ganske vist ikke et stort antal projekter, der lægger til grund for beregningen, men tallet kan dog ikke siges at være overraskende i henhold til estimatet.

Det fremgår af VE-lovens § 11, at det er opstillere, der afholder udgifter til selve Taksationsmyndighedens sagsbehandling. Energinet.dk opgjorde pr. 1. marts omkostningerne til dette på basis af de afregninger, der var sket i 21 projekter. Af dette fremgår, at der naturligt nok er en tilnærmet lineær sammenhæng mellem sagsomkostningerne pr. projekt og antallet af berettigede krav. Startomkostningerne er store. Det ses eksempelvis af Ålestrup, Vester Barde og Rens Hedegård projekterne, hvor der kun skulle vurderes en enkelt ejendom. Der beløber det sig til mellem 12.000 og 18.000kr. De i sig selv tyder på, at det gebyr, der er fastsat for naboer længere væk end seks gange møllehøjde ikke er tilstrækkeligt til at dække omkostningerne. I hvert fald ikke når det er projekter med ganske få anmeldelser. Det ses dog ikke, at det overvejes at ændre gebyret, som givetvis også er fastsat ud fra hvad det bør være rimeligt.

hvilket i så fald vil gøre at det tager møllen en måned at tjene værditabsordningen ind på pristillægget. Dertil kommer så den almindelige afregningstakst. Der ses her bort fra afskrivning samt driftsomkostninger på vindmøllen.

¹⁶⁸ Der redegøres præcist for dette i Bilag 4 til Evaluering af: Værditabsordningen i lov om fremme af vedvarende energi.

Direkte adspurgt er der, blandt opstillerne, ikke direkte kendskab til vindmølleprojekter, der ikke er blevet realiseret pga. udsigten til den erstatning, der skulle udredes som konsekvens af værditabsordningen. Et enkelt projekt i Jylland ser dog ud til at være i farezonen pga. en nærliggende vindmøllepark, der har krævet et stort erstatningsbeløb efter værditabsordningen som konsekvens af de forringede produktionsforhold, hvis den anden vindmøllepark etableres. Det er en naturlig konsekvens af de kendelser, der er kommet fra Taksationsmyndigheden vedr. eksisterende vindmøller i henholdsvis Måde og Brørstrup. Alene udsigten til et ret stort antal anmeldelse vil i sig selv også gøre, at opstillere afholder sig fra at spekulere i alt for bynære placeringer, hvis en enkelt kommune skulle have dristet sig til at udlægge et område tæt på by. Det er dog ikke sikkert, at det vil være tilfældet. Eksempelvis er der fra projektet i Vildbjerg kun kommet to anmeldelser fra boliger i byen¹⁶⁹

16.2 Besvarelse af arbejdsspørgsmål 4

Samlet set må den økonomiske byrde ved værditabsordningen siges at være minimal i forhold til indtjeningspotentialer for vindmøllerne. Især når man tager i betragtning, at de møller der opstilles i dag, vil have en levetid på omkring 25 år. Det er derved ikke den økonomiske belastning af værditabsordningen, der i givet fald kunne have hæmmet opstillingen af flere vindmøller i Danmark. Det understøttes endvidere af, at Vindmølleindustrien i sin evaluering af ordningen ikke noget sted nævner det økonomiske aspekt. Der fokuseres udelukkende på, hvordan ordningen fungerer i praksis, udover naturligvis det udtrykte ønske om, at ordningen afskaffes pga. signalværdien.

¹⁶⁹ Det er så vidt vides også de eneste to der lå indenfor seks gange møllehøjde.

Kapitel 5

- Besvarelse af problemformuleringen

17 Besvarelse af problemformuleringen

Følgende afsnit har til formål at besvare projektets overordnede problemformulering som formuleret i afsnit 12 *Problemformulering*. Problemformuleringen blev formuleret på baggrund af en problemstilling konstateret på baggrund af projektgruppens initierende undren vedr. VE-lovens formål. Problemformuleringen lyder således:

Hvordan bidrager værditabsordningen til lovens formål om at stimulere produktionen af mere energi baseret på vedvarende energikilder – helt konkret vindmøller? Kan man i givet fald justere den praktiske anvendelse af ordningen således, at værditabsordningen i højere grad lever op til dette formål?

Argumentet for ordningens indførelse i loven var, at ordningen ville bidrage positivt til opstillingen af vindmøller, da det ville blive mere acceptabelt for naboerne, at der opstilles vindmølle i nærområdet. I Klima- og Energiministeriets evaluering fra 2011, konkluderes følgende om værditabsordningen:

”På baggrund af det foreliggende materiale er det ikke muligt at fastslå, i hvilket omfang værditabsordningen selvstændigt har fremmet opstillingen.”¹⁷⁰

Det væsentlige ved Klima- og Energiministeriets konklusion er, at evalueringen ikke på nogen måde inddrager naboerne i evalueringen. Af den grund evalueres ordningen alene på baggrund af faktuelle opstillingstal, samt tilbagemeldinger fra industrien, Taksationsmyndigheden og Danmarks Vindmølleforening. Projektgruppen mener dog, at det sande billede af værditabsordningen kræver en inddragelse af naboerne. For at kunne besvare problemformuleringen blev fire arbejdsspørgsmål udarbejdet til projektets tre analyser. Disse arbejdsspørgsmål blev besvaret afslutningsvis i hver analyse. En samlet vurdering af arbejdsspørgsmålenes besvarelser kan hermed give os et endeligt svar på, om værditabsordningen bidrager *til lovens formål om at stimulere produktionen af mere energi baseret på vedvarende energikilder – helt konkret vindmøller?*

På baggrund af arbejdsspørgsmål 1 og 2 som blev besvaret på grundlag af afsnit 14 *Analyse 1 - Naboers og opstilleres holdning til værditabsordningen* konstateres det, at naboerne generelt er skeptiske overfor værditabsordningen. Ligeledes konstateres det at langt de fleste adspurgte naboer ikke synes at værditabsordningen gør det mere attraktivt at opstille vindmøller i nærområdet. Tværtimod er den med til at sætte fokus på, hvad det betyder at blive nabo til en moderne elproducerende vindmølle, hvilket i den offentlige debat oftest udlægges som noget negativt. Derudover konstateres det dog, at den generelle utilfredshed hovedsageligt skyldes en misforståelse af begreberne værditabsstatning og geneerstatning, samt en forvirring omkring rollefordelingen mellem myndighed og opstiller. Det bør derfor være muligt, at *justere den praktiske anvendelse af ordningen således, at værditabsordningen i højere grad lever op til dette formål*. Dette handler i bund og grund om at give naboerne et bedre grundlag for de forventninger der stilles til ordningen. Arbejdsspørgsmål 3 besvares afslutningsvis i afsnit 15 *Analyse 2 – Kommunernes holdning til værditabsordningen*, hvor det fremhæves, at værditabsordningen ikke har *betydning for den kommunale planlægning af vindmølleprojekter i sådan grad, at det fremmer den samlede opstilling af vindmøller*. I tredje og sidste analyse 16 *Analyse 3 – Værditabsordningen i forhold til anlægsudgifter* besvares arbejdsspørgsmål 4. Her konkluderes det, at den økonomiske andel, som værditabsstatningen nu engang måtte dække af vindmølleprojektets samlede budget, ikke har *betydning for det enkelte projekts samlede økonomi i en sådan grad, at det hæmmer den samlede opstilling af vindmøller*.

Ud fra arbejdsspørgsmålenes besvarelser samt generelle overvejelser omkring værditabsordningens indvirkning på opstillingen af vindmøller kan, der herefter drages en konklusion. Modsat Klima- og Energiministeriet løse

¹⁷⁰ (Klima- og Energiministeriet, 2011)

konklusion i evalueringen, menes dette projektets analyseresultater og datagrundlag at være tilstrækkelig for at fastslå, at

værditabsordningen ikke bidrager til lovens formål om at stimulere produktionen af mere energi baseret på vedvarende energikilder – helt konkret vindmøller.

Dette beror til dels på en utilstrækkelig forståelse af ordningen og utilfredshed med erstatningerne, men i stor grad også på en generel utilfredshed med selve den konkrete vindmølle, hvilket smitter af på tilfredsheden med værditabsordningen.

På denne baggrund vil projektgruppen fremlægge en række ændringsforslag, som har til opgave, at justere værditabsordningens praktiske anvendelse i sådan en grad, at den kan bidrage positivt til lovens formål. Præmissen for et sådant ændringsforslag er, at ordningen ønskes videreført. Det fremgår af evalueringen fra Klima- og Energiministeriet, at det anbefales. Desuden giver flere opstillere udtryk for, at de tror, at ordningen er kommet for at blive om end det stadig er branchens mål, at den skal afskaffes. Ordningen blev vedtaget af et bredt flertal i folketinget, men alligevel kan man måske sige at dens fremtid er lidt usikker, da der, siden VE-lovens vedtagelse, er kommet nyt flertal i folketinget bestående af partier (på nær Enhedslisten), der i sin tid var imod ordningen, men som alligevel stemte for loven i sin helhed.

18 Forslag til forbedringer af værditabsordningen

Løbende gennem projektets analyser blev forskellige åbne løsningsforslag nævnt på baggrund af de mange udtalelser. Dette afsnit har derfor til formål, at opsamle disse løsningsforslag og bearbejde dem til en række konkrete forbedringer, som kan bidrage konstruktivt til en forbedring af værditabsordningen. Endvidere er det muligt, ud fra analysernes besvarelse af de tilknyttede arbejdsspørgsmål, at vurdere, hvilke løsninger og tiltag der kan være behov for. Med andre ord repræsenterer dette afsnit en række ændringsforslag til selve værditabsordningen samt taksationsprocessen, på baggrund af analysernes resultater. Afsnittet er delt op i punkter, som hver især henviser til et konkret forbedringsforslag. Efterfølgende vil punkterne blive konkretiseret i et samlet forbedringsforslag, som vil udgøre projektets endelige produkt. Forslagene vil desuden blive kommenteret ud fra den evaluering Klima- og Energiministeriet har foretaget, for så vidt der er sammenfald mellem denne og de her foreslåede ændringer.

18.1 Orientering

I afsnit 14.3 *Hvordan forstås værditabsordningen?* redegøres der for, hvordan naboerne forstår værditabsordningen og hvad den dækker. Analysen viser et bekymrende stort andel af naboerne, som ikke har forstået værditabsordningens egentlige formål. En stor andel af de adspurgte naboer forstår enten ordningen som en konkret erstatning for gener, eller som en samlet erstatning for både gener og ejendommens værditab. Med udgangspunkt det faktum, jf. afsnit 14.5 *Forventninger til værditabsstatningen*, at meget få naboer selv undersøger og sætter sig ind i værditabsordningen, er den eneste informationskilde orienteringsmødet og eventuelt orienteringsmateriale i den lokale avis. Jf. VE-lovens § 9 er det opstilleren, som har ansvar for at orientere naboerne om værditabsordningen. Som det bliver beskrevet i afsnit 14.3 *Hvordan forstås værditabsordningen?*, kan der sættes spørgsmålstejn ved opstillers interesse i at gøre naboerne yderligere opmærksomme på muligheden om at søge erstatning efter de naboretlige principper. Ligeledes har opstilleren en naturlig interesse i at optimere den økonomiske gevinst på vindmølleprojektet. Opstillers motiver er derved modsatrettede af værditabsordningen. Materiale fra opstilleren bliver derfor som udgangspunkt mødt med en vis skepsis af naboerne.

Denne skepsis og mangel på specifik viden giver anledning til at overveje, hvorvidt opstilleren bør have ansvaret for at orientere naboerne om værditabsordningen. Orienteringen bør i stedet foretages af en neutral offentlig myndighed, der modsat opstilleren ikke har økonomiske interesser i projektet. I sådan en situation vil det være oplagt at lade Taksationsmyndighedens sekretariat i Energinet.dk stå for orienteringen af naboerne. Dette indebærer fremsendelse af orienteringsmateriale vedr. værditabsordningen, samt deltagelse og oplæg til orienteringsmødet.

18.1.1 Hvem skal orienteres

Afsnit 14.4 *Begrundelse for ansøgning om værditabsstatning* beskriver en problemstilling knyttet til naboernes muligheder for at anmelde krav. Som det fremgår af VE-lovens § 9 skal opstilleren indkalde til orienteringsmøde gennem annoncering i den lokale avis. Nogle naboer udtrykker utilfredshed med orienteringens omfang. Det kan derfor diskuteres, hvorvidt en annoncering i den lokale avis er tilstrækkelig eller om kravet ikke bør strammes og orienteringen udvides. Den lokale avis er, på trods af alt, nok det mest optimale medie at annoncere i, hvis man ønsker at komme ud til så mange som muligt, men ikke desto mindre vil der altid være en risiko for, at enkelte naboer ikke læser den pågældende avis. Det virker som en unødvendig risiko at løbe, i forhold til, hvad det kan bringe af frustrerede henvendelser senere i forløbet. Derfor bør opstilleren være forpligtet til at orientere alle ejendomme, der er helt eller delvist beliggende inden for seks gange møllehøjde. En direkte henvendelse via et brev til de pågældende naboer, kan også virke mere respektfuldt og samtidig signalere, at naboerne tages seriøst. Signalværdien i hele taksationsprocessen er yderst vigtig, hvilket også vil blive pointeret flere steder i de kommende delafsnit. Den nuværende afgrænsning med hensyn til de gebyrfri anmeldelser på seks gange møllehøjde virker fornuftig i henhold til, hvor stor en andel af ejendommene, der tilkendes erstatning. Den direkte orientering skal derfor også begrænses til disse. Den automatiske orientering af disse naboer skal fungere som et supplement til annonceringen i den lokale avis, da øvrige naboer jo også skal orienteres.

Anbefalingen er desuden i overensstemmelse med konklusionen fra Klima- og Energiministeriet i evalueringen af ordningen.¹⁷¹

I Lov om et testcenter for store vindmøller ved Østerild er der skærpet krav til orienteringen af naboer om værditabsordningen¹⁷². Der skal orienteres direkte pr. brev til alle indenfor 1500 m af nærmeste mølle. Det begrundes i, at der netop er tale om et testcenter med hvad det indebærer af udskiftning af vindmøller over årene, og dermed forventes det, at værditabet er højere end det, der er tilfældet ved kommercielle vindmøller¹⁷³. Da opstilleren i forvejen er forpligtet til at udarbejde en oversigt over de ejendomme der ligger inden for den nævnte grænse, så må udgiften til fremsendelse af indbydelse til de pågældende ejendomme siges at være overkommelig. Det er derved ingen nævneværdig omkostning modsat hævdet af Vindmølleindustrien både i høringsvaret til det oprindelige lovforslag til VE-loven¹⁷⁴ og i evalueringen af samme¹⁷⁵.

18.1.2 Orienteringsmødet

Orienteringsmødet skal fortsat afholdes af opstilleren, men med deltagelse af Energinet.dk, som varetager orientering om værditabsordningen. Orienteringsmødet skal altså afholdes på samme præmisser som tidligere, med den ene forskel, at det ikke er opstilleren, der orienterer om værditabsordningen. Det fremgår under alle omstændigheder af VE-lovens § 8 stk. 2, at Energinet.dk har en rådgivningsfunktion overfor naboerne, hvilket ligeledes understøtter det forvaltningsretlige ansvar.

§ 8 Stk. 2. *“Energinet.dk giver vindmølleopstiller, ejere af fast ejendom og andre råd og vejledning om værditabsordningen, herunder om fremgangsmåden for orientering af ejere og betingelser for at opnå betaling for værditab, jf. §§ 9 og 10.”*

Råd og vejledning er netop de vigtigste elementer ved orienteringsmødet. Alene af den grund bør Energinet.dk være til rådighed ved orienteringsmødet, og ikke blot som en kontaktmulighed via hjemmesiden eller pr. telefon. Som det fremgår af § 9, stk. 2 skal Energinet.dk godkende opstillerens orienteringsmateriale, som anvendes ved mødet. Det foreslås her, at Energinet.dk selv udarbejder et generelt orienteringsmateriale, der omhandler værditabsordningen. Opstilleren er fortsat ansvarlig for det orienteringsmateriale, som omhandler det konkrete vindmølleprojekt; herunder listen over hvilke ejendomme, der ligger indenfor seks gange møllehøjde, visualiseringsmateriale, støjzoner mv.

På netop det indledende orienteringsmøde, hvor størstedelen af de pågældende naboer deltager, er det yderst vigtigt, at naboerne kan skelne skarpt mellem opstiller og Taksationsmyndigheden. Ved fortsat at lade opstilleren agere ”vært” for mødet, og hertil lade myndigheden stå for orienteringen af værditabsordningen, bliver rollefordelingen tydeliggjort overfor naboerne.

Det vil ligeledes være gavnligt for naboernes interesse i projektet, hvis det er myndigheden som orienterer om værditabsordningen til mødet. Observationer til et orienteringsmøde har vist en tydelig tendens til, at naboerne allerede på forhånd er afvisende overfor opstillerens orientering om værditabsordningen. Dette skyldes, at naboerne som udgangspunkt måske er utilfredse med vindmølleplanerne, og derfor ikke tiltror opstilleren positive hensigter i forhold til naboerne. Dette medfører uopmærksomhed samt vildledende spørgsmål, der ikke vedrører værditabsordningen¹⁷⁶. Denne problemstilling forventes at kunne blive afhjulpet, ved at lade myndigheden stå for orienteringen, og dermed give naboerne en bedre mulighed for at spørge om råd og vejledning omkring de ting, som er væsentlige for dem.

¹⁷¹ (Klima- og Energiministeriet, 2011, s. afsn. 5.2.3)

¹⁷² (LOV nr 647, 2010, s. § 19, stk. 2)

¹⁷³ (L206, 2010, s. 24, ”Til § 19”)

¹⁷⁴ (Vindmølleindustrien, 2008)

¹⁷⁵ (Klima- og Energiministeriet, 2011, s. afsn. 5.2.3)

¹⁷⁶ Det er dog også væsentligt, at deltagerne til mødet ikke har en forståelse af, at det er den planmæssige beslutning, der kan diskuteres

Samlet set vil de ekstra opgaver med orientering og tilstedeværelse til mødet betyde en større belastning af Energinet.dk, hvilket nødvendiggør tilførsel af ekstra ressourcer. Da orienteringsmødet ikke kan relateres til, hvorvidt der udbetales erstatning eller ej i henhold til VE-lovens § 11, må dette nødvendigvis dækkes af Front Office. Driften af Energinet.dk og dermed Front Office dækkes af energiforbrugerne. I og med at udbygningen af vindkraft har nationalpolitisk prioritet, er det i orden, at alle forbrugere er med til at betale for ordningen.

18.1.3 Orienteringsmateriale

I de foregående afsnit anbefales det, at Taksationsmyndighedens sekretariat Energinet.dk skal stå for orienteringen af naboerne vedr. værditabsordningen på orienteringsmødet. Det bliver ligeledes anbefalet, at Energinet.dk fremsender et brev indeholdende orienteringsmateriale til alle ejendomme inden for seks gange møllehøjde. Udover en simpel introduktion til Taksationsmyndigheden, anbefales det at brevet fra Energinet.dk skal indeholde en orienteringsfolder om værditabsordningen.

Som praksis er i dag får naboerne tilsendt en folder om Taksationsmyndigheden, hvis de anmelder krav om værditab sammen med en kvittering for modtagelse af anmeldelsen. De kan desuden søge supplerende oplysninger på hjemmesiden under "Spørgsmål og svar", hvor en del af de mest almindelige spørgsmål besvares. Orienteringsmaterialet bør fremsendes samtidig med at opstilleren indkalder til orienteringsmødet, da naboerne derved har nemmere ved at forholde sig til informationerne, som bliver præsenteret på orienteringsmødet. Selv i denne digitale tidsalder kan det ikke forventes, at alle orienterer sig på hjemmesiden, og det kan kun fremme dialogen, at folk er velforberedte.

I og med at "*Annonceringens form og indhold samt tidsfristen for indkaldelsen skal godkendes af Energinet.dk, inden annonceringen iværksættes. Energinet.dk skal tillige godkende det orienteringsmateriale, som skal anvendes ved mødet*", jf. VE-loven § 9, stk. 2, virker det naturligt at Energinet.dk påtager sig ansvaret for orienteringen af værditabsordningen. Da opstilleren i forvejen skal have godkendt materialet af Energinet.dk inden orienteringsmødet, ændres proceduren blot til, at opstilleren ikke længere udarbejder orienteringsmateriale vedr. værditabsordningen, men alene indkalder til møde og orienterer om selve projektet herunder eventuelt køberetsordningen. En procedureændring mellem opstilleren og Energinet.dk er derfor minimal. Orienteringsmaterialet fra opstilleren skal derfor kun omhandle de konkrete fysiske forhold omkring opstillingen. Indholdet af orienteringsmaterialet fra Energinet.dk vedr. værditabsordningen er derimod yderst essentielt for løsningsforslaget.

Grunden til det anbefales, at orienteringsmaterialet vedsendes allerede ved indkaldelse til orienteringsmødet er, at naboerne skal have mulighed for at forholde sig til værditabsordningen inden mødet afholdes. Derudover vil det skabe et godt grundlag for naboernes opfattelse af værditabsordningen. Orienteringsmaterialet skal have form som et lille hæfte eller folder, som nemt og konkret kan besvare de væsentligste spørgsmål en nysgerrig nabo måtte have. Folderen skal være til at slå op i nemt og simpelt, for hurtigt at finde svar på en given pointe. Som opsamling på projektets analyser er projektgruppen kommet frem til følgende pointer som en given nabo ønsker at få forklaret eller besvaret. Folderen skal:

- Introducere Taksationsmyndigheden og dens rolle i projektet.
- Beskrive værditabsordningen og dens formål (Værditab og ikke gener).
- Give en forståelse for, hvilke kriterier, der lægges til grund for vurderingen.
- Give en realistisk forventning til værditabsersatningen.
- Gøre opmærksom på eksisterende kendelser via illustrativ statistik.

Ovenstående punkter udtrykker alle de pointer, som projektets analyser har fremhævet vedr. naboernes (manglende) viden om værditabsordningen. Det er netop disse punkter, som analyserne har vist er skyld i de bekymringer og frustrationer omkring værditabsordningen, samt de mange misforståelser, som en forkert forståelse af ordningen har medført. Af den grund vil der være en god chance for, at den generelle holdning til værditabsordningen ændrer sig (til det positive), hvis disse punkter opfyldes.

I orienteringsmaterialet er det først og fremmest vigtigt, at beskrive selve værditabsordningen og dens formål. Her tænkes der især på at afklare den hyppige misforståelse, at værditabsordningen også giver erstatning for gener. I folderen skal det ganske enkelt beskrives, at ordningen kun dækker et eventuelt værditab på ejendommen, og derfor ikke erstatter eventuelle medfølgende gener. Ligeledes skal Taksationsmyndigheden og dens rolle i projektet introduceres. Det er vigtigt at fremhæve dens rolle som neutral myndighed, og tydeliggøre, at opstiller ikke har noget med taksationen at gøre udover tilstedeværelse. Yderligere skal folderen yde bistand overfor læseren ved forsigtigt at anbefale, hvornår en lodsejer bør søge erstatning. Anbefaling skal dog ikke være mere uddybende end meget overordnede retningslinjer, da formålet med ordningen netop er, at enhver der føler at hans ejendom lider er værditab, kan og bør søge om erstatning uanset afstand og værdi. Erfaringerne fra kendelserne viser dog en kedelig tendens til, at flere lodsejere griber chancen og søger om erstatning på trods af komplet urealistiske og til tider noget tvivlsomme motiver, hvilket er et tydeligt bevis på utilstrækkeligt orienteringsniveau. Det ser ikke ud til at have ændret sig over tid siden 2009 selvom man må sige, at der efterhånden foreligger et ret omfattende materiale i form af kendelser. Det anbefales derfor, at folderen skal indeholde en forsigtig beskrivelse af Taksationsmyndighedens generelle vurderingsgrundlag suppleret af illustrativt statistik over hidtidige kendelser. Til sidst anbefales det, at brochuren giver læseren fornuftig og realistisk forventning til selve erstatningsbeløbet. Det nytter ikke noget, hvis en tilfældig lodsejer vurderer, at hans ejendom har en realistisk mulighed for at få erstatning ud fra førnævnte anbefaling i folderen, men efterfølgende forventer et urealistisk højt beløb. Dette vil blot medføre utilfredshed med ordningen og generel utilfredshed med vindmølleprojektet. Derfor er det vigtigt at give naboerne nogle realistiske forventninger til erstatningsbeløbet, da skuffelsen over et for lavt beløb oftest vil overskygge glæden ved at modtage en reel erstatning.

Folderen skal udformes således, at det er en generel introduktion, der kan sendes ud til alle projekterne med de revideringer, der bør ske jævnlige i henhold til den praksis, der beskrives.

18.2 Besigtigelsen

Jf. afsnit 14.5 *Forventninger til værditabs erstatningen* fremgår det, at flere naboer såvel som opstillere har udtrykt undren over en forskelligartet besigtigelsesprocedure. Det fremgår bl.a. at Taksationsmyndighedens besigtigelsestid varierer kraftigt alt afhængig af den respektive taksationsformand. Hvor det flere steder bliver forklaret, at Taksationsmyndigheden brugte god tid og diskuterede hvert element grundigt, bliver det forklaret et andet sted, at Taksationsmyndigheden skyndte sig videre fra "ligegyldige" elementer som ikke ville få betydning for erstatningsgrundlaget. På trods af at naboerne til forskellige vindmølleprojekter nok aldrig kommer til at snakke sammen om deres besigtigelse, må det anbefales, at Taksationsformændene ensarter besigtigelsesproceduren. Som udgangspunkt må naboen aldrig stå tilbage med det indtryk, at Taksationsmyndigheden ikke tog sig tid til at vurdere hans ejendom tilstrækkeligt. Under besigtigelsen er det altafgørende at der bliver udvist respekt for naboens situation og at Taksationsmyndigheden fremstår professionel, neutral og troværdig. Dette skal dog indgå som en anbefaling i projektets løsningsforslag, da analyserne trods alt viser en problemstilling, som ikke bør negligeres.

Under selve besigtigelsen bliver yderligere pointer fremhævet i afsnit 14.8 *Selve taksationen*. Særligt bliver opstillers rolle under besigtigelsen fremhævet af de adspurgte naboer. En enkelt nabo forklarer, at opstilleren direkte forsøgte at vildlede Taksationsmyndigheden, mens en række andre naboer oplevede at opstiller var alt for dominerende under besigtigelsen. Hvis en opstiller har været særligt dominerende under en besigtigelse, vil den enkelte nabo opfatte besigtigelsen som en retssag, hvor de enkelte parter forsøger, at manipulere bevisbyrden til deres fordel.

Det er derfor væsentligt, at opstiller er dette bevidst og optræder med den respekt det påkræves i situationen. Opstiller skal naturligvis have mulighed for at lade sine synspunkter komme til udtryk på samme måde som naboen, men må samtidig stole på, at Taksationsmyndigheden agerer ud fra officialprincippet og sikrer sig alle de synspunkter og oplysninger, der måtte være nødvendige for sagens afgørelse.

18.3 Vurderingsgrundlag og kendelserne

I forlængelse af anbefalingerne til selve besigtigelsen, skal fokus nu rettes hen på selve vurderingsgrundlaget for Taksationsmyndighedens kendelser. Hvordan den enkelte taksationsmyndighed vurderer et eventuelt værditab, afspejles også af besigtigelsens fremgangsmåde. Som nævnt i foregående afsnit og som fremhæves af spørgsmålet vedr. selve taksationen, er der tegn på en forskelligartet besigtigelsesprocedure fra formand til formand. Dette kommer ligeledes til udtryk i de endelige kendelser, hvor afsnit *10 Analyse af hidtidige kendelser* viser tegn på, at vurderingsgrundlaget ikke altid er ens. Et særlig markant eksempel er hvordan støjgener vægtes. Særligt opstillerne har bemærket, at vurderingsgrundlaget lader til at variere fra landsdel til landsdel. En opstiller i *afsnit 14.5 Forventninger til værditabsstatningen* giver udtryk for en mindre frustration over, ikke at vide hvor meget der skal budgetteres med til værditabsstatning. Denne frustration kommer til udtryk netop fordi han føler, at kendelserne viser et uensartet vurderingsgrundlag. Ejendommens værditab bør vurderes på baggrund af de helt samme kriterier. Dette er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at betingelserne for et værditab skal ensartes. Betingelserne for hvornår en ejendom lider et værditab, kan sagtens variere afhængig af området, ejendommen og omgivelserne. Vurderingsgrundlaget hvorpå betingelserne bliver vurderet, må dog ikke variere. Vurderingsgrundlaget skal være det samme uanset taksationsformand og landsdel, da kendelserne ellers vil fremstå forvirrende og subjektivt behandlede. Det er dog ikke helt tilstrækkeligt kun at vurdere værditabet på et ensartet grundlag. Det er i lige så høj grad vigtigt, at tydeliggøre det overfor nabo og opstiller, at ejendommene bliver vurderet på præcis det samme grundlag. Dette skal i særdeleshed komme til udtryk i selve kendelserne, hvor layout og argumenternes formulering er afgørende. Taksationsformændene mødes nu mindst to gange årligt hvor dette bl.a. diskuteres¹⁷⁷. Det anbefales at Taksationsmyndigheden benytter en fælles skabelon, hvor alle punkterne udfyldes. Projektgruppen er bekendt med, at Taksationsmyndigheden i forvejen benytter en skabelon for selve kendelsen, men alligevel er der iøjnefaldende forskelle. Det er derfor vigtigt, at der redegøres for alle kendelsens faste punkter, også selvom punktet ikke har en stor betydning for den enkelte ejendoms egentlige vurderingsgrundlag. Det handler overordnet om visuelle gener, støj og skyggekast, herunder specifikke angivelser af afstand støjniveau og skyggetid.

18.4 Mulighed for anke til højere myndighed

En række naboer har påpeget en væsentlig mangel i fraværet af en ankeinstans, som ikke indebærer et sagsanlæg, der opleves som et voldsomt skridt. Hvis man tillod en anke af kendelsen fra Taksationsmyndigheden tyder noget på at det ville ske i langt de fleste tilfælde. Udover alle dem der ikke er tilkendt noget, udtrykker de fleste utilfredshed med erstatningsbeløbet og/eller kendelsen. Det vil dog underminere selve den grundidé i ordningen, at opstiller skal have et overblik over den økonomiske byrde af værditabsordningen - erstatningerne. Taksationsmyndighedens kendelser har heller ikke samme principielle betydning som de beslutninger, der træffes af en taksationskommission eller ekspropriationskommission i ekspropriationsspørgsmål. Det er derfor ikke en farbar udvej og vil i det hele taget være skruen uden ende, hvis man tager den utilfredshed i betragtning, som undersøgelsen her dokumenterer. Som de nyligt afgjorte sager fra byretterne i henholdsvis Holstebro og Herning viser, så er sagsanlæg en realistisk mulighed. Det er derfor ikke noget, der bør ændres på.

18.5 Flere sagkyndige tilknyttet

Hvis man skulle imødegå det faktum, at Taksationsmyndigheden er blevet underkendt ved et par byretskendelser fra Holstebro i marts 2012 (se kendelser på vedlagte CD-rom), kan det være en løsning, at supplere Taksationsmyndigheden med yderligere fagkundskab for at støtte den faglige vurdering af værditabet på ejendommen. Kendelserne viser klart, at der kan være (stor!) forskel på hvorledes værditab og ejendommene vurderes alt efter hvilken fagperson eller syn- og skønsmand, der er tilknyttet. Det kan give den noget uheldige formodning, at man som nabo kan være heldig eller uheldig med hvilken sagkyndig, der er med Taksationsmyndigheden lige den dag. Det kan gøres ved, at der er en ekstra sagkyndig med. Det ville i så fald

¹⁷⁷ (BKG nr. 279, 2009, § 2, stk. 5)

være naturligt at vælge en med et vist lokalkendskab, hvis viden om lokalområdet ville kunne supplere den anden sagkyndige og Taksationsformandens mere generelle tilgang til den enkelte sag.

Tilstedeværelsen af en lokal sagkyndig vil desuden kunne forøge følelsen af sikkerhed hos en del naboerne. Flere af disse har stillet spørgsmålstejn ved hvordan en ejendomsmægler, der kommer fra et andet område af Danmark kan vurdere værditab på deres ejendom ud fra de måske særlige forhold, der gør sig gældende præcist der. Tilsvarende bør retssikkerhedsfølelsen hos naboen stige med antallet af sagkyndige, der deltager i vurderingen.

Man skal være opmærksom på, at der ikke opstår habilitetsproblemer med de lokale sagkyndige. Både af hensyn til sagens behandling, men også af hensyn til den lokale sagkyndiges fortsatte virke i området. Derfor skal denne ikke drive praksis i nærmeste landsby, men et sted indenfor overskuelig radius. Fx i samme kommune.

Løsningen er ikke gratis, da den vil indebære omkostninger til en ekstra sagkyndig. Det vil andrage lidt over 4000 kr. pr. dag (+ eventuel forberedelse og transport), da disse aflønnes i henhold til § 4 i

Værditabsbekendtgørelsen¹⁷⁸. Udgiften afholdes af opstiller, som det fremgår af VE-lovens § 11. Alle har naturligvis interesse i at værditabet bliver fastsat så præcist som muligt – ikke mindst opstiller, der gerne vil undgå en række sager som dem, der allerede er blevet ført ved byretterne i Holstebro og Herning. Hvis Taksationsmyndighedens faglige grundlag styrkes vil der være endnu større incitament for retsinstansen for lægge vægt på vurderingen.

18.6 1%-reglen

Taksationsmyndigheden anbefaler, at man ændrer loven således, at det er et fast beløb, der udgør grænsen i stedet for en relativ andel¹⁷⁹. Et fast beløb vil være en mere konkret grænse og nemmere at forholde sig til som nabo. Der vil givetvis altid være en restgruppe, der primært opfatter værditabsordningen som en geneerstatning, og for dem vil det give noget mere mening at grænsen udgøres af et specifikt beløb. Ændringen foreslås af Taksationsmyndigheden på baggrund af reaktioner fra naboer. Denne undersøgelse dokumenterer den samme uforståenhed over reglen.

Princippet i 1%-reglen er fornuftig set ud fra et juridisk synspunkt. Der skal være en bagatelgrænse, da det ikke er praktisk muligt at vurdere værditab, der ret små. Det kan evt. diskuteres om grænsen på 1% er for lille, da det at fastsætte et værditab i den størrelsesorden i forhold til ejendomsværdien er vanskeligt. Grænsen kan betragtes, som det man skal tåle som nabo, om end denne, som tidligere vist, er meget lavt sat i forhold til andre områder indenfor naboretten. Det i sig selv vil også være et argument for at hæve den. At reglen virker uretfærdig på en del naboer skyldes primært den manglende forståelse af værditabsordningen, hvilket der kan gøres op med ved et bedre orienteringsmateriale.

Selve det at den er udtryk for en tålegrænse, er med til at understøtte det synspunkt, at reglen skal fastholdes. Selve princippet om en tålegrænse opfattes mest retfærdigt, hvis det udgør en relativ andel. Klima- og Energiministeriet anfører endvidere rigtigt, at princippet om en relativ grænse gør, at ordningen er socialt afbalanceret, så ejerne af de dyreste ejendomme skal kunne tåle et større værditab¹⁸⁰. På denne baggrund anbefales det derfor at fastholde princippet.

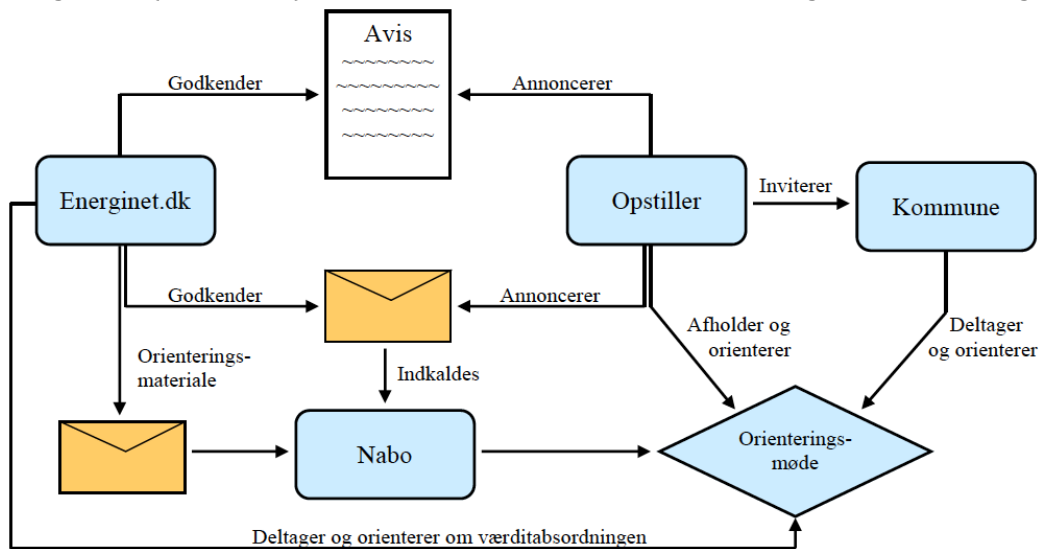
¹⁷⁸ (BKG nr. 279, 2009, s. § 4)

¹⁷⁹ (Klima- og Energiministeriet, 2011, s. afsn. 5.2.5)

¹⁸⁰ (Klima- og Energiministeriet, 2011, s. afsn. 5.2.5)

18.7 Samlet forbedringsforslag i henhold til processkema

Ved at samle ovenstående forbedringsforslag, tilføjes en række ændringer til den samlede proces (se Figur 18.1). Energinet.dk (Front Office) bliver en mere aktiv aktør i forløbet omkring værditabsordningen.

Figur 18.1: Grafisk illustration af anbefalet proces.

Denne række af ændringer i forløbet med fokus på den øgede information og oplysning med henblik på at udrydde eventuelle misforståelser samt skabe realistiske forventninger hos naboerne vil være med til, at værditabsordningen ikke fremstår som det slemme dyr i åbenbaringen. En del naboer er og vil fortsat være utilfredse med vindmøllernes tilstedeværelse og for dem rykker erstatning næppe noget medmindre det er så store beløb, at de kan flytte. Dem kan værditabsordningen ikke gøre særlig meget for under nogen omstændigheder.

19 Konklusion

Dette projekt har haft fokus på, hvordan værditabsordningen konkret opleves og opfattes blandt dem der har med den at gøre – især naboerne der profiterer fra den, men også til dels opstillerne, der lever med den. Undersøgelsen viser klart, at der er problematiske elementer i ordningen, som gør at utilfredsheden hos vindmøllenaboerne ikke aftager nævneværdigt idet de får værditabsstatning. En stor del af utilfredsheden skyldes utilfredsstillede forventninger i henhold til erstatningen, men meget tyder også på, at informationsniveauet er utilstrækkeligt. Projektets problemformulering omhandlede overordnet værditabsordningens formål:

Hvordan bidrager værditabsordningen til lovens formål om at stimulere produktionen af mere energi baseret på vedvarende energikilder – helt konkret vindmøller? Kan man i givet fald justere den praktiske anvendelse af ordningen således, at værditabsordningen i højere grad lever op til dette formål?

Det direkte svar på projektets hovedproblemformulering er: Nej værditabsordningen bidrager ikke til lovens formål. Målsætningen har været, at man ved at sikre værditabsstatning øger den lokale opbakning til vindmøllerne. Det lader ikke til at være tilfældet jf. denne undersøgelse. En del naboer angiver, at de mener at ordningen gør det mere acceptabelt, at der opstilles vindmøller i deres nærområde, men de frustrationer, der udtrykkes vedr. erstatningens størrelse, ser ud til at overskygge dette. Tværtimod kan man sige at værditabsordningen endnu en gang sætter fokus på vindmøllerne, og da forventningerne til erstatningerne ikke indfries fører det til yderligere frustrationer.

De ændringer der skitseres i rapporten vedr. mere orientering og sekretariatet i en langt mere synlig rolle i forhold til naboerne, vil helt givet kunne bidrage til, at folk får en langt bedre forståelse for ordningen. Ikke mindst skal den kunne skabe mere realistiske forventninger til, hvad der skal erstattes og selve erstatningsniveauet. Den kan dog ikke ændre på den utilfredshed, der grundlæggende måtte være med vindmølleprojektet. Den smitter naturligvis også af på holdningen til værditabsordningen. Det er med andre ord svært, at adskille holdningen til selve vindmøllen fra holdningen til værditabsordningen.

20 Perspektivering - en radikal ændring af værditabsordningen

Det ændringsforslag, der ligger i forlængelse analysen, er udarbejdet på den præmis, at værditabsordningen fortsat er et politisk ønske. Hvis man tænker i, at det er de politiske intentioner med ordningen, der skal føres ud i livet, så åbner der sig lidt flere muligheder end blot en justering af den eksisterende ordning. Det var Dansk Folkepartis udtrykte ønske, at folk der blev naboer til vindmøller fik en kompensation, netop fordi vindmølle drives af private delvist offentligt støttet. Det kan dermed tolkes lidt bredere end en direkte erstatning, hvilket i sig selv er med til at signalere noget negativt og dermed ordningens største problem, som anført af vindmøllebranchen.

Der kan argumenteres for, at der er en vis økonomisk retfærdighed i, at vindmølleopstilleren betaler en kompensation til de nærmeste naboer for, at han får lov til at opstille og drive et profitskabende anlæg med de forskellige gener, det måtte indebære¹⁸¹. Det er i overensstemmelse med Dansk Folkepartis synspunkt. Også selvom det i henhold til gældende retspraksis ikke vil blive vurderet, at generne overstiger tålegrænsen. Dermed også set bort fra, at alle offentligretlige regler er overholdt. Det primære problem med værditabsordningen, som opstillerne ser det, er signalet i at vindmøllerne vil forårsage værditab på naboejendomme. Hvis ønsket er at bibeholde princippet om, at naboerne holdes skadesfri, så kan en række andre principper bringes i spil.

Under alle omstændigheder indebærer ordningen i princippet, at vindmølleopstiller skal dele den profit fra salg af strøm med de naboer, der er tilkendt værditab. Det vil nogle givetvis betegne som en slags beslaglæggelse af privat fortjeneste – ikke til statskassen, men til fordel for andre private. Da man alligevel er ude på den vej er det oplagt, at tænke videre i hvorledes denne profit på andre måder kan deles med naboerne, da det er tydeligt, at værditabsordningen ikke bidrager til den gode stemning ude i landdistrikterne, hvor de opstilles.

20.1 Andele for naboskab

Værditabsordningen kan gøres til en del af køberetsordningen. Det kan gøres på flere måder.

En metode kunne være, at tildele andele efter en nøgle, hvor mængden af andele er direkte afhængig af afstanden til nærmeste vindmølle¹⁸². Det vil svare lidt til nærføringsprincippet fra højspændingsledninger jf. afsnit 7.2

Andre erstatningsprincipper - Nærføringsprincippet.

Afstand til nærmeste mølle	Andele (pr. 1000kWh)
< 5 gange møllehøjde	10
< 6 gange møllehøjde	5

Tabel 17: Simpelt eksempel på hvorledes man kunne forestille sig modellen

Det vil givetvis også betyde, at der hurtigt bliver rift om de mest attraktive (læs: naboløse) områder.

En fast model vil naturligvis have den positive effekt, at der nemt kan regnes på de økonomiske konsekvenser af en opstilling det konkrete sted. Opstillerne er ude over de problemer med usikkerhed omkring økonomien i det enkelte projekt. Ordningen naturligvis være en afskaffelse af begreberne værditab og erstatning, da det vil gøre den økonomiske gevinst uafhængig af netop værditabet og ejendomsværdi.

Alternativt kunne fordelingen ske efter en taksering igennem Taksationsmyndigheden, men det ville ikke løse problemet med, at folk ikke er enige i kendelserne. Det skal besluttes, hvor langt væk fra vindmøllerne ordningen

¹⁸¹ Det ændrer dog ikke på argumentet om at det ikke gælder andre former for anlæg.

¹⁸² En lignende model anbefales i høringsssvarene, fra VE-lovens vedtagelse, af Niels Mejholm, Direktør Dansk Vindenergi ApS. Hans forslag går ud på, at værditabet skal fastsættes som en fast procentdel af ejendommens boligværdi. Som det fremgår af Figur 10.2, så svarer de gennemsnitlige tilkendte erstatninger til under 0,5 % af det samlede anlægsbudget (Widex undtaget) og de største er ca. 1,5 %.

skal tilbydes. Som det ses af Taksationsmyndighedens praksis, så er det op til halvdelen af ejendommene i afstanden seks gange møllehøjde, der tilkendes erstatning, hvorefter andelen støt falder. Det må dog antages, at nogle ikke har søgt, da gebyret afholder dem fra det. På den side er der også en del ejendomme tættere end seks gange møllehøjde, som ikke er tilkendt erstatning. Det kunne derfor være et oplagt sted at sætte grænsen.

Det skal naturligvis være en betingelse i ordningen, at andelene følger ejendommen og ikke ejeren. De nærmere juridiske og skattemæssige problematikker desangående skal ikke behandles her. På den måde ville lodsejeren få en løbende relativ fast indtægt fra vindmøllen og dermed betragte den som et konstant bidrag til hans økonomi. Derved sikres det, at det fortsat er attraktivt at erhverve ejendommen. Samtidig sendes signalet at vindmøller er en god investering, og ejendommen vil givetvis stige i værdi, da der er en fast indtægt bundet i den. Der ville naturligvis også skulle kigges på skattereglerne for disse andele, således, at hele gevinsten ikke forsvinder i topskat.

20.2 Gratis strøm

En alternativ metode kunne være at tilbyde alle, der bor indenfor en vis radius af vindmøllen gratis strøm i dens levetid. En 2MW-vindmølle leverer strøm, der svarer til ca. 1250 husstandes forbrug. Disse skal naturligvis garanteres strøm hele tiden og ikke kun når vindmøllen producerer. Naboerne ville også hermed få en konkret interesse i at vindmøllen snurrer. Der skal naturligvis være en øvre ramme for dette forbrug, da princippet om fri el generelt vil stride mod en del af ånden bag fremme af vedvarende energi.

20.3 Fokus bort fra gener

Begge ovenstående ordninger har først og fremmest den fordel, at de fokuserer på den økonomiske gevinst man kan have af vindmøllen, uagtet denne måske giver gener på en eller anden måde. Signalet er produktion, merværdi og avance, hvilket er en helt anden end for værditabsordningen, og for nogle vil det givetvis blive attraktivt at erhverve en ejendom, der er omfattet af en ordning af en sådan art. Det er tydeligt, at nogle er generet voldsomt af naboskabet, mens andre i realiteten ikke lægger mærke til at vindmøller står tæt på.

Det viser sig, at det er de færreste naboer, der orienterer sig i de offentliggjorte kendelser i en sådan grad at de får et realistisk billede af erstatningsniveauet. Det kan der naturligvis laves om på ved en grundigere orientering af disse. En fast ramme for, hvad man som nabo er berettiget til ved opslag i en tabel, vil dog gøre det entydigt. Det vil ret sikkert nedbringe antallet af skuffede forventninger blandt naboerne. Det skal være entydigt, hvad man som nabo kan regne med. Det vil de to metoder også sikre.

Endvidere vil det eliminere de juridiske komplikationer som værditabsordningen indebærer, og som nu er ved at kaste en række byretssager af sig, hvor taksationen allerede nu er blevet underkendt i flere tilfælde. De fire sager er helt sikkert kun starten på en række kommende sager.

For nogen naboers vedkommende betyder udbetalingen sikkert, at de aldrig ser en krone, da erstatningen indgår i ejendommens pant og derfor skal udbetales til pantnaver jf. MAD 2006.609 Ø¹⁸³. En løsning der bygger på, at der tildeles andele eller gratis strøm vil gøre, at pantnaver ikke indblandes, da der ikke "pilles" ved ejendommens værdi.

20.4 Lokale vindmøllelav

Et af de væsentlige formål med de fire ordninger i VE-loven er at øge den lokale opbakning til opstilling af vindmøller. Den lokale opbakning kommer først og fremmest til udtryk i den investeringsvillighed, der er blandt lokale i de enkelte projekter. Køberetsordningen ser ud til at være en succes målt på interesserede til de udbudte andele. Fra at være et område baseret på lokale vindmøllelav¹⁸⁴, er opstilling af vindmøller blevet "big business"

¹⁸³ (Pagh, 2009, s. 162)

¹⁸⁴ SFs miljøordfører Anne Grethe Holmsgårds ordførelse til lovens første behandling.

for en mindre række firmaer, der har specialiseret sig i dette. En række af disse er først blevet stiftet indenfor de seneste år. Det er ikke fordi, der opstilles mange flere vindmøller nu end tidligere, men disse er i dag så store, at investeringen er betragtelig, hvorved småinvestorer er tilbageholdende og markedet er næsten udelukkende overtaget af store firmaer. Disse agerer på tværs af landsdelene og har sjældent nogen form for lokal tilknytning. Selvom ordningerne skal fremme det lokale engagement, kan det siges, at noget af det lokale præg er gået fløjt med udviklingen indenfor området.

VE-lovens garantifond lægger op til at lokale risikofrit skal kunne undersøge mulighederne for at iværksætte et vindmølleprojekt. Garantifonden har dog ikke stillet garanti for alle de midler (10 mio. kr.) der blev tilknyttet fonden ved energiforliget i 2008. Restpuljen er pt. på 4.5mio.kr. Derved har der ikke været interesse for at etablere lokale vindmøllelav i den grad, som det blev forventet ved ordningens etablering. Under VE-loven er det faktisk kun et enkelt lokalt finansieret projekt, der har en bred ejerkreds for alle 100 %. Det er Vejsnæs på Ærø, hvor der er 200 ejere af de tre møller.

Det bør gøres endnu nemmere for lokale vindmøllelav at komme i gang. Netop disse vindmøllelav vil i langt højere grad, end de rammer som køberetsordningen giver, sikre den lokale opbakning til vindmøllen. De er selve indbegrebet af lokal opbakning. En mulighed ville fx. være at give sådanne projekter statsgaranterede lån udover de midler, der ligger i garantifonden til opstartsundersøgelser.

Kildeliste

- Andersen, I. (2008). *Den skinbarlige virkelighed*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Andersen, Pauli; Langhoff, Rune. (02. 03 2008) Nabobevægelser kræver lige ret til erstatning. *Berlingske Tidende*.
- Anker, H. T. (2008). Lovkvalitet - en kamp mod vindmøller? I B. E. Olsen og H. T. Anker (Red.) *Festskrift til Ellen M. Basse*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag
- Basse, E. M. (2011). *Vedvarende energi - de lovgivningsmæssige rammebetingelser*. jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Beiter, M. (9. 12 2011). Hellige roterende køer. *Weekendavisen* .
- Carstensen, V. (2004). Naboret. I P. B. Madsen (Red.), *Formueretlige emner* (4 udg.). København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Dalberg-Larsen, J. (2005). *Lovene og livet - en retssociologisk grundbog* (5. udg.). København Ø: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Danmarks Vindmølleforening. (2011). *Danskernes mening om vindmøller*. Hentede 7. 3 2012 fra Faktablade: <http://www.dkvind.dk/fakta/M6.pdf>
- Danmarks Vindmølleforening. (2008). *Høringsvar om Forslag til Lov om fremme af vedvarende energi*. København: Energistyrelsen.
- Danmarks vindmølleforening. (December 2010). Naboerstatninger. Fra værditab til plattenslageri. *Naturlig Energi* .
- Danmarks Vindmølleforening. (Februar 2012). *Status for vindkraftudbygningen i Danmark*. Hentede 23. April 2012 fra dkvind: http://www.dkvind.dk/html/nogletal/pdf/statusnotat_0112.pdf
- Dansk Energi. (2011). *Elanlæg på landbrugsjord. Landaftale for elanlæg på landbrugsjord 2011*. .
- Det energipolitiske udvalg. (2008). *Betænkning over Forslag til lov om fremme af vedvarende energi*. København: Klima- og Energiministeriet.
- Domstolsstyrelsen. (1. 5 2009). *Syn og skøn*. Hentede 3. 4 2012 fra Danmarks domstole: <http://www.domstol.dk/saadangoerdu/raadgivning/synogskon/Pages/default.aspx>
- Energiaftale. (2008). *Aftale mellem regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Nyalliance om den danske energipolitik i årene 2008-2011*.
- Energinet.dk. (2012). *Årsrapport 2011*. Fredericia: Energinet.dk.
- Energistyrelsen. (2008). *Høringsnotat om Forslag til lov om vedvarende energi*. København: Energistyrelsen.
- Evald, J. (2005). *At tænke juridisk*. København: Nyt juridisk forlag.

- Evald, J. (2010). Naboret. I R. P. Madsen, & P. B. Madsen (Red.), *Formueretlige emner*. København: Jurist- og Økonomforbundet.
- Faarup, H. (2007b). Ekspropriation og naboret. I L. Ramhøj (Red.), *Festskrift til Orla Friis Jensen* (s. Kap. 5). København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Faarup, H. (2007a). Klarhed om støjerstatning. (A. S. Kristensen, Red.) *Landinspektøren*, s. 310-312.
- Herning Kommune. (23. Maj 2012). *Proces for projektplanlægning*. Hentede 3. Marts 2012 fra <http://www.herning.dk/Om%20Kommunen/Planer%20og%20Politikker/ovrigt%20planer/Vindmoller/Process%20og%20offentlig%20horing.aspx>
- Hessner, A. (2007). *Responsum - Vindmøller og naboret*. København: Vindmølleindustrien.
- Ikast-Brande Kommune. (2011). *Debatoplæg*. Hentede 3. Marts 2012 fra http://www.ikast-brande.dk/dokumenter/folder_floe.pdf
- Jensen, O. F. (2006). Ejendomsret og miljøret. I E. M. Basse (Red.), *Miljøretten 1 - almindelige emner* (Årg. 1, s. 49-112). København.
- Jensen, O. F. (2010). Lokalplaners betydning ved udmåling af ekspropriationserstatning. *Ugeskrift for Retsvæsen*.
- Klima- og Energiministeriet. (2011). *Evaluering af: Værditabsordningen i lov om fremme af vedvarende energi*. København.
- Kristensen, L. P. (2000). UfR 1999 side 353 og 360 - Højesterets domme af 1. december 1998. *Ugeskrift for Retsvæsen*.
- Messerschmidt, M. (14. 11 2008). *L 55 Forslag til lov om fremme af vedvarende energi*. Hentede 4. 3 2012 fra Folketinget.dk: <http://www.ft.dk/samling/20081/lovforslag/155/beh1/6/forhandling.htm?startItem=#nav>
- Miljøcenter Odense og Århus. (2010). *VVM-redegørelse for Ny 400 kV-højspændingsforbindelse fra Kassø til Tjele*. København: Miljøministeriet.
- Moe, M. (2007). *Miljøret* (6. udg.). København: Forlaget Thomson.
- Mortensen, B. O. (2011). Er en vindmølle fast ejendom i VE-lovens forstand? *Ugeskrift for Retsvæsen*.
- Mørup, S. H. (2009a). Erstatning til naboer til vindmøller, samspil mellem naboret og miljøretlig regulering. *Juristen*, 9, s. 254-258.
- Mørup, S. H. (2009b). Nye regler om erstatning til naboer til vindmøller. *Tidskrift for Landbrugsret*, s. 197-204.
- Naturlig Energi. (6 2011). *Seneste nyheder*. Hentede 18. 5 2012 fra Naturlig Energi: <http://www.naturlig-energi.dk/cms/sidste-nyt>
- Olsen, B. E., & Anker, H. T. (2011). Erstatningsordningen for naboer til vindmøller. *Juristen*, s. 223-233.
- Orbicon A/S. (2008). *Pilotprojekt til vurdering af muligt værditab for naboer til vindmøller*. København: Energistyrelsen.
- Pagh, P. (2009). *Omsætning og regulering af fast ejendom*. København: Thomson Reuters.

Sørensen, M. T. (4. 6 2004). *Arealforvaltning og detailhandelens strukturudvikling*. Hentede 21. 5 2012 fra Institut for Samfundsudvikling og Planlægning: <http://people.plan.aau.dk/~tophoej/Phd.afhandling/>

Vindmølleindustrien. (2008). *Høringsvar om Forslag til Lov om fremme af vedvarende energi*. København V: Energistyrelsen.

Zahle, H. (1988). Støj uden ekspropriation Kommentar til UfR 1988 547 H. *Ugeskrift for Retsvæsen* .

Aagaard, H. (2007). "Ejerne skal betale!". *Vindmølleindustriens nyhedsmagasin* , s. 14-15.

Domme, kendelser mm.

Afgørelse i sag om Lolland Kommune, vedt. af L360-21 - forsøgsvindmøller ved Kappel, med tilhørende miljørapport, NMK-33-00324 (Natur- og Miljøklagenævnet 28. marts 2012).

BS 6-242/2011, Rigmor Nielsen m.fl. mod Bindsbøl Vind ApS (Byretten i Herning 2. 4 2012).

BS 7-350/2010, Michael Sørensen mod Lem Kær Byg ApS og Energi Center Nord ApS (Byretten i Holstebro 9. 3 2012).

BS 7-351/2010, Ejvind Møller mod Lem Kær Byg ApS og Energi Center Nord ApS (Byretten i Holstebro 9. 3 2012).

BS 7-368/2010, Bent Johansson mod Energi Center Nord ApS (Byretten i Holstebro 9. 3 2012).

MAD 1997.875V. (3. 11 1997). El-selskab frifundet for naboretligt ansvar for gener forvoldt af 4 vindmøller, der overholdt gældende grænseværdier, idet retten ikke fandt, der forelå "ganske særlige forhold". *Miljøretlige afgørelser og domme* .

MAD 1997.890V. (1. 12 1997). Vindmøllelag frifundet for naboretligt ansvar for gener forvoldt af vindmølle opført i en afstand af 120 meter fra naboejendom, da gældende grænseværdi var overholdt, og retten ikke fandt, at der forelå »ganske særlige forhold«. *Miljøretlige Afgørelser og Domme* .

MAD 2005.1634B. (30. 12 2005). Ejer af ejendom havde ikke krav på erstatning efter naboretten, da gener fra en anlagt gang- og cykelsti ikke oversteg tålegrænsen. *Miljøretlige Afgørelser og Domme* .

U 1995.466H. (17. 3 1995). Erstatning for ulemper ved udvidelse af rensningsanlæg på opfyldt areal af søterritoriet. *Ugeskrift for Retsvæsen* .

U.1988.547 H. (1988). Ikke erstatning for støjgener til ejer, der ikke rammes af ekspropriation. *Ugeskrift for Retsvæsen* .

U.1999.353H. (1. 12 1999). Erstatning uden ekspropriation for ulemper i form af støj og lignende fra ny motorvej. *Ugeskrift for Retsvæsen* .

U.1999.360H. (1. 12 1999). Erstatning i forbindelse med ekspropriation for ulemper i form af støj og lignende fra ny motorvej. *Ugeskrift for Retsvæsen* .

U.2001.929V. (2001). Ulemper fra vindmøller oversteg ikke tålegrænsen for ejer af naboejendom. *Ugeskrift for Retsvæsen*.

U.2006.1290H. (2006). Mobiltelefonselskab erstatningsansvarlig for værdiforringelse af ejendom på grund af telemast på naboejendommen. *Ugeskrift for Retsvæsen* , s. 1290.

U.2009.2680H. (2009). Ikke erstatning til nabo til vindmøllepark, da den naboretlige tålegrænse ikke var overskredet. *Ugeskrift for Retsvæsen* .

Taksationsmyndighedens kendelser

De af Taksationsmyndighedens kendelser der er referencer til i rapporten:

Rækkefølgen er alfabetisk i forhold til projekt og derved vilkårlig i forhold til rapporten

Døstrup, Finderupvej 31

Døstrup, Finderupvej 54

Døstrup, Døstrupvej 136

Hagesholm, Gilingevej 16

Haslund Kær, Haslundkærvej 38

Hvide Sande Nordhavn, Metheasvej 5

Ilshøj, Søndergårdsvej 19

Kappel, Gottesgabe Strandvej 2

Kragerup Gods, Krogsagervej 4B

Quistrup, Hjermvej 82

Søllested, Frisenlundvej 10

Troldhede, Videvangsvej 6

Trøllundvej, Ørnsbjergvej 19

Åsted, Ll. Thorumvej 23

Lovbekendtgørelser mm.

BEK nr. 1284. (2011). *Bekendtgørelse om støj fra vindmøller*. København: Miljøministeriet.

BKG nr. 279. (2009). *Bekendtgørelse 2009-04-03 nr. 279 om værditab på fast ejendom ved opstilling af vindmøller*. København.

CIR1H nr. 9295. (2009). *Cirkulære om planlægning for og landzonetilladelse til opstilling af vindmøller*. Miljøministeriet, København.

L206. (2010). *Forslag til lov om et testcenter for store vindmøller ved Østerild*. Miljøministeriet.

LBKG nr. 1074. (2011). *Lovbekendtgørelse af lov om fremme af vedvarende energi*. København: Klima- og Energiministeriet.

LBKG nr. 937. (2009). *Bekendtgørelse af lov om planlægning*. København: Miljøministeriet.

LOV nr 647. (2010). *Lov om et testcenter for store vindmøller ved Østerild*. Miljøministeriet, København.

LOV nr. 1392. (2008). *Lov om fremme af vedvarende energi*. København: Klima- og Energiministeriet.

LSF 55. (2008). *Forslag til Lov om fremme af vedvarende energi*. København: Klima- og Eneginisteriet.

VEJ nr. 9296 . (2009). *Vejledning om planlægning for og landzonetilladelse til opstilling af vindmøller*. København: Miljøministeriet.

Figurliste

Figur 2.1: Vidensproduktionens hovedelementer og deres sammenhæng. Kilde: (Andersen, Ib, 2008)	6
Figur 2.2: Retssociologiens arbejdsfelter: kilde: Fra Dalberg-Larsen, s. 45f, bearbejdet af M.T. Sørensen.....	7
Figur 2.3: Vidensproduktionens hovedelementer og deres sammenhæng i dette projekt	7
Figur 3.1: Diagram over projektets strukturelle opbygning	9
Figur 5.1: Sagsgangen vedr. værditabsordningen.....	20
Figur 7.1: Til- og afgang i antallet af vindmøller	24
Figur 7.2: Princippet for nærføringserstatning - 400kV ledninger	27
Figur 10.1: Erstatningernes størrelse. (Der er ikke taget hensyn til, at enkelte ikke kommer til udbetaling pga. 1%-reglen.....	32
Figur 10.2: Forholdet mellem erstatningsbeløbet som procentdel af ejendomsværdien og afstanden af møllehøjden til nærmeste mølle.	33
Figur 10.3: Forholdet mellem erstatningsbeløbet som procentdel af ejendomsværdien og afstanden af møllehøjden til nærmeste mølle. Værdier over 20% er frasorteret for bedre at kunne illustrere en eventuel systematik.....	33
Figur 11.1: Kort over ejendommene fra Lem Kær-domme	42
Figur 11.2: Kort over ejendommen fra Bindsbøl-domme	45
Figur 14.1: Holdninger til større vindmøller på land i respondentens lokalområde. Kilde: Gallup, 2007.	57
Figur 14.2: Udsagn om vindkraft i Danmark. Kilde: Megafon 2009.....	58
Figur 14.3: Projektets undersøgelse af holdningen til Danmarks energiprioritering.....	58
Figur 14.4: MEGAFON-undersøgelse af holdningen til Danmarks energiprioritering	58
Figur 14.5: Man bør fortsat også opstille møller på land.	59
Figur 14.6: Vindmøller som visuelt objekt.	59
Figur 14.7: Er det i orden med en særordning som værditabsordningen?	61
Figur 14.8: Svar fordelt over projekter	61
Figur 14.9: Hvordan skal værditabsordningen forstås?	62
14.10: Er det fornuftigt at værditabsordningen indeholder en bagatelgrænse på 1%?	63
Figur 14.11: Hvorfor har du/I søgt om værditabsersatning?	64
Figur 14.12: Kort over ejendomme der har anmeldt krav (røde prikker), samt alle ejendomme inden for 900m som ikke har anmeldt krav (grønne prikker).	66
Figur 14.13: Gl. Vassingerødvej 3 og 5	68
Figur 14.14: Har du/I gjort jer forventninger om erstatningsbeløbet?	68
Figur 14.15: Er du enig i kendelsens argumenter og begrundelser?	70
Figur 14.16: Indeholder kendelsen alle de elementer, der bør vurderes for at fastsætte værditab på din ejendom?	71
Figur 14.17: Stemmer de faktisk gener overens med kendelsen?	72
Figur 14.18: Var du/I tilstrækkelig bekendt med Taksationsmyndighedens rolle?	73
Figur 14.19: Fik du/I gjort dine/jeres synspunkter gældende overfor Taksationsmyndigheden?	74
Figur 14.20: Oplevede du/I at Taksationsmyndigheden var lydhør overfor dine/jeres synspunkter?	74
Figur 14.21: Synes du/I alt i alt at taksationen var en god oplevelse?	75
Figur 14.22: Har værditabsordningen gjort det mere acceptabelt at der bliver opstillet vindmøller i dit/jeres nærområde?	76
Figur 16.1: Hvor stor en andel værditabsordningen udgør af de samlede anlægsomkostninger. Widex-møllen er ikke medtaget.	83
Figur 18.1: Grafisk illustration af anbefalet proces.	94

Bilag

Bilag A – Vindmølleprojekter

- a. **Vildbjerg**, Herning Kommune
Tre møller i en højde af 150 m. De opstilles lige nord for landsbyen Vildbjerg, men der er ganske få naboer indenfor seks gange vindmøllehøjde. Opstiller er Wind Estate A/S, der har købt jord af tre landmænd.
- b. **Mintebjerg**, Sønderborg Kommune
To møller i en højde af 126,5m. De opstilles af en landmand på hans jorder et stykke fra hovedejendommen. Sønderborg kommune har en ambitiøs plan om at være co2-neutrale, og opstilling af vindmøller er en del af denne strategi. Der har været lokale protester mod projektet.
- c. **Lindum**, Skive Kommune
Fire møller af en højde på 131 m. Det er tre lokale landmænd (og en ekstern investor), der opstiller på egen jord. Der har været lokale protester og kommunens beslutning har været behandlet er Natur- og Miljøklagenævnet vedr. undersøgelsesernes omfang.
- d. **Døstrup**, Mariagerfjord Kommune
Fem møller af en højde på 125 m. Opstiller er Eurowind A/S, der har købt jord af lokale landmænd. Den kommunale beslutning har været påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet, men blev afvist.
- e. **Ejsing**, Struer Kommune
Tre vindmøller af en højde på 131m, der opstilles af Vattenfall. Beslutningen har været påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af en række lokale vindmøllelaug vedr. et spørgsmål om, hvorvidt Vattenfall havde forsøgt at opkøbe lokale møller til nedtagning. Opstiller forsøgte på forhånd at indgå forlig med de enkelte naboer, hvilket lykkedes i visse tilfælde. Flertallet afviste dog.
- f. **Widex**, Allerød Kommune
En enkelt mølle på 100m, der primært skal tjene som varetegn for Widex samt indgå i virksomhedens grønne profil. Møllen har mødt stor modstand og især kommunalbestyrelsens beslutning om godkendelse af projektet, har irriteret naboerne. Den er placeret meget bynært og i et af de vindfattigste områder i Danmark. Det betyder da også, at man samlet set har budgetteret med et underskud i møllens driftsperiode – 20 år
- g. **Kappel**, Lollands kommune
Området skulle have været udlagt som forsøgsområde for udvikling af nye vindmøller. Der skulle opstilles 7 møller, hvoraf en enkelt kunne blive op til 200m. De skulle stå tæt på kysten ved diget, hvor 24 ældre møller skulle nedtages. Dertil 2 signaleringsmaster ligeledes på 200m. I februar 2011 besluttede DONG Energy at aflyse projektet og satse på andre lokaliteter. Projektet har mødt stor lokal modstand gennem alle årene – www.visigernej.dk. Det er suverænt det projekt, hvor der foreligger flest anmeldelser, hvilket gør det muligt at få et stort antal respondenter bare på dette ene projekt.

Bilag B - Tidsmæssig oversigt over de undersøgte vindmølleprojekter

Projekt	Opstiller	VVM-dato	Kommuneplan-tillæg/lokalplan vedtaget	Natur- og Miljøklagenævnet afgørelse vedr. lokalplan	Orienteringsmøde afholdt	Besigtigelse	Kendelse	I drift
Vildbjerg	Wind Estate A/S	August 2011	Januar 2012	--	Oktober 2011	April 2012	--	Forår 2013
Mintebjerg	Lokal	April 2011	September 2011	--	Maj 2011	December 2011	Februar 2012	?
Lindum	Lokal	Januar 2011	Juni 2011	Maj 2012	Januar 2011	November 2011	Januar 2012	Forår 2013
Døstrup	Eurowind A/S	November 2010	Maj 2011	November 2011	December 2010	September 2011	November 2011	Januar 2012
Ejsing	Vattenfall Vindkraft A/S	--	Oktober 2010	Februar 2011	November 2009	Januar 2011	Februar 2011	Oktober 2011
Widex	Widex A/S	December 2009	April 2010	--	Februar 2010	Juni 2010	Juli 2010	Juli 2010
Kappel	DONG Energy A/S	Juli 2009	Maj/juni 2010	Marts 2012	August 2009	November 2010	Januar 2011	--

Bilag C - Kommunebesvarelser

Kommune	Har VE-loven betydet noget for den kommunale planproces i forhold til opstillingen af vindmøller?	Har I indtryk af, at Værditabsordningen specifikt har været med til at fremme opstillingen af vindmøller i jeres kommune? Hvis ja: Hvordan kommer det til udtryk? Hos opstillere? Hos naboer?	Anvender jeres kommune aktivt værditabsordningen, som et argument i den kommunale planproces i forbindelse med opstilling af vindmøller? Hvis ja: Hvordan?
Brønderslev	<p>Værditabsordningen er ikke i sig selv afgørende for vindmølleplanlægningen i Brønderslev Kommune, men den har betydning. I forhold til den administrative sagsbehandling af vindmølleprojekter lægger vi ikke umiddelbart vægt på naboernes mulighed for at få erstatning gennem værditabsordningen i vores sagsbehandling. Vi forsøger, at afveje nytteværdien af vindmøllerne og genevirkningerne uden at skele til, at naboerne kan få erstatning for værditab.</p> <p>Jeg mener, at værditabsordningen har større politisk betydning, så politikerne måske bedre kan acceptere, at et vindmølleprojekt påfører naboerne gener, når de samtidigt kompenseres herfor.</p>	<p>Som beskrevet ovenfor tror jeg ordningen primært har politisk betydning. Vi oplever, at vindmølleansøgere er aktive i forhold til at informere om værditabsordningen. Hos naboer oplever vi meget blandede reaktioner på ordningen, mange mener ikke, at erstatningerne svarer til det faktiske værditab på deres ejendomme og at de kriterier taksationskommissionen lægger vægt på ikke er de rigtige. Mange naboer ser også værditabsordningen som et "bevis" på, at vindmøllerne medfører væsentlige gener for deres ejendomme.</p> <p>Min oplevelse er, at mange naboer tager mere positivt imod køberetsordningen og egentligt er interesserede i at blive medejere af mølleprojekterne. Men det afhænger i høj grad også af hvor indstillet vindmølleansøger er på at involvere lokalbefolkningen.</p>	<p>Vi bruger værditabsordningen aktivt ved, at vi informerer om den i f.eks. foroffentlighedsmateriale, lokalplaner mv. og på borgermøder. På borgermøder er det dog ofte ansøger, der fortæller om værditabsordningen sammen med køberetsordningen, mens kommunen fortæller om grøn ordning. Kommunen bruger ikke værditabsordningen som et argument til at tillade større miljøpåvirkning af naboer end kommunen ellers ville vurdere som acceptabelt.</p>
Struer	<p>VE-loven har ikke betyder noget for selve planprocessen som sådan, men vi informerer om både værditabsordningen, lokalt medejerskab og grøn ordning i både den forudgående høring og i Miljørapporten.</p>	<p>I ét projekt er der vores opfattelse, at projektet er blevet accepteret (mødt med moderat/ringe modstand) i nærområde primært med baggrund i bygherres indsats for at informere nærmeste naboer om muligheden for at søge om erstatning gennem værditabsordningen og samtidig også købe andele i projektet. Projektet er overvejende lokalt ejet, hvilket efter vores opfattelse har spillet en afgørende rolle for naboernes accept af vindmølleprojektet.</p>	<p>Se svar under punkt 1</p>

Herning	<p>VE-loven har som sådan ikke haft indflydelse på den kommunale planproces vedr. opstilling af vindmøller.</p> <p>Herning Kommune gør dog opmærksom på værditabsordningen, køberetsordningen og ”grøn ordning” på Herning Kommunes hjemmeside</p>	Nej.	Nej.
Lemvig	<p>VE-loven har bl.a. til hensigt at fremme accepten af vindmøller i lokalbefolkningen. Det er Lemvig Kommunes overordnede opfattelse, at ordningerne kommer borgerne til gavn. Eksempelvis har Lemvig kommunalbestyrelse besluttet at ca. 80 % af midlerne fra den grønne ordning skal anvendes i de nye møllers nærområder. Mange lokale foreninger søger om andel i midlerne. Det er imidlertid forskelligt fra kommune til kommune hvor stor en andel af midlerne, der skal gå til lokalområdet.</p> <p>Lemvig Kommune vurderer, at borgerne har svært ved at gennemskue planlægningsprocessen og adskille de forskellige roller, som de respektive instanser har i forbindelse med forløbet, herunder opstillere, kommuner og Energinet.dk. Mange borgere kontakter eksempelvis kommunen vedr. værditabsordningen, som administreres af Energinet.dk.</p>	<p>I forbindelse med kommunens planlægning for opstilling af møller kontakter mange borgere kommunen, med ønske om at vide, hvorfor de ikke er omfattet af Værditabsordningen - igen et udtryk for at borgerne ikke kender rollefordelingen mellem de forskellige instanser, da det er Energinet.dk og ikke kommunerne, der administrerer denne. Værditabsordningen har således borgernes interesse, men den generelle holdning som kommunen mødes med er, at erstatningssummerne ikke tilsvare de gener borgerne føler møllerne medfører.</p>	<p>Lemvig Kommunes planlægning for et vindmølleprojekt indledes med en idéfase, hvor Kommunalbestyrelsen indkalder ideer og ønsker til projektet. I forbindelse hermed udarbejdes et debatfolder, hvor Værditabsordningen, Køberetsordningen og den Grønne ordning i omtales. Denne annonceres i avisen og på Kommunens hjemmeside, hvor den også er tilgængelig.</p> <p>Ligeledes omtales ordningerne i VVM-redegørelsen og Miljørapporten.</p>
Lolland	Nej	Nej	Nej

Mariagerfjord	<p>AD. 1. Siden VE-loven trådte i kraft har vi i Mariagerfjord Kommune gennemført planlægningen for 2 vindmølleprojekter.</p> <p>Det første projekt var for 5 stk. 3MW, 125 meter høje vindmøller ved Døstrup. Disse møller er tilsluttet dec. 2011 og puljen fra den Grønne ordning på kr. 1.320.000 er netop nu ved at blive fordelt til ansøgere fra nærområdet (indenfor en radius på 4,5 km fra den midterste mølle). Med hensyn til Værditabsordningen er der endvidere tilkendt erstatning til en del af naboerne til området.</p> <p>Det næste projekt var for 3 stk. 3 MW, 125 meter høje vindmøller ved Hejring (sammen med Viborg Kommune, der opstiller 2 stk. 3 MW, 125 meter høje vindmøller.)</p> <p>Men, svaret på jeres spørgsmål er NEJ. Naboerne er dybest set lige glade med erstatning /Grøn Ordning – De vil bare ikke have møller som nabo. Derfor har lokalplanen jo også været anket til Naturklagenævnet.</p>	<p>Nej</p>	<p>Ja, både i borgermødet i foroffentlighedsfasen og ved borgermødet i planfasen er der orienteret om værditabsordningen og den Grønne Ordning. Dette både i tale og skrift (Folder).</p>
Ringkøbing-Skjern	<p>Den politiske vilje til planlægning for vindmøller er afgørende - men den understøttes nok af køberetsordningen og værditabsordningen.</p>	<p>Nej, det er snarere køberetsordningen. Værditabsordningen anses af de naboer, vi hører fra, ikke at dække det reelle værditab ved at blive nabo til vindmøller - og dertil kommer gener i form af støj, skyggekast, visuelt m.v., som ordningen ikke (så vidt jeg ved) kompenserer for. Så værditabsordningen mindsker måske den lokale modstand imod et vindmølleprojekt, men ændrer ikke holdningen hos de naboer, der ikke ønsker møllerne.</p>	<p>Nej - i hvert fald ikke administrativt.</p>

Skive	Vi oplever at værditabsordningen har fremprovokeret klager over vindmølleplanlægningen på et langt tidligere tidspunkt end før VE-loven blev vedtaget. Noget kan tyde på, at der sættes lighedstegn mellem værditabsordningen og nødvendigheden af at klage i planprocessen, hvilket ikke er tilfældet. De to ting er <i>ikke</i> koblet.	Nej - tværtimod	Nej
--------------	---	-----------------	-----

Bilag D – Skema over kendelser der ikke vedr. bolig

Vindmølleprojekt	Adresse	Type	Kendelse	Erstatning
Ålestrup	Ll. Restrupvej 70-71, 9620 Aalestrup	Ejendom hvor det bliver afholdt bryllupper o.lign.	Ingen betydning for den del af ejendommen der vedrører erhvervet.	Ingen*
Brorstrup	Rodhøjvej 25, 9610 Nørager	Eksisterende vindmølle	Ejer har udvist egen skyld. Han vidste at der muligvis ville komme flere møller.	Ingen
Døstrup	Blushøjvej 1, 9500 Hobro	Jagthytte	Forringet jagtoplevelse	15.000kr
Døstrup	Finderupvej 31, 9500 Hobro	Køer der græsser tæt på møller	Ingen dokumentation for at vindmøller stresser køer	Ingen*
Try (Gingsholm)	Gingsholmvej 6, 9330 Dronninglund	Minkfarm	Ingen dokumentation for at vindmøller stresser mink	Ingen
Hagesholm	Grevingevej 7, 4532 Gislinge	Frokoststue for planteskolemedarbejdere. Lejlighedsvis overnatninger.	Visse visuelle, støj- og skyggekastgener	50.000kr
Kragerup Gods	Krogsagervej 8 - 4200 Slagelse	Staldbygning med mælkekvæg	Ingen dokumentation for at vindmøller stresser køer	Ingen
Kappel	Vesternæsvej 56, 4900 Nakskov	Botanisk have	Vindmøller menes ikke at betyde noget for havens besøgstal	Ingen*
Kappel	Fælleslod på Albuen, 4900 Nakskov	Jordstykke der anvendes til rekreative formål og jagt	Rekreative værdi forringes ikke	Ingen
Kappel	Ubebygget grund ved Kappel Kirke, 4900 Nakskov	Ubebygget grund	Vindmøller meget lidt synlige fra grunden	Ingen
Widex	Oldvej 3, 3520 Farum	Golfklub	Vindmølle er synlig fra det meste af golfbanen men ikke dominerende	Ingen
Widex	Farremosen 4, 3450 Allerød	Planteskole	Ingen driftsmæssig betydning	Ingen
Bajlum/Vium	Lodalvej 7, 7870 Roslev	Landbrugsejendom uden bebyggelse	Ingen driftsmæssig betydning	Ingen

Bajlum/ Vium	Viumvej 19, 7870 Roslev	Ubebygget jordlod med skov	Ingen gener og dermed intet værditab.	Ingen
Ejsing	Møgeltoften 4,6,8,10, 7830 Vinderup	Byggemodnede grunde	Direkte udsyn til møller, men også andre tekniske anlæg	75.000kr
Ejsing	Skivevej, 7830 Vinderup	2 ubebyggede jordlodder med tæt beplantning	Lod tæt på møller, men ikke påvirkning af naturoplevelsen	Ingen
Holmen	Gl. Houmvej 4, 6893 Hemmet	Ubebygget landbrugsjord med jagt	Ikke belæg for at tro at jagtmuligheder forringes	Ingen
Hvide Sande Nordhavn	Dakotavej 19b-19c, 6960 Hvide Sande	Minkfarm	Ingen dokumentation for at vindmøller stresser mink	Ingen
Lønborg Hede	Gundesbølvej 14, 6893 Hemmet	To jordlodder der anvendes til jagt	Ikke forringede jagtmuligheder	Ingen
Troldhede	Nr. Viumvej 9, 6920 Videbæk	Jordlod med tæt vegetation	Ikke værditab pga. støj og skyggekast	Ingen
Vester Barde	Hedevej 3a, 7480 Vildbjerg	Jagthytte i stor skov med en del vildt	Forringet jagtoplevelse	150.000kr <1%
Quistrup	Kjelding Høj 16, 7600 Struer	Endnu uopført hus	Det muligt at kompensere ved placering af huset	Ingen
Måde	Mådevej 67, 6705 Esbjerg Ø	Eksisterende vindmøller	Produktionstab og usikkerhed vedr. restlevetid	750.000kr
Måde	Mådevej 89, 6705 Esbjerg Ø	Erhvervsejendom Skorstensproduktion og mørtelværk	Ingen betydning for produktion og værdien	Ingen

* Der blev tilkendt erstatning for den del af ejendommen, der rummer ejerens bolig.

Fremmer VE-loven anvendelse af vedvarende energi? – Et indlæg den 28. januar 2008 på Dansk Energi's kursus nr. 3418-090128

af professor, dr. jur. Ellen Margrethe Basse

Den 1. januar 2009 trådte lov nr. 1392 af 27. november 2009 om fremme af vedvarende energi (VE-loven) i kraft. Loven er den konkrete udmøntning af den energipolitiske aftale, der blev indgået den 21. februar 2008 om den danske energipolitik i årene 2008-2011.

VE-loven har helt overset EU's miljøansvarsregler, og den bygger på en helt forkert forståelse af EU's habitatdirektiv. Sådanne spørgsmål behandles ikke her. Notatet er begrænset til kritiske kommentarer om værditabsordningen. Det, der står i lovens indledende paragraffer, har til tider karakter af direkte at påstå det modsatte af det, der reelt er tale om i lovens retlige bindende bestemmelser. De juridisk begreber bruges også på en meget ny og anderledes måde, end det der kendes i øvrigt. Kreativiteten er bestemt ikke uproblematisk. Jeg vil give nogle eksempler.

Er VE-lovens formålsbestemmelse falsk reklame?

Loven tilkendegiver i den første paragraf, at den har til formål at fremme produktion ved anvendelse af vedvarende energi i overensstemmelse med klima-, miljømæssige- og samfundsøkonomiske hensyn. Det er målsætningen, at loven skal bidrage til nedbringelse af afhængigheden af fossile brændstoffer, sikre forsyningssikkerheden og reducere udslippet af CO₂ og andre drivhusgasser. Den skal særligt medvirke til at sikre opfyldelsen af de nationale og internationale målsætninger om at forøge andelen af energi, som produceres ved anvendelse af vedvarende energi.

Det er flotte ord! Spørgsmålet er imidlertid, om der mere er tale om "falsk reklame". Jeg er umiddelbart tilbøjelig til at besvare spørgsmålet bekræftende. Der er ikke mange incitament, men mange nye barrierer i loven. Værditabsordningen er nok den værste. Ordningen er også i øvrigt noget af et misfoster. Det vender jeg tilbage til.

I de generelle bemærkninger til loven afsløres det, at det er småt med de reelle incitament. I afsnittet, der bærer overskriften "Økonomiske og administrative konsekvenser", skriver man:

"Ved udformningen af VE-loven har regeringen lagt vægt på, at vindmøllejerne samlet gennem fastsættelsen af pristillæggene vinder på de nye regler".

Reglerne om pristillæg, der *ikke* er nye men derimod hentet direkte fra elforsyningslovens §§ 56-56f. med mindre justeringer, findes i lovens kap. 6. Forhøjelsen blev vedtaget med lov nr. 505 af 17. juni 2008 om ændring af lov om elforsyning (Øget udbredelse af vedvarende energi m.v.). Så end ikke vurderingen i citatet kan danne grundlag for en påstand om, at loven fremmer mere end den modvirker anvendelsen af vedvarende energi. I øvrigt træder lovens bestemmelser om pristillæg og "grøn ordning" først i kraft *efter* Kommissionens godkendelse. Indtil da

findes bestemmelserne om VE-pristillæg fortsat i elforsyningsloven. Klimaministeren oplyste den 16. december 2008 Folketingets Energipolitiske Udvalg om, at de nye VE-pristillægsregler blev notificeret over for Kommissionen i sommeren 2008, og at Kommissionen mod forventning endnu ikke har godkendt de nye regler. Det er Energistyrelsens vurdering, at der ikke foreligger væsentlige problemer i forbindelse med anmeldelsen. Samtidigt oplyses det imidlertid, at Kommissionen har stillet en række nye spørgsmål. Godkendelsen forventes derfor at trække ud mindst et par måneder ind i 2009.

Værditabsordningen i strid med den almindelig lov- og domstolspraksis ift. erstatningsfri regulering

Lovens kapitel 2 indeholder regler om værditab. Kapitlet bærer overskriften ”Foranstaltninger til fremme af udbygning af vindmøller”. De i kapitlet behandlede foranstaltninger skal man have en endog særdeles god fantasi for at tro vil fremme udbygningen af vindmøller. Der er tale om en klar barriere.

I bemærkningerne til lovens kapitel 2 *påstås* det, at ordningen er baseret på ”de almindelige erstatningsretlige principper”. Man må sige, at der er tale om en kraftigt – og temmelig bekymrende - udvidelse af, hvad der indtil dato har været omfattet af de almindelige erstatningsregler!

Værditabsreglerne er ikke kun udtryk for en særdeles kreativ anvendelse af reglerne om erstatning for skadegørende handlinger uden for kontraktforhold. De er også **direkte i strid med den logik, der ligger bag planloven og bag den øvrige miljølovgivning!** Siden begyndelsen af 1970'erne har det været fast lovgivningspraksis, at afvejningen af modstående arealanvendelsesinteresser sikres gennem en langsigtet fysisk planlægning. Det er først og fremmest kommuneplaner og lokalplaner, som skal sikre, at lokalisering af forurenende anlæg – herunder vindmøller – er mulig, samtidig med at der tages hensyn til naboer og miljøet. Værditab er hidtil kun blevet dækket, hvor situationen har haft karakter af ekspropriation, og ekspropriationserstatningen omfatter sjældent tab begrundet i beliggenhed.

Retspraksis er efterhånden meget klar på området – man har fået afdækket den forståelse af grundlovens § 73 (ejendomsrettens ukrænkelighed), som lovgivningspraksis har begrundet. Værditabsordningen **supplerer ekspropriationsreglerne** – dvs. give erstatning hvor der ikke kan opnås erstatning på grund af ekspropriation. Med de nye værditabsregler bliver det meget vanskeligt for domstolene at tage udgangspunkt i en konsistent lovgivningspraksis som bestemmende for forståelsen af grundlovens § 73 – der er ikke længere konsistens!

Værditabsordningen **supplerer de ulovbestemte naboretlige erstatninger** ved at sikre erstatning *også* i situationer, hvor generne ikke overskrider det, man normalt skal tåle i området. Værditabsordning sikrer alle naboer, der er grundejere, og som har tab på over 1 % af deres ejendoms værdi, som udgangspunkt fuld dækning for værditabet – herunder primært tab begrundet i beliggenhed. Kravet om værditab skal som hovedregel rejses over for opstilleren allerede i planfasen.

Nye forhold mht. nabohøring og projektoffentlighed

Traditionelt er det myndighederne, der foretager nabohøring og sørger for projektoffentlighed – herunder i f. m. VVM. Det fraviges ved VE-loven. Opstilleren skal selv orientere grundejerne – og muligvis panthaverne – om projektet ved et særligt informationsmateriale, der skal godkendes af Energinet.dk.

Opstilleren skal også afholde et offentligt møde, hvor de berørte indbydes. Udgangspunktet er, at der forsøges opnået frivillige aftaler mellem opstillerne og naboerne. Loven etablerer særlige taksationsmyndigheder, der kan træffe afgørelse om udmålingen af værditab i alle situationer, hvor der ikke kan opnås enighed.

Nye ”myndighedskonstruktioner”

Kan der ikke opnås enighed, træffer en særlig **taksationsmyndighed** afgørelse om beløbets størrelse. **Direkte i strid med grundlovens § 63** oplyses det i bemærkningerne til lovens § 12, at der ikke kan anlægges sag ved domstolene imod taksationsmyndigheden. Grundloven udelukker en sådan endelighedsklausul! Sagerne skal derimod anlægges som en privatretlig konflikt mellem opstiller og nabo.

Afskæring af rekurs indebærer, at det bliver vanskeligt af få en praksis, der er ensartet. De fem taksationsmyndigheder kan udvikle hver deres praksis. Det betyder også, at domstolene får en central rolle. Spørgsmålet er, hvordan domstolsprøvelsen vil virke. Det er jo ikke energi- og miljøretlige betragtninger, der typisk er særlig udtalte i dommernes tankegang.

Energinet.dk, der er den systemansvarlige enhed i energilovgivningen, er den sagkyndige, der bistår taksationsmyndigheden ved stillingtagen til erstatningsudmåling. Energinet.dk skal samtidig rådgive naboer og vindmølleejere om deres situation i forhandlingerne om indgåelse af en frivillig aftale. Anvendelsen af Energinet.dk som forvaltningsmyndighed indebærer nogle retlige udfordringer, som forudsættes håndteret professionelt.

Værditabsordningen manipulerer med juridiske begreber og skaber kaos

Den, der ønsker at opstille én eller flere vindmøller på 25 m eller derover på land eller som opfører møller på havet, betegnes som:

- ”opstilleren” og
- ”skadevolderen”.

Den første betegnelse er naturligvis helt korrekt. *Den anden betegnelse har intet med traditionel retlig terminologi at gøre.* Men begrebet ”skadevolderen” er nødvendig for at legitimere værditabsordningen.

De berettigede til værditab er grundejere og formentlig panthavere.

Lovbemærkningerne om opstillersens mulige ansvar over for panthaverne er problematiske. Det forudsættes, at skadevolderen kan frigøres for sit økonomiske ansvar, hvis han hverken vidste eller burde vide, at der var pant i den faste ejendom. En sådan **god tro** er imidlertid helt irrelevant i en sammenhæng, der vedrører skadegørende handlinger (jf. forudsætningerne i begrebsanvendelsen). I en

kontraktretslig sammenhæng kan opstilleren ikke være i god tro om panterettigheder, der er tinglyst. Så det, der står i bemærkningerne, giver ikke nogen mening.

Lovens § 6, stk. 1, 1. pkt. indeholder også en anden nydannelse. Bestemmelsen handler om ”**egen skyld**” hos den grundejer, der anmoder om at få dækket sit værditab. Det fastslås, at beløbet kan nedsættes eller bortfalde, hvis ”*ejeren af den faste ejendom har medvirket til tabet*”. Det oplyses i de generelle bemærkninger (under pkt. 2.3.2.), at en sådan egen skyld f.eks. under særlige omstændigheder kan foreligge, hvis en nabo udnytter den køberet, der er hjemlet i lovens kapitel 3. Men har det overhovedet noget med egen skyld at gøre? – hans udnyttelse af køberetten er jo ikke afgørende for opstillingen af vindmøllerne. Det havde været mere naturligt i den sammenhæng at lade være med at misbruge den erstatningsretlige terminologi og fastslå, at naboen ved at udnytte sin køberet opnår en kompensation i kraft af de indtægter han måtte få fra vindmøllens drift, og at hans samlede tab derfor må vurderes at være mindre.

Ikrafttræden

Ikrafttrædelsen af VE-lovens bestemmelser om værditab er lige så originale, som det øvrige. I § 75, stk. 1 fastslås det, at de vindmøller, der tilsluttes det offentlige net, straks skal iagttage reglerne. Hvordan skal det være muligt i f. t. de procedureregler, der gælder for værditab, hvis vindmøllerne er opført før 1. januar 2009? Der er jo tale om en pligt for opstilleren til *forudgående at informere de berettigede naboer* om projektets detaljer samt til at afholde offentligt møde. Det kan han jo ikke gøre med tilbagevirkende kraft.

Meget bedre bliver det ikke med de modifikationer, som lovens § 75, stk. 2, nr. 1) angiver. Spørgsmålet er bl.a., om opstilleren i perioden fra 1. januar til 1. september 2010 under alle omstændigheder skal følge procedurereglerne i lovens kap. 2, selv om det efterfølgende kan vise sig at være unødvendigt på grund af, at møllen tilsluttes nettet før 1. september 2010. Uklarheden er en konsekvens af, at værditabsordningen ikke gælder, hvis kommunen inden den 1. marts 2009 har offentliggjort forslag til kommuneplantillæg med tilhørende VVM-redegørelse, og møllen nettilsluttes inden den 1. september 2010. Er projektet ikke VVM-pligtigt, og dette fastslås inden 1. marts 2009, og er møllen tilsluttet nettet inden den 1. september 2010, gælder ordningen heller ikke. Endelig finder værditabsordningen ikke anvendelse, hvis møllen skal opstilles på havet, og der inden den 1. marts 2009 er modtaget forundersøgelsestilladelse og møllen nettilsluttes inden den 1. september 2010.

Spørgeskema

Vindmøller og Værditabsordningen

Dato:

Personlige data

Navn: <input type="text"/>		Email: <input type="text"/>
Adresse: Vej & nr: <input type="text"/>		
By: <input type="text"/>	Postnr: <input type="text"/>	

Generelt om vindmøller og vindenergi

I dag udgør vindenergi 22% af den samlede el-forsyning i Danmark og det er Regeringens mål, at 50% af den samlede el-forsyning skal komme fra vindenergi i år 2020.

- Hvor enig er du/I, i følgende udsagn?

Synes du at den nuværende prioritering af vindkraft er fornuftig? ☐ Ja ☐ Nej Yderligere kommentar: <input type="text"/>
--

I dag kommer knap 80% af vindenergien fra landvindmøller. Tre store vindmølleparker på havet er dog under planlægning, på trods af at etableringsomkostningerne for havvindmøller er markant større. Havvindmøller er dog betydeligt mere effektive end møller på land.

Man bør fortsat også opsætte vindmøller på land? ☐ Ja ☐ Nej Yderligere kommentar: <input type="text"/>

Hvordan synes du vindmøller ser ud? Beskriv med et ord.

Der er flere forskellige krav til vindmøller i forhold til boliger. I henhold til de nuværende regler må de ikke placeres tættere end 4 gange møllens højde målt til vingspids, og der er krav til hvor meget de må støje ved bestemte hastigheder.

Hvilket afstandskrav vil du/I mene vil være det rigtige?

gange møllens højde:

4 x 6 x 8 x 10 x mere end 10 x

Yderligere kommentar:

Værditabsordningen

Værditabsordningen er en særordning der kun gælder for naboer til vindmøller. Den skal ses i sammenhæng med andre ordninger fra loven om vedvarende energi herunder bl.a. køberetsordningen, der indebærer at 20% af et vindmølleprojekt skal udbydes til salg blandt folk, der bor indenfor 4,5km fra møllerne. Som tidligere nævnt er vindmøller underlagt en række krav i forhold til naboer, hvilket gør at man ikke bare kan stille vindmøller op hvor som helst. Hvis placeringen lever op til disse krav har man, som nabo og som retspraksis er nu (med mindre der foreligger ganske særlige omstændigheder), ikke mulighed for at få erstatning for eventuelle gener ved domstolene. Værditabsordningen gælder ikke andre former for tekniske anlæg såsom telemaster, højspændingsledninger, biogasanlæg, motorveje osv.

- Hvor enig er du/I, i følgende udsagn?

Det er i orden at der findes denne specialordning for vindmøller, da de udgør en helt speciel type anlæg.

Ja
 Nej

Yderligere kommentar:

Synes du at værditabsordningen har gjort det mere acceptabelt at opsætte vindmøller i dit nærområde?

- Ja
 Nej

Yderligere kommentar:

Opfatter du værditabsordningen som en erstatning for de gener du måtte lide pga. møllere?

Eller opfatter du det som en erstatning for det værditab din ejendom lider?

Eller begge dele?

Uddyb gerne:

Det er en betingelse i værditabsordningen, at ens værditab overstiger 1% af ejendomsværdien for at man få det erstattet.

Vil du sige at det er fornuftigt at værditab på under 1% af ejendomsværdien ikke giver erstatning?

Uddyb gerne:

Har du/I søgt om værditabserstatning?

- Ja Nej

Hvis ja: Hvorfor har du/I søgt?

- Fordi min ejendom kommer til at lide værditab
 Fordi jeg gerne vil have erstatning for den gene vindmøllerne kommer til at give mig/os
 Fordi det er en mulighed, og jeg/vi kan lige så godt forsøge
 Anden begrundelse:

Hvis nej: Hvorfor har du/I ikke søgt?

- Jeg/vi mener ikke min/vores ejendom kommer til at lide værditab
 Jeg/vi regner ikke med at blive generet af møllerne
 Jeg/vi har ikke hørt om muligheden
 Jeg/vi mener ikke værditabet overstiger 1% af ejendomsværdien
 Anden begrundelse:

Hvis du/I ikke har søgt om værditabserstatning er det ikke relevant at udfylde resten af skemaet og jeres bidrag er derfor tilstrækkeligt.

Tak for din/jeres hjælp.

Hvis du har søgt om erstatning, havde du/I på forhånd gjort dig/jer forestillinger om erstatningsbeløbet?

- Ja Nej

Hvis ja: Hvilket beløb havde du/I forventet?

 kr.

Hvis ja, hvad lå til grund for jeres forventning?

- Havde kigget i de offentliggjorte kendelser
 Havde snakket med en ejendomsmægler/anden fagperson
 Havde snakket med opstiller
 Havde snakket med taksationsmyndighedens sekretariat
 Anden begrundelse:

Din/jeres reaktion på det endelige værditabsbeløb.

- For højt For lavt Tilpas

Er du enig i kendelsens argumenter og begrundelser?

- Ja
 Nej

Yderligere kommentar:

Synes du at kendelsen indeholder de elementer der bør vurderes for at fastsætte et værditab på ejendommen."

- Ja
 Nej

Uddyb gerne:

Synes du at de faktisk gener fra møllerne stemmer over ens med indholdet i kendelsen?

- Ja
- Nej

Uddyb gerne:

Synes du at de faktiske gener fra møllerne stemmer over ens med de forestillinger som jeg/vi havde gjort os inden de blev stillet op?

- Ja
- Nej

Uddyb gerne:

Taksationsproceduren

Var du tilstede under taksationen?

- Ja
- Nej

Uddyb gerne:

Var du/I tilstrækkelig bekendt med taksationsmyndighedens rolle og opgaver i forløbet?

- Ja
- Nej

Uddyb gerne:

Under besigtigelsen af din/jeres ejendom, fik du/I gjort alle jeres synspunkter gældende overfor taksationsmyndigheden taksationen

- Ja
- Nej

Uddyb gerne:

Synes du at Taksationsmyndigheden var lydhør overfor dine synspunkter?

- Ja
- Nej

Uddyb gerne:

Synes du at den nuværende procedure er tilstrækkelig for at fastsætte værditabet af din/jeres ejendom?

- Ja
- Nej

Uddyb gerne:

Hvis Nej. Hvad skal der til for, at dit værditab bliver fastsat mere optimalt?

Udfyld eget svar:

Synes du at selve taksationen var en god oplevelse?

- Ja
- Nej

Uddyb gerne:

Bilag G – Fakta-skema over vindmølleprojekterne

Projekt	Antal anmeldelser	Naboer indenfor 6 x højde ¹	Naboer indenfor 6 x højde der ikke har søgt	Naboer udenfor 6 x højde der har søgt	Antal respondenter	Interview-type	Tilkendt værditab	Intet værditab	Under 1 % grænsen	Status
Vildbjerg	6	10	2	0	3	Skema	--	--	--	Under projektering, anmeldelser om værditab indgivet Vindmøller i drift april 2013
Mintebjerg	16	27	16	5	7	Tlf.	10	6	0	Under projektering, taksation fundet sted
Lindum	21	28	8	1	17	Tlf.	7	14	0	Under projektering, taksation fundet sted
Døstrup	17	12	3	8	12	Tlf.	12	5	0	Vindmøller har kørt siden januar 2012
Ejsing	13	10	4	7	11	Tlf.	8	5	1	Vindmøller har kørt siden oktober 2011
Widex	25	8	1	18	13	Skema	11	14	1	Vindmølle har kørt siden juli 2010
Kappel	54	22	2	34	17	Tlf.	36	18	6	Projekt aflyst
I alt	145				80		55	37	7	

¹ Tallet er forbundet med en lille usikkerhed, da det ikke altid er gennemskueligt om adressen kun dækker over et erhverv eller om der også er tale om en bolig. Da det imidlertid ikke har den store betydning for undersøgelsen, så er det ikke noget, der er blevet undersøgt detaljeret.